

בעזרת השם יתברך

זֶהַר חֶדֶשׁ

מגילת איכה

עם הפירוש הנפלא

מתוק מדבש

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר
מאת הגה"ק המקובל רבי דניאל פריש זצוק"ל

יוצא לאור לחלוקה הינם לזיכוי הרבים
ימי בין המצרים תשע"ח

גלות השכינה

הנה"ק רבי אלעזר אזכרי זיע"א (שרבינו האריז"ל גילה הוד מעלת קדשו) פותח את הקדמתו לספרו הנודע **הרדים** בהאי לישנא: בהיות חברים מקשיבים אצל ציון רבי שמעון בר יוחאי, עוסקים באמרותיו אמרות טהורות כו', שם ישבנו גם בכינו, צעקנו במרירות לבנו ויתכו כמים שאגותינו, בראותינו איך רבי שמעון בר יוחאי וחבריו בדורותם היו מצטערים ואוננים ובוכים כל יום על גלות השכינה וכבוד ה' הגדול המחולל בגויים על רוב פשעינו, ואותם הצדיקים לא היו גרמא בניזקין, וקל וחומר לנו, שאנחנו הגורמים, **שיש לנו לבכות ולהצטער כפליים**.

והביא שם את לשון רשב"י זיע"א בתיקוני זוהר (תיקון ו דף כב ע"א, בתרגום ללשון הק) אוי להם לבני אדם שהקב"ה אסור עמהם (בגלות) ונאמר בו אין חבוש מתיר את עצמו מבית האסורים, והפדות שלו – של השכינה, שהיא על ידי תשובה – בחינת בינה שבה סוד הגאולה, תלויה בידי ישראל, דהיינו בתשובתם כו', ויפן כה וכה לראות אם יש מי שיתעורר בכך כו', לשבור את בית האסורים של קוב"ה ושכינתיה כמ"ש (ישעיה מט ט) לאמר לאסורים צאו ולאשר בחשך הִגְלוּ וירא כי אין איש, אלא איש לדרכו פנו בעסקים שלהם בדרכים שלהם, בבצע של העולם הזה, לרשת את העולם הזה, והם אינם מהצד שעליהם נאמר (שמות יח כא) אנשי חיל יראי אלקים אנשי אמת שונאי בצע.

ומסיים החרדים שם: **אלה הדברים יצאו מפי קדוש מדבר**, וגם עתה שפתותיו דובבות בקבר, **יורו לעמקי לבבינו**, שמענו ותרגו בטננו, זחלנו ונירא מאד לנפשינו, אמרנו אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, איך ניעול בכיסופא לעלמא דאתי (איך נבוא בבושה לעולם הבא), מה נדבר ומה נצטדק לפני מלכו של עולם, ככה אירע לנו פעמים רבות, ובשובינו לעיר בהבלי הזמן נשתומם לבנו בצרותינו כי רבות אנחותינו, והיה הולך וסוער עלינו, ועיי"ש בהמשך דברי קדשו. **ואנו בעניותינו מה נענה אחריו**.

ז"ל האור החיים הק' בפ' כי תשא (שמות ל יג) בתוך אורך דבריו: וכבר כתבנו בכמה מקומות כי שכינתו ית' שהיא בחינת כסא כבודו ית' על ידי מעשה (עוונות) בני"י יסובבו הפרדה (מקוב"ה), והוא אומרו (ישעיה נא) ובפשעיהם שלחה אמוכם, גם אומרו (משלי טז כח) ונרגן (איש ריב ותרעומת) מפריד אלוף – היינו אלופו של עולם, ובכך יסובבו הפרדת השכינה בשרשי בחינת כל נשמות ישראל. ולהלן שם כתב כי שכינת אל חי נפגמת במעשה ישראל ומתייחדת בתורה ומעשים טובים. וכבר העלה בספר הק' באר מים חיים בפר' שופטים (דברים יז ו) בתוך דבריו על עניני כחות הקליפה הסובבים את השכינה שזוהי ענין גלותה, בזה הלשון: ועיין בדברי הרב הקדוש בעל אור החיים בפר' ויחי (בראשית מט יא, בפסוק אסרי לגפן) שהוא בעצמו נלחם בהם, ובלשון האור החיים: ובחזון הזה הראוני בחלום שהאבקתי במלחמה עם הַזָּכֶר (הוא הס"מ דקליפה) ויהי נקל בעיני להכניעו והפלתו אותו בכחי, ולנקבה (דקליפה החזקה יותר) נתאמצתי בכל כחי כמה פעמים, ואחר כמה טרחות יכולתי להשליכה כמה מעלות למטה לארץ, אך לא כבעלה הזכר, ועיי"ש המשך הדברים.

ומה נורא למאד הם דברי מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זיע"א המובאים בכמה מהספרים הק' בטעם שהשכינה היא בגלות, מפני שכל הדיבורים הם ממנה (מכחה), ע"ד הכתוב (תהלים לג ו) בדבר ה' שמים נעשו, ועל האדם לדבר דיבוריו לשם שמים כדי לעורר הדיבור שבו נברא העולם כו', אולם עתה בעוונותינו הרבים לוקחין אותן הדיבורים לגשמיות, ולדברים בטלים ושקרים, ואפילו דברי התורה והתפלה הם בפניות ומחשבות זרות, והוי הדיבור בגלות. ונציין כאן גרגירים אחדים בסוגיא זו, ממשנת הקודש של הרב מפולנאה זיע"א בספרו התולדות, וזל"ק בפר' שלח (ד"ה והנה ב' מיני לימוד): כי נודע סוד גלות השכינה היא מה שהקליפה מלביש(ה) את הקדושה ומכסה אותה, בסוד (הבקוק א ד) רשע מכתיר את הצדיק, כמ"ש בספר נוף עין חיים.

ובקונטרס אחרון שבהשלמת ספר התולדות מובא בהאי לישנא: וכאשר יתן (האדם) לב על גלות השכינה שהיה ניצוץ השכינה מלוכש בתוך כיעור הקליפות הזה, יתחרד חרדה גדולה, ואז יתפרדו כל פועלי און ונעשה יחוד יראה עם נורא (בחינות קוב"ה ושכינתיה) ונתברר ניצוץ הק' ונתחבר למעלה אל החיות בסוד החיות רצוא ושוב, והוא גאולה מהשביה. ובפר' ויגש (ד"ה ועפ"ז נבאר) העלה זאת ביתר ביאור: ישנן ג' סוגי גלות. א) גלות הנשמה. ב) גלות השכינה. ג) גלות הגשמי. ובהכשר ותיקון מעשי אדם, להחזיר השכינה למקומה, (לכן) ע"י שתשוב הנשמה למקומה, יחזיר גאולה בגשמי גם כן.

ובספר אמרי פנחס להרה"ק מקאריץ זי"ע (בפר' עקב, תיה) נתבאר הענין על זה הדרך: כי השכינה נמשלה לאבן השואב כל מיני ברזל, והיא קולטת ומושכת אליה כל נשמה שאינה מלוכלכת בשקר רק ברורה באמת, שלא יהיה שום מסך מבדיל בינה לבין בניה הנשמות הק'.

ונחתום בדברי מרן הבעש"ט הקדוש הידועים (הובאו כמה פעמים בתולדות, ובתשואות חן) בפירוש מאמר הכתוב (תהלים סט יט) קרבה אל נפשי גאלה, שהיא תפלה על גאולה פרטית של נפש האדם מגלות היצר הרע שלו, ופְּשִׁיגָאֵל כל אחד גאולה פרטית, אז תהיה אחר כך גאולה כללית, ויבוא משיח במהרה בימינו אמן, וידעו אותו ית' מקטנם ועד גדולם לעשות הכל לשמו ית' בלבדו. ואזי יגאלו אותיות הקדושה מן החיצונים שהיא עיקר גלות השכינה שאנו מתפללים על גאולתה בכל יום (לשון הבאר מים חיים בפר' אחרי סוף ד"ה והנה אמרו חז"ל), ויתקיים בה מאמר הכתוב (ע"פ ישעיה ס כ) והיה ה' לך לאור עולם, וכנועם מליצת הגה"ק מוהר"ש אלקבץ זיע"א בפיוטו הנודע לקראת שבת (לכה דודי) על דבר גלות שכינת עוזינו, קומי צאי מתוך ההפכה רב לך שבת בעמק הבכה, התנערי מעפר קומי לבשי בגדי תפארתך עמי על יד בן ישי בית הלחמי קרבה אל נפשי גאלה, בקרוב ובמהרה אמן ואמן.

ימי בין המצרים תשע"ח

מכון "מתוק מדבש"

מדרש איכה

מדרש הנעלם

בני ארץ ישראל בבחינת בני השכינה

שְׁלַחוּ לְהוֹ בְנֵי בְּכַל לְבַנֵי אֶרֶץ קַדִישָׁא, לֵן יְאוֹת לְמַבְפֵי, לֵן יְאוֹת לְמַעְבַד הַסְפָדָא עַל חוֹרְבַן בֵּית אֱלֹהֵינָא, וְעַל דְאַתְבַּדְרָנָא בִּינֵי עַמְמֵי, כְּמֵאן דְפָלַח טַעוּן אַחֲרָנִין, וְאִית לֵן לְמִיפְתַח הַסְפִידָא וּלְפָרְשָׁא אֶלְפֵ"א בֵּיתָא, דְשָׁלַח מְאָרֵי עֲלָמָא לְהַסְפִידָא דְחוֹרְבַן בֵּיתָהּ.
שְׁלַחוּ לְהוֹ בְנֵי אֶרֶץ קַדִישָׁא, יְאוֹת דְאַתוֹן אַתְבַּדְרָתוֹן בִּינֵי עַמְמֵי, וְאַתוֹן לְבַר מְאָרֶעָא קַדִישָׁא, וְיְאוֹת לְכוּ לְמַבְפֵי עֲלֵיכוּ וְעַל

מתוק מדבש

מודה אני לפניך אבינו שבשמים שהחייטנו והגעטנו לבאר את מדרש מגילת איכה שבזהר חדש, ובסייעתא דשמיא היה לנו למאיר עינים על מדרש הזה, הביאור הקדוש של הרמ"ק בספרו אור יקר חלק יז מעמ' קפה והלאה.

הנה ירמיהו הנביא כתב את מגילת איכה, וכל המגילה הזו היא קינה, שהנביא היה מקונן על ירושלים ועל ישראל, והתחיל לקונן ואמר אוי ואבוי איכה נהיה הדבר הזה שנחרבה בית המקדש וירושלים. ומובא בפסיקתא רבתי שיום לידת ירמיהו היה בתשעה באב, ונקרא "ירמיהו" על שם שבימיו נתרוממה מדת הדין, וכן על שם שהקים ה' אויב שירים ידו על ירושלים.

שְׁלַחוּ לְהוֹ בְנֵי בְּכַל לְבַנֵי אֶרֶץ קַדִישָׁא שְׁלַחוּ לְהֵם בְּנֵי בְּכַל לְמוֹר לְבַנֵי אֶרֶץ הַקְדוּשָׁה, לֵן יְאוֹת לְמַבְפֵי לֵן יְאוֹת לְמַעְבַד הַסְפָדָא עַל חוֹרְבַן בֵּית אֱלֹהֵינָא לְנו רְאוּי לְבַכּוֹת, לְנו רְאוּי לְעַשׂוֹת הַסְפִידָא עַל חוֹרְבַן בֵּית אֱלֹהֵינָו, וְעַל דְאַתְבַּדְרָנָא בִּינֵי עַמְמֵי וְגַם רְאוּי לְנו לְהַסְפִידָא עַל שְׁנַתְפּוֹרְנוּ בֵּין הָעַמִּים, כִּי אָנוּ דוֹמִים בְּזֵה כְּמֵאן דְפָלַח טַעוּן אַחֲרָנִין כְּמִי שְׁעוּבַד עֲבוּדָה זָרָה, (כְּמַחֲזוּ"ל (נְמַס' כְּמוֹת דָּף קִי טו"ע) כֵּל הַדֵּר בַּחוּץ לְאַרְץ דוּמָה כְּמִי שְׁאִין לוֹ אֱלוֹהִים), וְלִכְן וְאִית לֵן לְמִיפְתַח הַסְפִידָא יֵשׁ לְנו לְהַתְחִיל אֶת הַהַסְפִידָא וּלְפָרְשָׁא אֶלְפֵ"א בֵּיתָא וּלְפָרְשָׁא אֶת פְּסוּקֵי הָא' ב' שְׁבַמְגִילַת אִיכָה, דְשָׁלַח מְאָרֵי עֲלָמָא לְהַסְפִידָא דְחוֹרְבַן בֵּיתָהּ שְׁשַׁלַּח אֲדוֹן הָעוֹלָם עַל יְדֵי יִרְמִיָהוּ הַנְּבִיא לְהַסְפִידָא אֶת חוֹרְבַן בֵּיתוֹ.

שְׁלַחוּ לְהוֹ בְנֵי אֶרֶץ קַדִישָׁא שְׁלַחוּ לְהֵם בְּנֵי אֶרֶץ הַקְדוּשָׁה לְמוֹר לְבַנֵי בְּכַל, יְאוֹת דְאַתוֹן אַתְבַּדְרָתוֹן בִּינֵי עַמְמֵי אִמַת שְׁאַתֶּם נְתַפּוֹרְתֶם בֵּין הָאוּמוֹת, וְאַתוֹן לְבַר

גַּרְמֵיכֹו, דְּנִפְקִתוֹן מִנְהוֹרָא לְחֻשׁוֹכָא, פְּעֻבְדָּא דְנִפְיִק מִבֵּי מְאָרִיָּה, אֲבָל
אֲנִן אֵית לָן לְמַבְפֵּי וּלְמַעְבַּד הֶסְפִּידָא, וְלָן שְׁדַר קְדָשָׁא בְרִיף הוּא
סְפָרָא דְהֶסְפִּידָא, דְאֲנִן בְּנֵהָא דְמִטְרוֹנִיתָא וְאֲנִן מִבְּנֵי בֵיתָהּ, וְיִדְעִין יִקְרָא
דְמְאָרֵי עֲלָמָא, וְלָן יָאוֹת לְמַבְפֵּי, וּלְפָרְשָׁא אֵינוֹן אֶלְפָּ"א בֵּיתֵי"ן.

וְאֲנִן יִתְמִין בְּלֹא אָבָא וְאִמָּא, וּמִסְתַּפְּלִין עֵינֵינוּן לְכוּתְלֵי בֵיתָא דְאִימָנָא
וְהָא אֶתְחָרְב, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא לָהּ, דְהָת יִנְקָא לָן בְּכָל יוֹמָא,
בְּיוֹמִין קְדָמָיִן מְשִׁפִּירו דִּילָהּ, (בֵּין שְׁפִירו דְמַעָּהָא), וְהָתֵּי גְחִימַת לָן.

מתוק מדבש

מְאָרְעָא קְדִישָׁא וְאִתָּם מַחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְיָאוֹת לְכוּ לְמַבְפֵּי עֲלֵיכֹו וְעַל גַּרְמֵיכֹו
דְנִפְקִתוֹן מִנְהוֹרָא לְחֻשׁוֹכָא וְרָאוּי לְכֶם לְבָכוֹת עֲלֵיכֶם וְעַל עֲצַמְכֶם עַל שִׁיעָצְתֶּם מֵאוֹר
לְחֻשׁ, פְּעֻבְדָּא דְנִפְיִק מִבֵּי מְאָרִיָּה כַעֲבַד הַיּוֹצֵא מִבֵּית רַבּוּ, אֲבָל אֲנִן אֵית לָן לְמַבְפֵּי
וּלְמַעְבַּד הֶסְפִּידָא אֲבָל בְּאִמַת אֲנִן יֵשׁ לָנוּ לְבָכוֹת וּלְעֻשׂוֹת הַסֵּפֶד, וְלָן שְׁדַר קְדָשָׁא בְרִיף
הוּא סְפָרָא דְהֶסְפִּידָא וְלָנוּ שְׁלַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת סֵפֶר שֶׁל הַהֶסֶפֶד שֶׁהוּא מְגִילַת
אֵיכָה, דְאֲנִן בְּנֵהָא דְמִטְרוֹנִיתָא וְאֲנִן מִבְּנֵי בֵיתָהּ כִּי אֲנִן בְּנֵיה שֶׁל הַשְּׂכִינָה וְאֲנִן מִבְּנֵי
בֵיתָהּ, בְּסוּד נִשְׁמָה דְאֲצִילוֹת, וְיִדְעִין יִקְרָא דְמְאָרֵי עֲלָמָא לְכֶן אֲנִן יוֹדְעִים כְּבוֹדוֹ שֶׁל
רַבּוֹן הָעוֹלָם, מַה שְׁאִין כֶּן בְּנֵי חוּץ לְאַרְץ לֹא יוֹכְלוּ לְהַשִּׁיג מֵעַלְת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַטּוֹב הַמוֹשֵׁג
בְּזִמְן בְּנִינָה, וְהִרְע שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּחוֹרְבָנָהּ, וְלָן יָאוֹת לְמַבְפֵּי וְלָכֶן לָנוּ רָאוּי לְבָכוֹת, וּלְפָרְשָׁא
אֵינוֹן אֶלְפָּ"א בֵּיתֵי"ן וּלְפָרֵשׁ אֶת פְּסוּקֵי א' ב' שֶׁבְּמִגִּילַת אֵיכָה, וְר"ל שֶׁאֲנִן נִפְרַשׁ אוֹתָהּ
כְּבָנִים עַל דֶּרֶךְ הַסֹּד שִׁיעוֹרֵר אֶת הַמְרִירוֹת יוֹתֵר.

וְר"ל שְׁבֵנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְבָנֵי כְּבָל, כִּי אֲנִן מְשִׁיגִים אֶת רַעְתְּכֶם בְּגִלוֹת יוֹתֵר מִכֶּם, כִּי אִתָּם אֲבָדְתֶּם
אֶת חֶלֶק הַסֹּד שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְיִרְדַּתֶּם פְּלִאִים בְּצַאֲתְכֶם חוּצָה מִחֵיק הָאֵם, כִּי אֲפִילוּ בְּחוֹרְבָנָהּ
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קְדוּשָׁה וְאוֹרָה אוֹיֵר קְדוֹשׁ, וְהַיּוֹצֵאִים חוּצָה לָהּ, הֵם יוֹצֵאִים מֵאוֹר לְחֻשׁ, וְעוֹד הַיּוֹשְׁבִים
בָּהּ הֵם בְּחִינַת בְּנִים בְּסוּד נִשְׁמָה דְאֲצִילוֹת, וְהַיּוֹצֵאִים חוּצָה לָהּ אֵינֶם אֲלֵא בְּחִינַת עֲבָדִים שֶׁנִּשְׁמַתֶּם מִן
עוֹלְמוֹת בְּרִיאָה יִצִּירָה עֲשִׂיָּה, לְכֶן גַּם חֶלֶק הַמְּגִילָה הַמּוֹרָה עַל הַגְּלוּת לָנוּ רָאוּי לְפָרְשׁוֹ.

וְהוֹסִיפוּ בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹאֲמַר לְבָנֵי כְּבָל, וְאֲנִן יִתְמִין בְּלֹא אָבָא וְאִמָּא וְאֲנִן כִּיתוּמִים
בְּלֵי אָב וְאִם, כִּי אֲמָנוּ הַשְּׂכִינָה יִצְאָה בְּגִלוֹת, וְאֲבִינוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצָּא
עִמָּה לְשִׁמְרָה מֵאֲחִיזַת הַחִיצוֹנִים, וּמִסְתַּפְּלִין עֵינֵינוּן לְכוּתְלֵי בֵיתָא דְאִימָנָא וְהָא
אֶתְחָרְב וְאֲנִן מִסְתַּכְלִים בְּעֵינֵינוּ לְכוּתְלֵי בֵיתָהּ שֶׁל אֲמָנוּ וְהִרֵי נִחְרַב, וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא לָהּ
וְאִין אֲנִן מוֹצֵאִים אוֹתָהּ בְּבֵיתָהּ, דְהָת יִנְקָא לָן בְּכָל יוֹמָא בְּיוֹמִין קְדָמָיִן מְשִׁפִּירו
דִּילָהּ שֶׁהִיא הִיתָה מִינְקַת לָנוּ כְּכָל יוֹם בִּימֵים הָרַאשׁוֹנִים מִשְׁפַּע הַיִּפְהָ וְהַמּוֹבְחָר שֶׁלָּהּ,
וְהָתֵּי גְחִימַת לָן וּמְמַלְלַת עַל לְבָנָא פְּאִמָּא לְבָרָהּ וְהִיא הִיתָה מִנְחַמַת אוֹתָנוּ וּמְדַבְּרַת

וּמִמְלֶלֶת עַל לִבָּנָא, כְּאֵמָא לְבָרָה. כְּמָה דְאֵת אָמֵר (ישעיה סו יג) כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ וְגוֹמֵר.

סבל השכינה כדי להגן על בניה

וְהִשְׁתָּא אֶסְתַּפְּלֵן עֵינִין לְכָל סֵטֵר, וְאַתֵּר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימְנָא אֲתַבְּלָבֵל, וְהָא אֲתַחֲרַב, נִבְטַשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵיתָא וּמוֹתְבָה, מֵאן יִנְחַם לָן, וּמֵאן יִמְלִל עַל לִבָּנָא, וְיִגִּין עֲלֵנָא קָמִי מִלְפָּא.

פֶּד הוֹיִנֵן חֲטָאן קָמִי אַבּוּנָא, וְסָלִיק רְצוּעָה לְאֶלְקָאָה לָן, אִיהִי קְוִימַת לְקָמָן, וּמִקְבֻלַּת מְלַקְיוּתָא דְמִלְפָּא, בְּגִין לְאֲגָנָא עֲלֵנָא, כְּמָה דְאֵת אָמֵר (שם נג ה) וְהוּא מְחַלֵּל מְפָשְׁעֵינוּ מְדַפָּא מְעוֹנוֹתֵינוּ וְגוֹמֵר וּבַחֲבֵרְתוּ נִרְפָּא לָנוּ, וְהִשְׁתָּא אִימָא לִית לָן, וְוִי לָן, וְוִי לָנוּ, לָן יָאוּת

מתוק מדבש

על לבנו כמו אם המנחמת את בנה, כְּמָה דְאֵת אָמֵר כמו שנאמר כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמוּ תִנְחַמְנוּ כי דרך האם לנחם את בנה יותר מן האב, ור"ל שבני ארץ ישראל בזמן הבית אם נזדמנה להם איזו צרה ח"ו היו מתפללים בדמעות במקדש, ומיד היו נענים ומתנחמים מצרתם, מה שלא היה כן אחר החורבן.

וְהִשְׁתָּא, אֶסְתַּפְּלֵן עֵינִין לְכָל סֵטֵר וְעַתָּה עֵינֵינוּ מִסְתַּכְלוֹת לְכָל צַד, וְאַתֵּר בֵּית מוֹתְבָא דְאִימְנָא אֲתַבְּלָבֵל וְהָא אֲתַחֲרַב וּמְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבָה שֶׁל אִמְנוּ נִתְבַּלְבַּל וְנַחֲרַב, נִבְטַשׁ רִישָׁא לְכוּתְלֵי בֵיתָא וּמוֹתְבָה וְאִנּוּ מַכִּים רַאשֵׁנוּ לְכוּתֵל בֵּיתָה וּמוֹשְׁבָה, מֵאן יִנְחַם לָן וּמֵאן יִמְלִל עַל לִבָּנָא כִּי מִי יִנְחַם לָנוּ וּמִי יִדְבַר עַל לִבָּנוּ, וְיִגִּין עֲלֵנָא קָמִי מִלְפָּא וּמִי יִגֵן עֲלֵינוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ב"ה.

ומפרש ואמר פֶּד הוֹיִנֵן חֲטָאן קָמִי אַבּוּנָא כי כשהיינו חוטאים לפני אבינו, וְסָלִיק רְצוּעָה לְאֶלְקָאָה לָן והרים את הרצועה להכות אותנו, אִיהִי קְוִימַת לְקָמָן השכינה עמדה לפנינו, וּמִקְבֻלַּת מְלַקְיוּתָא דְמִלְפָּא בְּגִין לְאֲגָנָא עֲלֵנָא ותחתינו היתה היא מקבלת את המכות של המלך כדי להגן עלינו, כְּמָה דְאֵת אָמֵר כמו שנאמר במלך המשיח, וכן הוא כביכול בשכינה הקדושה, וְהוּא מְחַלֵּל כי הוא נתמלא חלחלה מְפָשְׁעֵינוּ לכפר על פשעינו, מְדַפָּא והוא שבור וכתות מְעוֹנוֹתֵינוּ לכפר על עונותינו, "מוסר שלומנו עליו", היסורים הראוים לבא עלינו למרק העון להתמיד שלומנו, באו עליו, וּבַחֲבֵרְתוּ נִרְפָּא לָנוּ ובחבורה ובמכה הבאה עליו נרפא לנו נגעי העון, וְהִשְׁתָּא אִימָא לִית לָן, וְוִי וְעַתָּה אִמְנוּ אִינָה אֲתָנוּ, אִוִי, וְוִי לָן, וְוִי לָנוּ וְאִוִי לָכֵם, לָן יָאוּת לְמַכְפֵי לָן יָאוּת לְמִסְפַּד לָנוּ רַאֲוִי לְבַכּוֹת וּלְנוּ רַאֲוִי לְסַפּוֹד, לָן יָאוּת לְפִתְרָא אִינּוּן

לְמַבְכֵי, לָן יָאוֹת לְמַסְפָּד, לָן יָאוֹת לְפִתְרָא אֵינּוֹן מִלִּין דְּמִרְרוּ, לְאוֹדְעָא
לְהוּ לְאֵינּוֹן דִּידְעִין לְמַבְכֵי מִלִּין דְּהֶסְפִּידָא.

השכינה בוכה וצועקת על גורל בניה

נְקָרַב בְּכָל יוֹמָא לְגַבֵּי עֶרְסָא דְאֵימָנָא, וְלֹא נִשְׁפַּח לָהּ תַּמּוֹן, נִשְׁאֵל
עָלָהּ, לִית מָאן דִּישְׁגַח עָלָן, נִשְׁאֵל לְעֶרְסָא דִילָהּ, אֲתַבְּלַבְּלָא,
נִשְׁאֵל לְכוּרְסֵיָא, נְפֹלַת, נִשְׁאֵל לְהִיכְלִין דִילָהּ, אוּמָאָן אֵינּוֹן דְלֹא יִדְעִין
מִינָהּ, נִשְׁאֵל לְעַפְרָא, רְשִׁימוּ דְעַקְבָּתָא לִית תַּמּוֹן.

נִשְׁאֵל לְאֵיגְרָא, הָא אֵיגְרָא אָתִיב לָן, דְתַמּוֹן יִתְבָּה מְבַכָּה וּמִיילָלַת (עֲלָן),

מתוק מדבש

מִלִּין דְּמִרְרוּ לְנוּ רַאוּי לְפַתּוֹר וּלְבַאֲר אוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְרִים שֶׁבִמְגִילַת אֵיכָה, לְאוֹדְעָא
לְהוּ לְאֵינּוֹן דִּידְעִין לְמַבְכֵי מִלִּין דְּהֶסְפִּידָא לְהוֹדִיעַ לְאוֹתָם הַיּוֹדְעִים לְבַכּוֹת אֶת דְּבָרֵי
הַהֶסֶפֶד שֶׁל מְגִילַת אֵיכָה, שֶׁגַּם הֵם יִבְכוּ וְיִסְפִּידוּ עַל חוֹרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

ור"ל בכל עת שנגזר איזו גזרה רעה וצרה שלא תבא על הצבור, שהיא באה מחמת התעוררות דין
החזק מגבורה דו"א בעונות ישראל, והדין נפעל על ידי הרצועה בישא שהיא הקליפה, אז מיד
השכינה מזדמנת והיא מקבלת אותה הגזרה שלא תמשך למטה, וממתקת אותה ברחמים, ומשפעת את
הדין על חסיד מחסידי הדור, כגון רבי אלעזר בן רבי שמעון ורבינו הקדוש שהשכינה עמהם, והם
מקבלים יסורים של אהבה ממש, דהיינו יסורי השכינה, ובזה הם מגינים על הדור, וזה שאמר "ומקבלת
מלקיאתא דמלכא בגין לאגנא עלנא". (רמ"ק)

עוד אמרו בני ארץ ישראל לבני בבל, נְקָרַב בְּכָל יוֹמָא לְגַבֵּי עֶרְסָא דְאֵימָנָא אֲנוּ מִתְקַרְבִּים
בְּכָל יוֹם לְמַטְתָּהּ שֶׁל אֲמֵנוּ, שֶׁהִיא קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים, וְלֹא נִשְׁפַּח לָהּ תַּמּוֹן וְאֵין אֲנוּ
מוֹצֵאִים אוֹתָהּ שֶׁם, נִשְׁאֵל עָלָהּ אֲנוּ שׁוֹאֲלִים עָלֶיהָ, לִית מָאן דִּישְׁגַח עָלָן וְאֵין מִי
שִׁישְׁגִיחַ עָלֵינוּ שִׁיגִיד לְנוּ אֶת מְקוֹמָהּ, נִשְׁאֵל לְעֶרְסָא דִילָהּ, אֲתַבְּלַבְּלָא נִשְׁאֵל אֶת הַמְטָה
שֶׁלָּהּ, הֲרִי נִתְבַּלְבַּלָהּ, נִשְׁאֵל לְכוּרְסֵיָא, נְפֹלַת נִשְׁאֵל אֶת כֶּסֶף שֶׁלָּהּ שֶׁבְעוֹלָם הַבְּרִיאָה, הֲרִי
נָפַל, נִשְׁאֵל לְהִיכְלִין דִילָהּ נִשְׁאֵל אֶת הַהִיכָלוֹת שֶׁלָּהּ, שֶׁהֵם שְׁבַע הַיְכָלוֹת שֶׁבְעוֹלָם הַבְּרִיאָה
שֶׁבָּהֶם נִמְצְאוֹת הַשְּׁבַע נְעוּרוֹת (שְׁבַע מְלָאכִים) הַרְאוּיוֹת לְתַת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ, אוּמָאָן אֵינּוֹן
דְלֹא יִדְעִין מִינָהּ הֵם נִשְׁבַּעִים שְׂאִינִם יוֹדְעִים מִמֶּנָּה, נִשְׁאֵל לְעַפְרָא רְשִׁימוּ דְעַקְבָּתָא
לִית תַּמּוֹן נִשְׁאֵל אֶת הַעֶפֶר וְרוֹשֶׁם עַקְבוֹתֶיהָ וְאֵינָה שֶׁם, הִנֵּה סוֹד הַעֶפֶר הוּא סוֹד מְלָאכִי
עוֹלָם הַעֲשִׂיָה, שֶׁשֶׁם מְקוֹם דְרִיסַת רַגְלֵי הַשְּׁכִינָה, וְשֶׁם הַתְּפִשּׁוֹת בַּחֲנִינוּתֶיהָ הַאֲחֵרוֹנוֹת, וְרוֹשֶׁם
עַקְבוֹתֶיהָ הֵם נְצוּצוֹתֶיהָ הַמִּתְפַּשְּׁטִים אֲלֵיהֶם, וְהֵם כְּדָמוֹת עַקְבוֹת לְאוֹרָה הַעֲלִיּוֹן.

נִשְׁאֵל לְאֵיגְרָא נִשְׁאֵל אֶת הַגַּג שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִם הַשְּׁכִינָה נִמְצְאָה שֶׁם, וְהֵיינוּ בַּחֲנִינָהּ

וְאֶזְלַת מִבְּפֶה צוֹחַת בְּקוֹל מְרִירוֹ עֲלֶיךָ, מְאִיגְרָא לְאִיגְרָא, כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר (שם כב א) מַה לָּךְ אֶפּוֹא פִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, נִשְׁאֵל לְאוֹרְחֵיךָ
 וּשְׁבִילֶיךָ, כְּלָהוּ אֶמְרִין דְּשִׁמְעוּ קוֹל מְרִירוֹ דְּבִכְיָה דְּמִבְּפֶה עַל בְּנֵהָא, וְלֹא
 יִדְעִין לְאֵן אֶסְתַּלְקַת.

לָן יָאוֹת לְמִבְּפִי לָן יָאוֹת לְמִסְפֵּד, נְנִשֵּׁק עֶפְרָא דְרִגְלָהָא, נְנִשֵּׁק
 אֶתְר בֵּי מוֹתְבָה, נְנִשֵּׁק כּוֹתְלֵי הַיְכָלָא, וְנִבְכֵי בְּמְרִירוֹ. אֲנִן נִפְתַּח
 בְּהֶסְפִּידָא, דְּחִמִּינן בְּכָל יוֹמָא כָּל הָאֵי, נִבְכֵי תְדִיר וְלֹא אִיתְנַשֵּׁי מְרִירוֹ
 דְּבִכְיָה מִיָּנָן.

מתוק מדבש

בששה קצוות דו"א, ששם היא מסתלקת לבכות על חורבן בית המקדש וגלות בניה, הָא
 אִיגְרָא אֶתִּיב לָן הָרִי הִגַּג מִשֵּׁיב לֵנוּ, דְּתַמְנָן יְתִבָּה מִבְּפֶה וּמִיִּלְלַת עֲלֶיךָ כִּי שֵׁם יוֹשֶׁבֶת
 הַשְּׁכִינָה וְהִיא בּוֹכָה וּמִילַלַת עֲלֵינוּ, וְאֶזְלַת מִבְּפֶה צוֹחַת בְּקוֹל מְרִירוֹ עֲלֶיךָ מְאִיגְרָא
 לְאִיגְרָא וְהוֹלַכְתָּ מִגַּג לְגַג בּוֹכָה וְצוֹעֶקֶת בְּקוֹל מֵר עֲלֵינוּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּמוֹ שֵׁנְאֵמַר
 מַה לָּךְ אֶפּוֹא פִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, נִשְׁאֵל לְאוֹרְחֵיךָ וּשְׁבִילֶיךָ נִשְׁאֵל לְדוֹרְכֵי וּלְשְׁבִילֵי, הֵם
 אֶרְחוֹת הַשְּׁפַע וּשְׁבִילֵי הַבְּרַכָּה, וְשׂוֹאֵלִים מֵהֵם אִם הִיא מִשְׁפַּעַת בְּהֵם כִּיּוֹן שְׁעֲלַתָּה שֵׁם,
 וְהֵם אוֹמְרִים שְׂאִינִם שׂוֹמְעִים בְּרַכּוֹת מִפְּנֵי שֵׁנְהָר יַחֲרֹב וַיִּבֶשׁ, וְזֶה שְׂאֵמַר כְּלָהוּ אֶמְרִין
 דְּשִׁמְעוּ קוֹל מְרִירוֹ דְּבִכְיָה דְּמִבְּפֶה עַל בְּנֵהָא כּוֹלֵם אוֹמְרִים כִּי שִׁמְעוּ קוֹל מֵר שֶׁל
 בְּכִיָּה שִׁבְכַתָּה הַשְּׁכִינָה עַל בְּנֵיהָ, כִּי הִיא הַמִּקְבֶּלֶת אֶת דִּין הַחֹזֵק הַמִּתְעוֹרֵר כְּנ"ל, וְלֹא
 יִדְעִין לְאֵן אֶסְתַּלְקַת אֲבָל אִינֵם יוֹדְעִים אִיפֵה נִסְתַּלְקָה.

לָכֵן לָן יָאוֹת לְמִבְּפִי לָן יָאוֹת לְמִסְפֵּד לֵנוּ רְאוּי לְבַכּוֹת וּלְנוּ רְאוּי לְהִסְפִּיד, נְנִשֵּׁק
 עֶפְרָא דְרִגְלָהָא נִשֵּׁק עֶפְר רִגְלִיהָ, נְנִשֵּׁק אֶתְר בֵּי מוֹתְבָה נִשֵּׁק מִקּוֹם בֵּית מוֹשְׁבָה,
 נְנִשֵּׁק כּוֹתְלֵי הַיְכָלָא וְנִבְכֵי בְּמְרִירוֹ נִשֵּׁק אֶת כּוֹתְלֵי הַיְכָלָה וְנִבְכָה בְּמְרִירוֹת, אֲנִן נִפְתַּח
 בְּהֶסְפִּידָא אֲנִן נִפְתַּח בְּהֶסְפֵּד, דְּחִמִּינן בְּכָל יוֹמָא כָּל הָאֵי שְׂאֵנוּ רוֹאִים בְּכָל יוֹם כֹּל
 זֶה, נִבְכֵי תְדִיר וְלֹא אִיתְנַשֵּׁי מְרִירוֹ דְּבִכְיָה מִיָּנָן וְנִבְכָה תְּמִיד וְלֹא תִשְׁכַּח הַמְרִירוֹת
 שֶׁל הַבְּכִיָּה מֵאֲתַנּוּ.

פ"י הפסוק המובא להלן כי יום מהומה מוכן לה להביא על ירושלים, (מהומה ענינו שנה, כמו והמס
 מהומה גדולה, דנריס ז כג), ומבוסה (ענין רמיסה, כמו והוא יצוס לרינו, מהלס פ יד), ומבוכה (ענין
 נלול, כמו ננכיס הס נלך, שמוט יד ג), לאדנ"י אלהי"ם צבאות, בגי חזיון היינו בירושלים שהיא
 גיא שנתנבאו עליה רוב נבואות, מקרקר קיר פ"י האויב יהרוס קירות החומות, ושוע אל ההר האויב
 יצעק עלו להר ציון וכבשוה. (מלכות)

צעקות הקב"ה בעת חורבן הבית

(דף קיא ע"א) פָּתַחוּ אֵינְהוּ וְאָמְרוּ, אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד הָעִיר, פְּתִיב (ישעיה
 כב ה) כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וּמְבוּכָה וְגוֹמֵר, כִּי יוֹם, חַד
 יוֹמָא אֵית לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימָא דְנַפְשֵׁיהּ, פְּלִילָא מְפֹל שְׁאָר יוֹמִין,
 שִׁית יוֹמִין פְּלִילָן בֵּה, וְהוּא פְּלִילָא דְכֻלְהוּ, וְעַל דְּאֶסְגִּיאוּ חוֹבִין, אֶסְתַּלַּק
 לְעֵלָא לְעֵילָא, לְבֵי עֲלָמָא דְחַיִּין.

פְּדִין מִתְּחֹת שְׁפוּלֵי מִשְׁפָּנָא, קָם יוֹמָא דְמְרִירו, יוֹמָא דְבִכְיָה, יוֹמָא
 דְצַעֲרָא, יוֹמָא דְאִיקְרֵי מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וּמְבוּכָה, וְעָאֵל בְּגוּ מִשְׁפָּנָא
 וְשִׁיצֵי וְסָאִיב, וְרַבּוּנָא דְמִשְׁפָּנָא אֲזַל וְעָרַק וְאֶתְתַּרְךָ מְגוּ מוֹתְבִיָּה, לְגוּ
 טוּרָא דְלָבַר וּלְגוּ טוּרָא דְחָרוּב, וּמִשְׁפָּנָא (אֶשְׁתִּיצֵי) וְאֶתְחָרַב.

מתוק מדבש

(דף קיא ע"א) פָּתַחוּ אֵינְהוּ וְאָמְרוּ עוֹד פִּתְחוּ צְנִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ, מַה שְׂכֻמוֹת אֵיכָה
 יִשְׁבָּה בְּדַד הָעִיר הִנֵּה פְּתִיב, כִּי יוֹם מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וּמְבוּכָה וְגוֹמֵר
 וּמִפְרַשׁ מַה שְׂכֻמוֹת כִּי יוֹם הֵינּוּ חַד יוֹמָא אֵית לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְחִימָא דְנַפְשֵׁיהּ
 יוֹם אַחַד שֶׁהוּא ז"א יֵשׁ לַהֲקָדוֹשׁ צְרוּךְ הוּא הוּא הַצִּינָה, וּז"א הוּא אֶהוּב לְנַפְשׁוֹ וְהוּא צֵן
 שְׁעוּעִים לְאִמּוֹ, בְּלִיָּא מְפֹל שְׁאָר יוֹמִין הוּא כְּלוּל מִכָּל שְׂאֵר הַיָּמִים, דֵּהֵינּוּ שִׁית
 יוֹמִין בְּלִיָּן בֵּה כֹּל שְׁעָה יָמִים שְׁעָה קָנוּת כְּלוּלִים צו, וְהוּא פְּלִילָא דְבִכְיָה וְהוּא
 כּוּלָּל אֵת כּוֹלֵם, וְעַל דְּאֶסְגִּיאוּ חוֹבִין, אֶסְתַּלַּק לְעֵילָא לְעֵילָא לְבֵי עֲלָמָא דְחַיִּין וְעַל
 שִׂיִּרְאֵל הֲרַצוּ עוֹנוֹת, נִסְתַּלַּק ז"א לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְצִית הַעוֹלָם שֶׁל הַחַיִּים, דֵּהֵינּוּ לְמַעְלָה
 מִן הַצִּינָה אֵל הַכְּתָר, צְסוּד הַכְּמוּצ (מַהֲלִים י א) לְמַה ה' תַּעֲמֵד צְרַחוּ.

פְּדִין מִתְּחֹת שְׁפוּלֵי מִשְׁפָּנָא אִז מַתַּחַת שׁוּלֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, שְׁעָם נִמְלָאִים
 כְּמוֹת הַסְּטֵרָא אַחֲרָא הַנִּקְרָאִים מַלְוּלוֹת יֵם, קָם יוֹמָא דְמְרִירו יוֹמָא דְבִכְיָה יוֹמָא
 דְצַעֲרָא מִשְׁס קֵם יוֹם מֵר יוֹם שֶׁל צִינָה יוֹם שֶׁל לְעָר, יוֹמָא דְאִיקְרֵי יוֹם שְׂנִקְרָא מְהוּמָה
 וּמְבוֹסָה וּמְבוּכָה כְּמוֹתָר פִּירוּשׁם לְעֵיל, וְזֵה הַיּוֹם הוּא הַס' מ' וְכַמוֹתוֹ, וְעָאֵל בְּגוּ
 מִשְׁפָּנָא וְשִׁיצֵי וְסָאִיב וְהוּא נִכְנַס צְמוּךְ הַמִּשְׁכָּן וְהַשְּׂמִית וְטִימָא אִתּוֹ, וְרַבּוּנָא דְמִשְׁפָּנָא
 וְאִדּוֹן הַמִּשְׁכָּן שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה, אֲזַל וְעָרַק וְאֶתְתַּרְךָ מְגוּ מוֹתְבִיָּה הֵלךְ וְצִרַח וְנִמְגַרַשׁ
 מִצְמוּךְ מוֹשְׁבוֹ, לְגוּ טוּרָא דְלָבַר וּלְגוּ טוּרָא דְחָרוּב אֵל הַהֵר שְׂמֹחַן וְלַהֵר הַמְּרוֹב, שְׁעָם
 הַחַיִּלוּנִים שְׂעָם מִתְּלַצְּתַת הַשְּׂכִינָה צְסוּד הַגְּלוּת, וּמִשְׁפָּנָא אֶשְׁתִּיצֵי וְאֶתְחָרַב וְאִז
 הַמִּשְׁכָּן נִשְׁחַת וְנִחְרַצ שֶׁהוּא הַצִּיִּת הַמִּקְדָּשׁ הַרְאִשׁוֹן.

לְבַתֵּר נַחַת הַהוּא יוֹמָא עֵילָאָה דְאֶסְתֵּלֶק, שְׁאֵל עַל מִשְׁפָּנִיה, וְהָא
 אֶתְחַרְב, עָאֵל וְאֶשְׁגַּח עַל מְאָרֵי דְמִשְׁפָּנָא, מְטְרוֹנִיתָא רְחִימָתָא
 דְנַפְשִׁיה, וְהִיא אֶתְתַּרְכַּת וְעַרְקַת, וְכֹל בְּנֵינָה סְתִיר, כְּדִין שְׁאָרֵי לְמַגְעֵי
 גּוּעָא בְּתֵר גּוּעָא, כְּנֵהִימוּ דְתִרְנַגּוּלָא עַל נּוֹקְבִיָּה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שם)
 מְקַרְקַר קֵר, נְהִימוּ כְּתִרְנַגּוּלָא, קִיר, רְבוּן, שְׁלִיטָא.

בכל יום נשמע בארץ ישראל יללת השכינה

וְשׁוּעַ אֶל הָהָר (שם), עֶבֶד שׁוּעָה וְצוּוח לְגַבֵּי טוֹרָא דְעַרְקַת תַּמָּן
 מְטְרוֹנִיתָא, עֶבֶד שׁוּעָה צוּוח וְקָרִי בְנֵהִימוּ דְכְּבִיָּה אֵיכָה,

מתוק מדבש

לְבַתֵּר נַחַת הַהוּא יוֹמָא עֵילָאָה דְאֶסְתֵּלֶק אַחַר כֵּךְ יֵרֵד אוֹמוּ יוֹם הַעֲלִיּוֹן שְׁהוּא ז"א
 שְׁנַסְתֵּלֶק לַמַּעֲלָה אֵל הַכְּתֵר, וְיֹרֵד לְנֻכּוֹת עַל פְּרִידַת הַשְּׂכִינָה מִמֶּנּוּ, שְׁאֵל עַל מִשְׁפָּנִיה
 וְהָא אֶתְחַרְב וְהוּא שׁוֹאֵל עַל מַשְׁכְּנוֹ שְׁהוּא הַצִּית הַמִּקְדָּשׁ מִקּוֹם הַשְּׂרָאֵת הַשְּׂכִינָה, וְהֵנָּה
 נַחֲרַב, עָאֵל וְאֶשְׁגַּח עַל מְאָרֵי דְמִשְׁפָּנָא כְּנַס וְהַצִּיט עַל אֲדוּן הַמַּשְׁכָּן, דְהֵיִינוּ עַל מְטְרוֹנִיתָא
 רְחִימָתָא דְנַפְשִׁיה שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַאֲהוּבָה לְנַפְשׁוֹ, וְהִיא אֶתְתַּרְכַּת וְעַרְקַת וְהִיא נַחֲרַשָּׁה
 וְזַרְחָה, וְכֹל בְּנֵינָה סְתִיר וְכֹל צִינָה שְׁהוּא הַצִּית הַמִּקְדָּשׁ נִהַרַס, כְּדִין שְׁאָרֵי לְמַגְעֵי
 גּוּעָא בְּתֵר גּוּעָא אִזּוּ הַתְּחִיל ז"א לְנַעֲוֹק לְעַקוֹת אַחַר לְעַקוֹת, בְּנֵהִימוּ דְתִרְנַגּוּלָא עַל
 נּוֹקְבִיָּה כְּנֵהִימַת הַתְּרַנְגוּל עַל נַקְצָתוֹ שְׂזַרְחָה מִמֶּנּוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֵמוֹת מְקַרְקַר
 קֵר (מֵלֶת "מְקַרְקַר" מִפְּרַשׁ רַש"י (בַּמַּס' עֲנִינַת דף כט ע"ב) שְׁהוּא לְשׁוֹן יִלְחָה), דְהֵיִינוּ נְהִימוּ כְּתִרְנַגּוּלָא
 שְׁנוּהַס כְּתִרְנַגּוּל, מֵלֶת קִיר פִּירוּשָׁה צִלְשׁוֹן יוֹן רְבוּן שְׁלִיטָא אֲדוּן וְשִׁלֵּט שְׁהוּא ז"א.

ואפשר עוד לפרש את מאמר הנוכח לפי מה שכתב האר"ז צען חיים (שער לו פ"ב), כי כשגרמו העונות
 ונחרצ צית הראשון, הנה צעת החורבן עמנו ירדה המלכות אחורי היסוד דו"א, אבל ט' ספירות
 העליונות שבה לא ירדו לקליפות כמו שהיה בחטאו של אדם הראשון, אלא עלו למעלה בתוך שרשיהן שבו"א,
 ואם לא הייתה המלכות מתמעטת צמיעוט גדול כזה, לא היה יכולת אל הקליפות ולחמוות העולם להחריב
 את צית המקדש, אך אמנם חזרו הט' ספירות עליונות של המלכות להחטא למעלה בשורשם שבו"א, לכן
 לא שלטו צהם הקליפות, אמנם תיקף אחר החורבן חזרה המלכות להתחמק קצת, ועם כל זה היה נחשב
 לגלות גמור, כי איזו צמינה של אורות המלכות ירדו אל הקליפות, (והיא סוד השכינה שהלכה בגלות), עיין
 סם עומק הדברים. ועוד מוצא צעה"כ דרוש א' דעמידה (דף כח סוע"ד), שהמלכות דמלכות יורדת
 לעולם הנריאה בכל לילה צסוד גלות השכינה, וצס"ד דהקדמה זו אפשר לפרש את מאמר הנוכח.

ומה שכתוב וְשׁוּעַ אֶל הָהָר היינו עֶבֶד שׁוּעָה וְצוּוח לְגַבֵּי טוֹרָא ז"א עושה שועה
 ולועק אל ההר שהוא מקום החינוכים כנ"ל, דְעַרְקַת תַּמָּן מְטְרוֹנִיתָא שְׂזַרְחָה לְשֵׁם
 הַשְּׂכִינָה, עֶבֶד שׁוּעָה צוּוח וְקָרִי בְנֵהִימוּ דְכְּבִיָּה אֵיכָה וז"א עושה שועה ולועק וקורא
 צנהימת צכיה "איכה", ומפרש איכה רְחִימָתָא דְנַפְשִׁיה אֵיפֶה הִיא אֲהוּבָה נַפְשִׁי, שְׁהִיא

אִיכָה רְחִימָתָא דְנַפְשָׁאִי, אִיכָה שְׁפִינֵינִי שְׁלִימָתִי, אִיכָה יְחִידָתָא דִּילִי,
דְּאֵתְיַחְדָּא עִמִּי בִּיחֻדָּא, אִיכָה דִּהְיוּת נְטֹלָא בְּכָל יוֹמָא, חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים
אֲתוּוֹן דִּיחֻדָּא, וְאֵתְקְרִיאַת פִּיָּה עַל דָּא.

אֲחֵתִי בְּרַתִּי אִמִּי, לְאֵן אֲזֵלְתָּ, לְאֵן פָּנִית לְמִיּהָרָה, אֲנִן דְּשָׁמְעִין בְּכָל
יוֹמָא קְרָקוּרָא דָּא דְּרַבּוּנְנָא, לָן יָאוּת לְמַבְבִּי, לָן יָאוּת לְמַסְפֵּד,
לָן יָאוּת לְמַפְתַּח אִיכָה.

מתוק מדבש

השכינה הנקראת כן צסוד אהבה הפנימית של דצקות רוחא צרוחא, שהוא סוד היחוד דנשיקין,
אִיכָה שְׁפִינֵינִי שְׁלִימָתִי אִיָּה "תור" שלי תמתי (תרגום "תור" שפינא), צסוד יחוד גופא
צגופא כשמי תורי"ס, הרומזים על תורה שצכתצ ותורה שצעל פה, ומה שכתוב "שלימתי",
היינו שז"א משתלם על ידה והיא משתלמת עמו, אִיכָה יְחִידָתָא דִּילִי אִיָּה היחידה שלי,
היינו הצמינה הפנימית של המלכות המתייחדת עם פנימיות התפארת צסוד הדעת, דְּאֵתְיַחְדָּא
עִמִּי בִּיחֻדָּא שנתיעדה עמי ציחוד, היינו היחוד ממש צסוד יחוד של קריאת שמע המגיע
עד אין סוף, אִיכָה דִּהְיוּת נְטֹלָא בְּכָל יוֹמָא חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים אֲתוּוֹן דִּיחֻדָּא אִיָּה
השכינה שהיתה לוקחת צכל יום כ"ה אומיות של היחוד שמע ישראל, וְאֵתְקְרִיאַת פִּיָּה עַל
דָּא והיא נקראת כ"ה על שם זה, וזה שאמר ז"א איכ"ה שהיא נוטריקון א"י כ"ה.

ועוד אמר ז"א דצרי אהבה כלפי השכינה אֲחֵתִי בְּרַתִּי אִמִּי אַחֻתִּי, צמי, אמי, הם סוד
ג' יחודים שיש לז"א עם המלכות, א' צסוד עטרה על ראשו, כאומרנו (משלי יב ד) אשת
חיל עטרת צעלה, ואז היא נקשרת עם הצינה שהיא אמו, ועל זה אמר ז"א "אמי", וכשהיא
צחיק צעלה היא אַחֻתִּי אִמִּי, ועל זה אמרנו אז היא צמינת צמו, וכל הג' צמינות
נותרתקו צגלות, לכן אמר לה דְּאֵתְיַחְדָּתְּ אִיפּה הלכת, ור"ל לפי שאינה מעוררת את היחוד
מפני התלצשותה צגלות, ועוד כל עת היא יורדת יותר ומתרחקת יותר, לזה אמר דְּאֵתְיַחְדָּתְּ
דְּמִיּהָרָה אנה פנית ללכת כדי להתרחק יותר צסוד סוכת דוד הנופלת תמיד, לכן אמרו צני
ארץ ישראל לצני צכל אֲנִן דְּשָׁמְעִין בְּכָל יוֹמָא קְרָקוּרָא דָּא דְּרַבּוּנְנָא אנו ששומעים כל
יום היללה הזאת של אדונינו שהיא השכינה, לָן יָאוּת לְמַבְבִּי לָן יָאוּת לְמַסְפֵּד לנו ראוי
לצכות לנו ראוי לספוד, לָן יָאוּת לְמַפְתַּח אִיכָה לנו ראוי לפתוח ולומר איכה.

כדי להבין את מאמר הבא, נקדים מה שכתב הרמ"ק, כי בתחילה קודם שהחטיא הס"מ את אדם
הראשון היה לו להס"מ אחיזה בקדושה והיה טהור במקצת, כי נברא לתשמיש האדם בדברים
הצריכים לעבודת קונו, כגון לעוררו לאכילה ושינה ותשמיש וכדומה, אבל לא מה שהוא מיותר, אלא
הצריך לעבודה, אבל הס"מ נתחזק להגשים ולהחטיא את האדם, כדי שיהיה כל פניותיו אחר התאוה

סיבת ההכרח להתרחק מגדר האיסור

אִיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד וְגוֹמֵר, רַבִּי לְוִיטָס חוֹזְאָה פֶּתַח (בראשית ג טו) וְאִיכָה אֲשִׁית בִּינֶיךָ וּבֵין הָאֲשָׁה וּבֵין זֶרְעֶךָ, דְּכָבוּ סִגְי הָוָה מִן יוֹמָא דַּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא, עַל עֵילָה דְעֵיטָא דִּנְחָשׁ, דְּמַהֲהִיא שְׁעֵתָא דַּאֲתַלְטֵיָא אַתְדַּחֲיָא מְקַמֵּי תַרְעָא דְמַלְכָּא, וְהוּא פְּמִין תְּדִיר בֵּין גְּדַרִין דְעֲלֵמָא, בֵּין אֵינוֹן גְּדַרִין דְאֹרִיתָא, כֹּל אֵינוֹן דְדָשִׁין בְּעַקֵּב, בְּאֵינוֹן גְּדַרִין, נְשִׁיף לֹוֹן. וְוִי דַּאֲשַׁפַּח, וְוִי דְנְשִׁיף, וְוִי עַל דְכָבוּ בִישָׂא דַּאֲתַנְטִיר, עַל דְכָבוּ בִישָׂא דַּהּוֹת לִיה בְּהַאי אֲשָׁה, דַּאֲתַקְרִיא (משלי לא ל) אֲשָׁה יִרְאֵת יְהו"ה,

מתוך מדבש

לבד, ולכן נדחה הס"מ חוצה, ואינו נאחז בקדש כעת, אלא אחר שיתבטלו כחותיו אלו, ואז הקדוש ברוך הוא ישחוט את היצר הרע לפני הצדיקים ויתוקן העולם, ובע"ה בזה נבין את מאמר הבא.

אִיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד וְגוֹמֵר כדי לפרש פסוק זה, רַבִּי לְוִיטָס חוֹזְאָה פֶּתַח הקדים לפרש מה שכתוב ויאמר ה' אלהי"ם אל הנחש כי עשית זאת, ארור אתה מכל הבהמה וגו' וְאִיכָה אֲשִׁית בִּינֶיךָ וּבֵין הָאֲשָׁה, וּבֵין זֶרְעֶךָ ובין זרעה. הנה "אשה" היא השכינה, "זרעה" היינו נשמות קדושות, "נחש" היינו ס"מ וכחותיו, "זרעו" הם החיצונים המתפשטים ממנו, עד הנשמות של אומות העולם, ואמר כי דְכָבוּ סִגְי הָוָה מִן יוֹמָא דַּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא עַל עֵילָה דְעֵיטָא דִּנְחָשׁ שנאה גדולה היתה בין הקדושה והסטרא אחרא מיום שנברא העולם, על סיבת עצת הנחש שיעץ והחטיא את אדם הראשון וחוה, הנה הנחש היינו הס"מ ראש כל הקליפות, והוא השטן והוא היצר הרע והוא המלאך המות (כמונא נמס' צנא צמלא דף טו ע"א), דְּמַהֲהִיא שְׁעֵתָא דַּאֲתַלְטֵיָא, אַתְדַּחֲיָא מְקַמֵּי תַרְעָא דְמַלְכָּא כי מאותה השעה שנתקלל הס"מ, נדחה מלפני שער המלך, ואינו נוטל חלק בשפע הקדוש שבשער המלך, אלא מתמצית זיעתן של החיות, וְהוּא פְּמִין תְּדִיר בֵּין גְּדַרִין דְעֲלֵמָא והוא אורב תמיד בין גדרי העולם, דהיינו בֵּין אֵינוֹן גְּדַרִין דְאֹרִיתָא בין אותם הגדרים של התורה, לכן כֹּל אֵינוֹן דְדָשִׁין בְּעַקֵּב בְּאֵינוֹן גְּדַרִין נְשִׁיף לֹוֹן כל אותם שדשים בעקב את אותם הגדרים הוא נושך אותם, ר"ל שם הוא נמצא לנשוך ולהחטיא, ולכך צריך האדם להתרחק הרבה מן גדר האיסור כדי שלא ינשכנו שם הנחש, כגון מה שכתוב (ויקרא טו לא) והזרתם את בני ישראל מטומאתם, כדי שלא יכשל באיסור נדה (כמונאר נמס' שבעות דף יח ע"ב), וכיוצא, ומי שנתקרב אל הגדר ינשכנו הנחש ויחטיאו.

וְוִי דַּאֲשַׁפַּח וְוִי דְנְשִׁיף אוי למי שהיצר הרע מוצא שם, אוי למי שנושך ומחטיא, וְוִי עַל דְכָבוּ בִישָׂא דַּאֲתַנְטִיר אוי על אותה שנאה הרעה שנשמרה, עַל דְכָבוּ בִישָׂא דַּהּוֹת לִיה בְּהַאי אֲשָׁה על שנאה הרעה שהיה לו להס"מ באשה ההיא דַּאֲתַקְרִיא

דָּבְבוּ בִישׁ נֹטֵר לָהּ מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי עֲלֵמָא, עַד דְּתַבְרַהּ לָהּ בְּתַבִּירוֹ
לְמִשְׁכַּב לְעַפְרָא.

'אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד הָעִיר רַבָּתִי עִם הָיְתָה, תִּסְתַּפֵּל בְּאַתְוּוֹן דְּרִישׁ
כָּל תִּיבָה וְתִיבָה, וְתִשְׁפַּח נְטִירוֹ דָּבְבוּ בִישָׁא, דְּאַתְנַטְרָא, עַד
דְּאַתְחַרְבּ בִּי מִקְדָּשָׁא, אֵיבָ"ה רַע"ה בְּרִישֵׁי אַתְוּוֹן, אַתְנַטִּיר לָהּ לְהֵיחָא
אֶשֶׁת חֵיל, בְּתַבִּירוֹ דְּבִי מִקְדָּשָׁא, לְמִשְׁכַּב לְעַפְרָא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, 'פְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת הָיְתָה
'לְמַס, תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרִישֵׁי אַתְוּוֹן, ל"ה בְּשַׁבְר"ן, בְּתַבִּירוֹ דְּבִי
מִקְדָּשָׁא, בְּתַבִּירוֹ דְּכְנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל, דָּבְבוּ בִישָׁא אַדְבִּיק ל"ה בְּשַׁבְר"ן.
אֵיכָה דְּאַתְדַּבְּקַת לְהֵיחָא אֵיבָה רַעָה, דָּא קָל דְּנַחֲשׁ, קָל מְרִירוֹ דְּבַכְיָה

מתוק מדבש

שְׁנַקְרַאת אֶשָׁה יִרְאֵת יְהו"ה שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה, דָּבְבוּ בִישׁ נֹטֵר לָהּ מִן יוֹמָא דְאַתְבָּרִי
עֲלֵמָא שְׁנָאָה רַעָה שׁוֹמֵר לָהּ מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הַעוֹלָם, וְהַחֲטִיֵּא אֶת אָדָם הַרְאִשׁוֹן, עַד דְּתַבְרַהּ
לָהּ בְּתַבִּירוֹ לְמִשְׁכַּב לְעַפְרָא עַד שְׁשִׁיבֵר אוֹתָהּ בְּשִׁבְרָהּ בְּחוּרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְהַשְׂכִּיבָה
בְּעַפְרַת הַגְּלוּת, כִּי הוּא רוֹדֵף אַחֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחֲטִיֵּאם, עַד שְׁהוּא גוֹרֵם שִׁישְׁכּוֹן בְּמִשְׁכְּנוֹתֶיהָ
שְׁהוּא הַבֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

הִנֵּה 'אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד הָעִיר רַבָּתִי עִם הָיְתָה, תִּסְתַּפֵּל בְּאַתְוּוֹן דְּרִישׁ כָּל
תִּיבָה וְתִיבָה תִּסְתַּכַּל בְּאוֹתוֹת שְׁבִרָאשׁ כָּל תִּיבָה וְתִיבָה, וְתִשְׁפַּח נְטִירוֹ דָּבְבוּ
בִישָׁא דְאַתְנַטְרָא וְתַמְצָא אֶת שְׁמִירַת הַשְּׁנָאָה הַרַעָה שְׁשׁוֹמֵר הַס"מ לְהַשְׂכִּינָה, עַד דְּאַתְחַרְבּ
בִּי מִקְדָּשָׁא עַד שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִרִי אֵיבָ"ה רַע"ה תַּמְצָא בְּרִישֵׁי אַתְוּוֹן בְּאוֹתוֹת
הַרְאִשׁוֹנוֹת הַנְּזַכְרוֹת, אַתְנַטִּיר לָהּ לְהֵיחָא אֶשֶׁת חֵיל שְׁהַשְּׁנָאָה שְׁמוּרָה לָהּ לְאַשְׁת חֵיל
הַיְחָא שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה, בְּתַבִּירוֹ דְּבִי מִקְדָּשָׁא בְּשִׁבְרִית וְחוּרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְמִשְׁכַּב
לְעַפְרָא וְלְהַשְׂכִּיב אֶת הַשְּׂכִינָה לְעַפְרָא דְהֵינּוּ שְׁתַּלַּךְ בְּגְלוּת.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכַתוֹב 'פְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בְּגוֹיִם שְׁרָתִי בְּמַדִּינוֹת הָיְתָה
'לְמַס, תִּקְרָא לְמַפְרַע בְּרִישֵׁי אַתְוּוֹן בְּאוֹתוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת לְמַפְרַע תַּמְצָא הַמְלוֹת
ל"ה בְּשַׁבְר"ן דְהֵינּוּ שְׁבִיר לְהַשְׂכִּינָה, בְּתַבִּירוֹ דְּבִי מִקְדָּשָׁא בְּשִׁבְרִית וְחוּרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
בְּתַבִּירוֹ דְּכְנִישְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל וּבְשִׁבְרִית כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה, דָּבְבוּ בִישָׁא אַדְבִּיק
ל"ה בְּשַׁבְר"ן אֵיבָה רַעָה הַדְּבִיק הַנַּחֲשׁ לְהַשְׂכִּינָה וְשִׁיבֵר אוֹתָהּ.

אֵיכָה דְּאַתְדַּבְּקַת לְהֵיחָא אֵיבָה רַעָה אֵיכָה נְדַבְקָה הַשְּׂכִינָה לְאֵיבָה רַעָה הַיְחָא, דָּא קָל
דְּנַחֲשׁ זֶה קוֹל הַקְּטִירוֹג שֶׁל הַנַּחֲשׁ, שְׁגֵרָם קָל מְרִירוֹ דְּבַכְיָה בְּרַקִּיעִין קוֹל מֵר

בְּרִקְיעִין, אֲלֵיךְ קָרָאן אֵיכָה, וּמִסְטָרָא אַחֲרָא קָרָאן אֵיכָה, הָדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית ג טו) וְאֵיכָה אָשִׁית בֵּינִךְ וּבֵין הָאֲשָׁה, בֵּין סְטָרָא דָא וּבֵין סְטָרָא דָא, אֲשֶׁת־פֶּחַ שְׂמָא (תַּמָּן) בְּחֲרָבָן בֵּי מִקְדָּשָׁא.
 וּבִקְרָא קְדָמָא, אֲתָרְשִׁים פְּלֵא לְמַנְדַּע דְּהָאֵי כ"ה, אֲדַבִּיק לָהּ אֵיבָ"ה רְעָה, דְּנָטִיר לָהּ מִיּוֹמָא דְאֲתַתְּרִי עֲלָמָא.

השכינה העליונה והתחתונה גלו למוצת ישראל

אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד, רַבִּי הֲרַפְיִנִס פְּתַח (שם פסוק כד) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁפֹּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן, וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל בְּחֲרָבָן בֵּי מִקְדָּשָׁא, דְאֲתַתְּרַכַּת בְּתִירוּכִין דְאֲשֶׁת־לַחַת בְּשְׁלוּחִין, וְכַרְסִיָּא דְמַלְכָּא נִפְלַת, וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּרַסִּיָּא דְמַלְכָּא, וְוִי דְאֲתַתְּרַכַּת וְוִי דְנִפְלַת.

מתוק מדבש

של בכיה להמלאכים שברקיעים, אֲלֵיךְ קָרָאן אֵיכָה אלו המלאכים הקדושים קוראים "איכה", כמו שכתוב (ישעיה לג ז) מלאכי שלום מר יבכיון, וּמִסְטָרָא אַחֲרָא קָרָאן אֵיכָה ומלאכי הסטרא אחרא קוראים "איכה", עד שיגבה בעל הדין את חובו, הָדָא הוּא דְכָתִיב זהו שכתוב וְאֵיכָה אָשִׁית בֵּינִךְ וּבֵין הָאֲשָׁה דהיינו בֵּין סְטָרָא דָא וּבֵין סְטָרָא דָא בין צד הקדושה לבין צד הסטרא אחרא, אֲשֶׁת־פֶּחַ תַּמָּן בְּחֲרָבָן בֵּי מִקְדָּשָׁא נמצאה שם שנאה בחורבן בית המקדש.

וּבִקְרָא קְדָמָא ובפסוק ראשון שבמגילת איכה, אֲתָרְשִׁים פְּלֵא נרשם הכל בראשי התיבות, לְמַנְדַּע דְּהָאֵי כ"ה אֲדַבִּיק לָהּ אֵיבָ"ה רְעָה לדעת כי כ"ה הוּוּ שְׁהִיא השכינה הדביקה אותה איכה רעה, דְּנָטִיר לָהּ מִיּוֹמָא דְאֲתַתְּרִי עֲלָמָא ששומר לה שנאה מיום שנברא העולם.

עוד מה שכתוב אֵיכָה יִשְׁבֶּה בְּדָד כדי לפרש פסוק זה רַבִּי הֲרַפְיִנִס פְּתַח הַקְּדִים לפרש מה שכתוב וישלחו ה' אלהים מגן עדן וגו' וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁפֹּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן, הנה מה שכתוב וַיִּגְרַשׁ אֶת, דָּא כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל בְּחֲרָבָן בֵּי מִקְדָּשָׁא זה רומז על כנסת ישראל שהיא השכינה צמורצן בית המקדש, הַנְּקֻרָת "אֶת", דְאֲתַתְּרַכַּת בְּתִירוּכִין שנתגרשה צמורצין, צמחינה המתחמנה שצה הגלות, והיא נתגרשה צמורה, ועוד דְאֲשֶׁת־לַחַת בְּשְׁלוּחִין שנשלחה בשלוחין, צמחינה העליונה שצה שהיא משולחת עם אימא עלאה, דכתיב (רות א יט) ותלכנה שמהם, ששניהם משולחות עם האדם למועלת האדם, לרחם עליו שיהיו עמו שמי תשובות שמי ההי"ן, וְאִזּוּ וְכַרְסִיָּא דְמַלְכָּא נִפְלַת הַכְּסָא שֶׁל

הָאָדָם, הַהוּא דְשִׁלִּיט עַל פּוֹרְסֵייא, דְכִתִּיב בֵּה (יחזקאל א כו) וְעַל דְּמוֹת
הַפֶּסֶא דְּמוֹת פְּמַרְאָה אָדָם, נַפְלַת פְּרִסֵּייא נַפְל פְּלָא.

וַיִּשְׁפֹּן, הַהוּא דְתַרְיָךְ לְדָא אֲשֶׁפִין וְאֲשֶׁרִי וַיִּשׁוּבָא אַחְרָא בְּהִיפּוּכָא,
בְּשַׁעְתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא סְלִיק לְכַבּוּד עֵילְאָה לְעֵלָא,
וְאַזְעִיר דְיוֹקְנֵיָה מִפְּמָה דִּהְוּוֹת, וְכוּרְסֵייא נְטִיל מַנְיָה וְאַתְפַּרְשׁ, כְּבִיכּוּל
אֲשֶׁרִי לְגֵן עֵדֵן עִם פְּרוּבִים לְתַתָּא, וְאַתְפַּרְשׁ מִהַהוּא כְּבוּד עֵילְאָה,
וְאֲשֶׁרִי לְהַהִיא לְהַט הַחֲרִב, לְמִיקָם בְּדוּכְתָא דְרַבְּנוּתִיָה, לְמִיטֵר וּלְמִישָׂאב
וּלְמִסְתִּיר (ג"א וּלְמִסְחִי) הַהוּא אֹרַח דְאַנְגִּיד מֵעֵץ הַחַיִּים.

מתוק מדבש

המלך שהיא השכינה שהיא כסא לו"א הנקרא מלך נפלה, וענין נפילתה היא כמו שכתוב
השליך משמים ארץ, ומפרש כי (ה"ג הרמ"ק) וַיִּגְרַשׁ אֶת אוֹי שַׁגְרַשׁ אֶת הַשְּׁכִינָה, ומפרש
דָּא פְּרִסֵּייא דְמַלְכָּא זהו כסא של המלך שהיא השכינה הנקראת "את", ווי דְאַתְבְּדַרְת
ווי דְאַתְתַּרְבַּת ווי דְנַפְלַת אוֹי שַׁנְתַּפְּזָה, אוֹי שַׁנְתַּפְּזָה, אוֹי שַׁנְתַּפְּזָה גַּלּוּת.

ומה שכתוב "הָאָדָם" היינו ההוא דְשִׁלִּיט עַל פּוֹרְסֵייא ז"א השולט על הכסא, מפני
ששלימותו הוא ממנה, וכיון שהיא נפלה, נפל גם הוא, כי על ידי התעוררותה יש
לו שפע וזכרה, וכיון שהיא נזדלת מן היחוד גם הוא נתמעט, דְכִתִּיב בֵּה שַׁכְמוֹב צו
וְעַל דְּמוֹת הַפֶּסֶא דְּמוֹת פְּמַרְאָה אָדָם שהוא ז"א שהלך אחרי השכינה לשמרה בגלותה,
הרי נַפְלַת פְּרִסֵּייא נַפְלָא כַּשֶּׁנְפֵל הַכֶּסֶא נִפְל הַכֵּל, ר"ל גם ז"א נפל.

ומה שכתוב "וַיִּשְׁפֹּן" היינו ההוא דְתַרְיָךְ לְדָא אֲשֶׁרִי וַיִּשׁוּבָא אַחְרָא בְּהִיפּוּכָא וְהַשְּׁכִינָה וְאֶת ז"א,
שהיא הצינה הנעלמת, שמשם נמשך הדין בגזורה חזקה, ומשם שורש שליטת
החילוניים, אֲשֶׁפִין וְאֲשֶׁרִי וַיִּשׁוּבָא אַחְרָא בְּהִיפּוּכָא הַשְּׁכִינָה וְהַשְּׁרַתָּה יִשׁוּב יִשׁוּב אַחַר
צַהפּוֹן מִמֶּה שֶׁהִיא, כִּי בְּשַׁעְתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא צַשַׁעָה שַׁנְחַרַב צִית הַמִּקְדָּשׁ,
סְלִיק לְכַבּוּד עֵילְאָה עֵלָה ז"א לכבוד העליון למעלה לחכמה הנקראת כבוד
צָכוּד ל"צ נְחִיבוֹת (ומשם עלה לכתו כנ"ל), וְאִזְ וְאַזְעִיר דְיוֹקְנֵיָה מִפְּמָה דִּהְוּוֹת מִיעַט
אֶת דְּמוֹתוֹ מִמֶּה שֶׁהִיא, וְכוּרְסֵייא נְטִיל מַנְיָה וְאַתְפַּרְשׁ לְפִי שֶׁהַכֶּסֶא שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה
לוֹקַחָה וּנְפַרְדָּה מִמֶּנּוּ, כִּי מִלְכָּא צֵלָא מִטְרוּנִיתָא לְאוּ מִלְכָּא הוּא, כְּבִיכּוּלֵּי אֲשֶׁרִי לְגֵן
עֵדֵן עִם פְּרוּבִים לְתַתָּא כְּכִיכּוּל הַשְּׁרָה אֶת הַגֵּן עֵדֵן שֶׁהִיא הַשְּׁכִינָה לְמַטָּה עִם הַצ'ֵ
כְּרוּצִים שֶׁהֵם מַט'ט וְסַנְד"ל, וְאַתְפַּרְשׁ מִהַהוּא כְּבוּד עֵילְאָה וּנְפַרְד ז"א מִכְּבוּד הַעֲלִיּוֹן
שֶׁהוּא הַחֲכָמָה, וְאֲשֶׁרִי לְהַהִיא לְהַט הַחֲרִב וְהַשְּׁרָה אֶת לְהַט הַחֲרִב שֶׁהִיא הַקְּלִיפָה,
לְמִיקָם בְּדוּכְתָא דְרַבְּנוּתִיָה שַׁמְעוּד צַמְקוּמָה שֶׁל הַגְּזִירָה, צָכוּד הַכְּמוֹב (שִׁיר א ו) שַׁמוּנִי
וְטַרְהָ אֶת הַכְּרַמִּים כְּרַמֵּי שְׁלִי לֹא נְטַרְחֵי, הִנֵּה הַכְּרַמִּים הֵם כְּחוֹת הַשְּׂרִים, וְהַשְּׁמַעוּל הוּא

וּשְׁלֹמֹה מִלְפָּא צְוּוּחַ וְאָמַר (משלי ל כא) תַּחַת שָׁלֵשׁ רִגְזָה אֶרֶץ וְגוֹמֵר
 תַּחַת עֶבֶד פִּי יִמְלֹוֹךְ וְגוֹמֵר וְשִׁפְחָה פִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ, שִׁפְחָה
 לָגוּ גְבֻרָתָהּ לְבָר, אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, מֵאֵי בְּדָד, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר (ויקרא
 יג טו) בְּדָד יֵשֵׁב מַחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֵי.

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינְאֵי וְרַבְּנָן פְּתַחֲי קְרָא בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן (בראשית
 ב טו) וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן וְגוֹמֵר,
 וַיִּקַּח, בְּמָה לְקַחוּ, רַבִּי חֲנִינְאֵי אָמַר, לְקַחוּ בְּדַבְרִים, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר
 (ויקרא ח ב) קַח אֶת אֶהְרֹן, וְרַבְּנָן אָמְרִי, לְקַחוּ בְרוּחַ, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר (מ"ב
 ב ה) הַיּוֹם יְהוָה לְקַח אֶת אֲדֹנָיֶךָ מֵעַל רֵאשֶׁךָ.

מתוק מדבש

באמנע שדרך זו יושפע השפע אל המלאכים הקדושים, לְמִיטְר וְלְמִישָׁאב לְשִׁמּוֹר וּלְשִׁמּוֹר
 אֵת הַשֶּׁפַע הַקְּדוּשָׁה, (ה"ג הרמ"ק) וְלְמִשְׁתֵּי הַהוּא אֹרַח דְּאֲנָגִיד מֵעֵין הַחַיִּים וּלְשִׁמּוֹת
 אֵת מִימֵי הַשֶּׁפַע הַנִּמְשָׁךְ דְּרַךְ הַעֵץ הַחַיִּים, כְּדֵי לִזְוֹן אֵת הַחַיִּינִים.

וּשְׁלֹמֹה מִלְפָּא צְוּוּחַ וְאָמַר וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ נֶעַק וְאִמְרָה, תַּחַת שָׁלֵשׁ רִגְזָה אֶרֶץ וְגוֹמֵר
 תַּחַת עֶבֶד פִּי יִמְלֹוֹךְ וְגוֹמֵר וְשִׁפְחָה פִּי תִירֵשׁ גְּבֻרָתָהּ הִנֵּה הַקְּלִיפָה נִקְרָאת
 שִׁפְחָה וְהַשְׂכִּינָה גְבֻרָתָהּ, וְעַתָּה אִתְרַח חוֹרְזֵן צִית הַמִּקְדָּשׁ שִׁפְחָה לָגוּ גְבֻרָתָהּ לְבָר
 הַשִּׁפְחָה הִיא צִפְנִים וְגְבֻרָתָהּ הִיא צַחוּן, וְעַל זֶה נִאֲמַר אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד וּמִפְרֵשׁ מֵאֵי
 בְּדָד וְאִמְרָה דָּאֵת אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר בְּדָד יֵשֵׁב מַחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבֵי פִּי
 הַשְׂכִּינָה יוֹשֵׁב צַדֵּק מַחוּץ לַמַּחֲנֶה, דֵּהֵינּוּ צְנֻלֹת צַחוּן לֵאמֹר.

עוד מה שכתוב אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבִּי חֲנִינְאֵי וְרַבְּנָן, פְּתַחֲי קְרָא בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן
 פְּתַחוּ לְפָרֵשׁ אֵת פְּסוּקֵי אֵיכָה בְּעִנְיֵי אָדָם הָרֵאשׁוֹן, עַל הַפְּסוּק וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים
 אֶת הָאָדָם וַיְנַיְחֵהוּ בִּגְן עֵדֶן וְגוֹמֵר, כִּי מֵה שִׁכְתוֹב "וַיִּקַּח", בְּמָה לְקַחוּ בְּכַח
 אִיזוֹ מִדָּה לְקַחוּ לְגַן עֵדֶן לְדַעַת אֵת מִרְכַּבְתּוֹ, רַבִּי חֲנִינְאֵי אָמַר, לְקַחוּ בְּדַבְרִים דֵּהֵינּוּ
 בְּכַח הַמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת דְּבָרִים, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר קַח אֶת אֶהְרֹן פִּי
 דְּבָרִים, וְגַם שֵׁם הַכּוֹנֵה בְּכַח הַמַּלְכוּת. וְרַבְּנָן אָמְרִי, לְקַחוּ בְרוּחַ דֵּהֵינּוּ בְּכַח ז"א
 הַנִּקְרָא רוּחַ, כִּמָּה דָּאֵת אָמַר כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר שְׁבִנֵי הַנְּבִיאִים אִמְרוּ לְאִלִּישַׁע הַיּוֹם יְהוָה
 לְקַח אֶת אֲדֹנָיֶךָ מֵעַל רֵאשֶׁךָ וְכַתּוּב אַחֵר כֵּךְ "וַיַּעַל אֵלָיו בְּסַעֲרַת הַשָּׁמַיִם" וּפְרַשׁוּ
 בְרוּחַ סַעֲרָה.

אין חכמה יפה בלי יראת שמים

וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן, פְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ הַנְּחָה (מְנוּחָה) לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לִימְדָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (א״כ כח כז) אַז רָאָה וַיִּסְפְּרָה וְגוֹמַר וַיֹּאמֶר לְאָדָם. וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת מְקַלְסִין לְפָנָיו, עַד שְׂרָאָה סמא"ל בְּשָׁמַיִם וְקָנָא לוֹ (וְנִתְקַנָּא בּוֹ), וַיֵּרֵד מִן הַשָּׁמַיִם פְּדוּמוֹת צַל עַל נַחֲשׁ, הַנְּחָשׁ נִרְאָה וְהִצֵּל עָלָיו, תּוֹקֶפָא וְחִילָא דִּילֵיהּ, קָרִיב הָהוּא נַחֲשׁ לְגַבֵּי אֵיתְתָא דְדַעַתָּה קִלְהָ מִן הָאִישׁ, מִכָּאֵן דְּאִתְתָּא לָא אִתְפַּתַּת אֲלָא בְּאִתְתָּא אַחְרָא, (בראשית ג) א) וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף פִּי אָמַר אֱלֹהִיִּם, מִיָּד פְּתַח בְּאָף, מִהֲכָא דְבִתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִיפְר מִי הוּא, פְּךָ הוּא פְּתַח בְּאָף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא.

מתוך מדבש

ומה שכתוב וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן שהוא סוד המלכות, פְּדִי לְהִיּוֹת לוֹ מְנוּחָה לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַחֲכָמָה וְהַתּוֹרָה כי סוד אור התורה הוא בתפארת והחכמה נמשכת משם, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינְאִי, הַתּוֹרָה לִימְדָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הֵרָאוּשׁוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֹתוֹב אַז רָאָה וְהִסְתַּכַּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וַיִּסְפְּרָה "הִכִּינָה וּגַם חִקְרָה", וְאַחַר כֵּן וַיֹּאמֶר לְאָדָם "הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָה", פִּי יִרְאֵת ה' הִיא חֲכָמָת הַתּוֹרָה, כִּי אֵין חֲכָמָה יִפָּה בְּלִי יִרְאָה, "וּסוּר מֵרַע בִּינָה", פִּי סוּר מֵרַע הִיא חֲכָמָה אֵל הַבִּינָה, שֶׁהִיא הַבְּנֵת דְּבַר מֵתוּךְ דְּבַר. ור"ל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לִימַד אֵת הַתּוֹרָה לְאָדָם הֵרָאוּשׁוֹן עַד שֶׁהִגְשִׁימָה לְפָנָיו, (עיין זֶהר פ' מִקֵּץ דף קל"ט ע"ב).

וְהָיוּ מִלְּאֲכֵי הַשָּׂרֵת מְקַלְסִין וְהַלְלִים לְפָנָיו וְעַל יָדֵי זֶה הָיוּ יִכּוּלִים לִינַק הַשַּׁפַּע עַל יָדוֹ, עַד שְׂרָאָה סמא"ל בְּשָׁמַיִם וְנִתְקַנָּא בּוֹ, וַיֵּרֵד מִן הַשָּׁמַיִם פְּדוּמוֹת צַל עַל נַחֲשׁ הַצֵּל הוּא הַס"מ וְהַנְּחָשׁ הוּא סוּר הַלִּילִי"ת שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא שְׁלוֹ, וְהִנְהָה הַנְּחָשׁ נִרְאָה וְהִצֵּל עָלָיו, שֶׁהִצֵּל הוּא תּוֹקֶפָא וְחִילָא דִּילֵיהּ הַחוּזוֹק וְהַכַּחַשׁ שֶׁל הַנְּחָשׁ, קָרִיב הָהוּא נַחֲשׁ לְגַבֵּי אֵיתְתָא קָרִב אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ אֵל הָאִשָּׁה דְדַעַתָּה לְפִי שֶׁדַּעַתָּה קִלְהָ מִן הָאִישׁ וְהִיא נוֹחָה לְהַתְּפֹתוֹ, מִכָּאֵן דְּאִתְתָּא לָא אִתְפַּתַּת אֲלָא בְּאִתְתָּא אַחְרָא מִכָּאֵן שֶׁאֵין הָאִשָּׁה מִתְּפַתָּה אֵלָּא עַל יָדֵי אִשָּׁה אַחֲרָת, כִּי הַנְּחָשׁ הִיָּה בַחֲנִינָת הָאִשָּׁה וְהַנוֹקְבָא שֶׁל הַס"מ, וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף פִּי אָמַר אֱלֹהִיִּם, מִיָּד פְּתַח בְּאָף שֶׁהוּא לְשׁוֹן כַּעַס וְרוּגוֹ, כְּמוֹ (דְּנִיִּס ז' ז) וְחָרָה אַף ה', מִהֲכָא מִשְׁמַע דְּבִתְחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁל אָדָם נִיפְר מִי הוּא, פְּךָ הוּא הַנְּחָשׁ פְּתַח בְּאָף, לְהוֹדִיעַ מִי הוּא ר"ל בּוֹה שֶׁהַתְּחִיל בְּמִלַּת אַף גִּילָה שֶׁהִיא הַקְּלִיפָה שֶׁמִּמֶּנָּה בָּא הַכַּעַס, כְּדִי לְהוֹדִיעָה בְּתַחֲלִיל דְּבִרְיָה מִי הִיא, כְּדִי שֶׁאֵם חוּהָ לֹא תִרְצָה לְקַבֵּל וּלְשִׁמוּעַ אֵת פְּתוּיָהּ, אִז מִיָּד תִּתְרַחֵק מִמֶּנָּה, כְּמוֹ שְׁכֹתוֹב (מְשַׁלֵּי ה' ט) אֵל תִּקְרַב אֵל בֵּיתָהּ.

כאשר ענתה חוה לנחש פגמה בבחינה עליונה

נָטַל סִימָן זֶה, אִם תִּקְבֹּל אִם לֹא תִקְבֹּל, וְהַמְשִׁיכָה בְּדַבְרִים, עַד שְׁפַתְחָה בְּאוֹת מ"ם, וְאַמְרָה (שם) מִפֶּל עֵץ הַגֵּן אָכַל נֹאכַל, מִיַּד נָטַל הַנְּחָשׁ אוֹת מ"ם וַיִּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמְאֵלִית, וְהָיָה מִמֶּתִין (על) וְא"ו תִּי"ו מִפִּיָּה, פְּדִי לְהִיּוֹת מוֹ"ת נְכוּן לְפִנְיָהֶם.

הַתְּחִיל לְפַתּוֹתָהּ עַד דְּכֹתִיב (שם פסוק ו) וְתָרָא הָאִשָּׁה, בְּטַעֲמָא סְגִי וְתִקִּיף, מְלַמֵּד שְׁפָרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וְא"ו תִּי"ו, וְסִלְקוּ לְהַתְּחַבֵּר עִם אוֹת מ"ם, וְאוֹת מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וַיּוֹרְדָת, וְלֹא הִיָּתָה מִתְּחַבֵּרַת (דף קיא ע"ב) עֲמָהֶן.

מתוק מדבש

לנצין את מאמר הנצ נקדים מה שכתב הרמ"ק, כי אין ספק שהצינה לא תסכים צמו"ת מכל הנדדים, מפני שהיא רחמים צג' מקורות, ואינה דין אלא מצד הגבורה שנה לצדה, לזה טעה מהשפעתה מגבורה אל כד החסד, ומשניהם לצד התפארת והמלכות, לכן סבבו אותיות ו"ת לאות מ' מכל צחינותיה כדי שלא יהיה אל הצינה שום כד לנטות ולהשפיע רחמיה, אלא הכל צדין החזק, דהיינו מזרח מערב כפון דרום, והוכרחה הצינה להשפיע את הדין בכל הצחינות, כי היו צחטא זה ד' מעשים מגויס, שגרמו ד' פגמים, א' "ותרא", ב' הוסיפה לחטוא "ומקח", ג' הוסיפה לחטוא "ומאכל", ד' והוסיפה לחטוא יותר "ומתן", שהחטיאה את האדם, מיד נתעורר המו"ת מד' נדדים.

נָטַל סִימָן זֶה הַנְּחָשׁ לִקַּח לוֹ סִימָן, דִּהְיִינוּ אֵת אוֹת מ' שֶׁהִיא בְּבִינָה, כִּי רָצָה שְׂגָם הַבִּינָה תִסְכֵּים אֶל הַדִּין, וְאוֹת זוֹ הִיָּה לוֹ לְסִימָן אִם תִּקְבֹּל הָאִשָּׁה אֵת דְּבַרְיוֹ, אוֹ אִם לֹא תִקְבֹּל, לִכֵּן וְהַמְשִׁיכָה הַנְּחָשׁ אֵת הָאִשָּׁה בְּדַבְרִים עַד שְׁפַתְחָה חוה בְּאוֹת מ"ם, וְאַמְרָה מִפֶּל עֵץ הַגֵּן אָכַל נֹאכַל וּבִמָּה שֶׁהִשִּׁיבָה לְהַנְּחָשׁ פִּגְמָה מִיַּד בְּמַחֲשָׁבָה שֶׁהִיא בְּבִינָה שְׁבָה סוּד מ' שֶׁהִיא פְּתוּחָה לְשִׂמְאֵל לְצַד הַגְּבוּרָה וְהַדִּין, לִכֵּן מִיַּד נָטַל הַנְּחָשׁ אוֹת מ"ם וַיִּשֶׂם אוֹתָהּ עַל זְרוּעוֹ הַשְּׂמְאֵלִית שֶׁבְּגְבוּרָה לְהַשְׁפִּיעַ שֵׁם הַדִּינִים, וְהָיָה מִמֶּתִין וּמַחֲכָה עַל אוֹתוֹת וְא"ו תִּי"ו לְשִׂמּוֹעַ מִפִּיָּה ר"ל שֶׁהִיָּה מַחֲכָה שִׁיחְטָאוּ בְּדִיבּוּר כִּדֵּי שִׁיפְגֵם אוֹת ו' שְׁבַת־פֶּאֶרֶת, וַיִּחְטָאוּ בְּמַעֲשֵׂה כִּדֵּי שִׁיפְגֵם אוֹת ת' שֶׁבְּמַלְכוּת, פְּדִי לְהִיּוֹת צִירוּף מֵלֵת מוֹ"ת נְכוּן לְפִנְיָהֶם ר"ל כִּדֵּי שֶׁתִּסְכֵּים כֹּל הַהִנְהָגָה הָעֲלִיוֹנָה לְהַעֲנִישֵׁם.

לכן מה עשה הס"מ התחיל לפתותה בדבריו (ה"ג ש"פ), עד דכתיב ו"תרא האשה, בטעמא סג' ותקיף בטעם גדול וחזק, כי יש על מלות "ותרא האשה" טעם מוניח פז"ר הנאמר בחזק, מלמד שפּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת וְא"ו תִּי"ו שֶׁל ו"תֵּרָא, וְסִלְקוּ וְעֵלוּ לְהַתְּחַבֵּר עִם אוֹת מ"ם לְהִיּוֹת צִירוּף מוֹ"ת, וְעַם כֹּל זֶה עַד שֶׁחֲטָאָה ד' פְּעָמִים לֹא נִגְמַר הָעוֹנֵשׁ, כִּי אִם יִסְכִּימוּ הַשְּׁבַע מִדּוֹת מִצַּד הַגְּבוּרָה עַל הָעוֹנֵשׁ, עֲדִיין יֵשׁ שְׁבַע מִדּוֹת מִצַּד

מפגם המעשים התחתונים ניתן כח לס"מ

עַד שְׁנַתְּפַתְתָּהּ וַיְהִי בָתּוֹ וְאִיּוֹ תִיּוֹ אַרְבַּע זְמַנִּין, וְאִקִּיפּוּ לְאוֹת מ"ם
 לְאַרְבַּע סְטָרִין, דְּכַתִּיב (שם) וַתִּקַּח מִפְּרִיּוֹ וַתִּתְּאָכֵל וַתִּתֵּן גַּם
 לְאִישָׁהּ, (שם פסוק ז) וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, הָא אַרְבַּע זְמַנִּין ו' ת',
 מְלַמֵּד שְׁסָבְבוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע צְדָדִין, וְהַמ"ם בְּאֲמָצֵעַ, מוֹת בְּכָל
 סְטָרִין, כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה ט ב) כִּי עָלָה מוֹת בְּחַלּוּנֵינוּ, דָּא סְמַא ל'
 דְאִיהוּ חַד מְחַלּוּנֵי שְׁמִיא, וְעַל דָּא (תהלים פט מט) מִי גָבַר יַחֲזִיה וְלֹא
 יִרְאֶה מוֹת.

מִיָּד שְׁלֹט בְּהָ וְהִטִּיל בְּהָ זוּהֵמָא, נַחַת קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיחְמֵי
 (בראשית ג ח) וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ.

מֵתוּק מִדְּבַשׁ

החסד והתפארת והמלכות, לכן ואות מ"ם הִיָּתָה עוֹלָה וַיּוֹרְדָת, וְלֹא הִיָּתָה מֵתַחְבֵּרַת
 (דף קיא ע"ב) עֲמָהֵן עִם ו' וְת'.

עַד שְׁנַתְּפַתְתָּהּ חוּה, וַיְהִי בָתּוֹ וְאִיּוֹ תִיּוֹ אַרְבַּע זְמַנִּין וְנַתְנָה ו' ת' אַרְבַּע פַּעַמִּים,
 וְאִקִּיפּוּ לְאוֹת מ"ם לְאַרְבַּע סְטָרִין וְסָבְבוּ אֵת אוֹת מ' לְד' רוּחוּתִיה, דְּכַתִּיב כְּמוֹ
 שְׁכֹתוֹב וַתִּקַּח מִפְּרִיּוֹ וַתִּתְּאָכֵל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ, וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם, הָא
 אַרְבַּע זְמַנִּין ו' ת' הִרִי כֵּאֵן אוֹתוֹת ו' ת' אַרְבַּע פַּעַמִּים, מְלַמֵּד שְׁסָבְבוּ לְאוֹת מ"ם
 לְאַרְבַּע צְדָדִין, וְהַמ"ם בְּאֲמָצֵעַ, הִרִי נַעֲשֶׂה צִירוּף מוֹת בְּכָל סְטָרִין בְּכָל הַד' צַדִּים,
 ר"ל כְּדִי שֶׁהִבִּינָה שֶׁהִיא סוּד מ', תַּתְּלַכֵּשׁ בְּדִין מְכַל ד' צַדִּיָּה, דֵּהֵינּוּ ו"ת מִצַּד הַחֹסֵד
 שְׁבַדְרוּם, ו"ת מִצַּד הַגְּבוּרָה שְׁבַצְפוּן, ו"ת מִצַּד הַתְּפֹאֶרֶת שְׁבַמְזוּרָח, ו"ת מִצַּד הַמְּלֻכּוֹת
 שְׁבַמְעַרְב, (וְכֵאֵן לֹא חֲשִׁיב ו"תֵּרָא שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה הָרֵאשׁוֹן בְּרֵאִיָּה, כִּי אֵינּוּ פִּגְם כֹּל כֵּךְ, אֵלֹא פִּגְם
 הַרְבִּיעִי שֶׁהוּא ו"תְּפֻקְחָנָה, שֶׁהוּא פִּגְם עַל מַה שְׁנַתְּעַכְבוּ בַּעוֹן וְלֹא שָׁבוּ מִיָּד בַּתְּשׁוּבָה), כְּמָה דְאֵת
 אָמַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי עָלָה מוֹת בְּחַלּוּנֵינוּ פִּי מִפְּגָם הַמַּעֲשִׂים הַתְּחַתּוֹנִים עֲלֵה "מוֹת"
 לַתַּת כַּח לִס"מ שִׁיחִיהָ חֲלוֹן שְׁלֵנוּ, כִּי מִי נִתֵּן לָנוּ חֶלֶק בּוֹ, אִם לֹא מַעֲשִׂינוּ, וּמִפְּרֵשׁ דָּא
 סְמַא ל' דְאִיהוּ חַד מְחַלּוּנֵי שְׁמִיא זֶה הַס"מ שֶׁהוּא אֶחָד מְחַלּוּנֵי הַרְקִיעַ, שֶׁהֵם כַּחוֹת
 שֶׁל פְּתָחִים וְחַלּוֹנוֹת לְהַמְשַׁכֵּת הַשְּׁפַעְתּוֹ, וְעַל דָּא וְעַל זֶה נֶאֱמַר מִי גָבַר יַחֲזִיה וְלֹא
 יִרְאֶה מוֹת אַחַר שְׁחַטְאוֹ אָדָם וְחוּה.

ואחר כך מִיָּד שְׁלֹט בְּהָ הַנַּחֵשׁ בְּחוּה וְהִטִּיל בְּהָ זוּהֵמָא. וְאוֹ נַחַת קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 לְמִיחְמֵי יָרֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרֵאוֹת אוֹתָם וְלְהוֹכִיחָם וְלְהַעֲנִישָׁם, כְּמוֹ שְׁכֹתוֹב
 וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ כְּמִבּוֹאֵר בַּפְּסוּקֵי הַתּוֹרָה.

אין משכן חשוב להשכינה מגוף האדם

תָּא חֲזִי, קוּדְם שְׁחֻטָּאוּ הֵי תְּהָה הַשְּׂכִינָה עֵטְרָה עַל רְאשֵׁיהֶם, לְהִיּוֹת בְּשִׁבְלֵם שׁוּרָה עַל הָעוֹלָם, פִּיּוֹן שְׁחֻטָּאוּ, פְּבִיכּוֹל תֵּשׁ פְּחָה, וְאַסְתְּלַקְתָּ וְלֹא שְׁלִיטָת, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאֲרֵי לְקוֹנֵן, וְאָמַר אֵיכָה, מָה תְּהֵא מִינָה, שְׁלֻטְנוּתָא אֲעֵדוּ מִינָה.

אוּף הֶכָא בְּחוּרְבָן בִּי מְקִדְשָׁא, שׁוּלְטְנוּתָא אֲעֵדוּ מִינָה, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאֲרֵי לְמִסְפַּד וְאָמַר אֵיכָה, מָה תְּהֵא עֲלֵיהָ.

אֵיכָה, רַבִּי פְּנַחֵס פְּתַח (ירמיה לא יד) קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים וְגוֹמֵר, בְּשַׁעֲתָא דְאַתְחָרַב בִּי מְקִדְשָׁא וְאַתּוּקְדָא, אַתָּא קְלָא וְאַיְתֵעֵר עַל קַבְרֵי אַבְהֵן קְדָמָאִי, וְאָמַר, אַבְהֵן קְדָמָאִי אַתּוּן דְּמִיכִין בְּשִׁינְתָּא,

מתוק מדבש

תָּא חֲזִי בָא וּרְאָה קוּדְם שְׁחֻטָּאוּ אָדָם וְחוּהָ הֵי תְּהָה הַשְּׂכִינָה עֵטְרָה עַל רְאשֵׁיהֶם, לְהִיּוֹת בְּשִׁבְלֵם שׁוּרָה עַל הָעוֹלָם כִּי אֵין מִשְׁכַּן יוֹתֵר חָשׁוּב לְהַשְׂכִּינָה מִגּוּף הָאָדָם עֲצֵמוֹ, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (נְלָאִשִׁית לֹא יֵג) וְיַעַל מֵעַלְיוֹ אֱלֹהִים וְכִדּוּמָה, אֲבָל פִּיּוֹן שְׁחֻטָּאוּ פְּבִיכּוֹל תֵּשׁ פְּחָה שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וְאַסְתְּלַקְתָּ וְלֹא שְׁלִיטָת וְנִסְתַּלְקָה לְמַעְלָה וְלֹא שְׁלֻטָּה עוֹרֵד עַל הָעוֹלָם, כִּי נִתְלַבַּשׁ הַגּוּף שֶׁהִיא מִשְׁכַּנָּה שֶׁל הַשְּׂכִינָה בְּקַלִּיפּוֹת וְשִׁלְטוֹ בּוֹ הַסִּמּוֹל וְלִילִי"ת, וְזוֹה הִיא חוּרְבַן מְקִדְשׁ הַשְּׂכִינָה, לְכֵן וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאֲרֵי וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא ז"א הַתְּחִיל לְקוֹנֵן, וְאָמַר אֵיכָה קְרִי אֵיךָ פֶּה שֶׁהוּא אוֹתִיוֹת א"י כ"ה, דֵּהֵינּוּ מָה תְּהֵא מִינָה מָה תְּהֵא מִן כ"ה שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, שְׁלֻטְנוּתָא אֲעֵדוּ מִינָה כִּיּוֹן שִׁכַח הַשְּׁלִיטָה הוֹסֵרָה מִמֶּנָּה.

אוּף הֶכָא בְּחוּרְבָן בִּי מְקִדְשָׁא אִף כָּאֵן בְּחוּרְבָן בֵּית הַמְּקִדָּשׁ, שׁוּלְטְנוּתָא אֲעֵדוּ מִינָה הוֹסֵרָה הַשְּׁלִיטָה מִן הַשְּׂכִינָה, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאֲרֵי לְמִסְפַּד וְאִזּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּחִיל לְהַסְפִּיד, וְאָמַר "אֵיכָה" דֵּהֵינּוּ אֵיךָ כ"ה, ר"ל מָה תְּהֵא עֲלֵיהָ מָה תְּהֵא עִם הַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת כ"ה.

מאמר הבא בשינוי ענין ולשון מובא באריכות במדרש איכה רבתי פתיחתא כ"ד

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד הָעִיר, רַבִּי פְּנַחֵס פְּתַח לְפָרֵשׁ מָה שִׁכְתוּב קוּל בְּרַמָּה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מִבְּכָה עַל בְּנִי, הִנֵּה בְּשַׁעֲתָא דְאַתְחָרַב בִּי מְקִדְשָׁא וְאַתּוּקְדָא בְּשַׁעַת שִׁנְחָרַב בֵּית הַמְּקִדָּשׁ וְנִשְׂרַף, אַתָּא קְלָא הוּא קוּל צַעַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַיְתֵעֵר עַל קַבְרֵי אַבְהֵן קְדָמָאִי וְנִתְעוֹרֵר עַל קַבְרֵי הָאֲבוֹת הָרַאשׁוֹנִים, וְאָמַר וְכךָ אָמַר הַקּוּל אַבְהֵן קְדָמָאִי אֲבוֹת הָרַאשׁוֹנִים, אַתּוּן דְּמִיכִין בְּשִׁינְתָּא אַתֶּם נִרְדָּמִים בְּשִׁינָה, וְלֹא יִדְעִיתוּן

וְלֹא יִדְעִיתוּן צַעֲרָא דְעֵלְמָא, בְּנִיכּוּן דְגִדְלָתוּן בְּצַעֲרָא וְאַעֲלִיתוּן לוֹן
 בְּהִימְנוּתָא סְגִי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הָא מִיתוּ, וְהָא אֲתַקְטְלוּ, וְהָא אֲזִלוּ
 בְּגִלוּתָא בִּין שְׁנֵיאֵיהוֹן, יְדִיהוֹן מְהִדְקֵן לְאַחֹרָא, מִיִּיתִין בְּכַפְנָא, וּבְתִיּהוֹן
 אֲתוּקְד, אֵן רַחְמִין דִּילְכוּן, אֵן מְהִימְנוּתָא דִּילְכוּן, קוּמוּ אִיתְעֲרוּ לְגַבְיֵיהוּ.

התעוררות האבות והאמהות ומשה רבינו בעת החורבן

מִיָּד אֲתַעֲרוּ אַבְהֵן וְאַמְהֵן, וְאַזְלוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה, אָמְרוּ לֵיהּ, מֹשֶׁה רַעֲיָא
 מְהִימְנָא, אֵן אֵינוֹן בְּנִין, אֵן שְׂבֻקָתָ לּוֹן, מִיָּד אִיתְעַר מֹשֶׁה וְאַזְל
 עִמְהוֹן לְגַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לֵיהּ, בְּנֵי אַבְהֵן אֵלִין, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּפַקְדֵּנִי
 קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלֵיהוֹן, וְשְׂבֻקִית לּוֹן בִּידְךָ, אֵן אֵינוֹן.

אָתִיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, רַפִּינוּ מֹשֶׁה, בְּאַרְעָא קִדִּישָׁא שְׂבֻקִית לּוֹן, וּפְלִיגִית

מתוך מדבש

צַעֲרָא דְעֵלְמָא ואין אתם יודעים את הצער שיש בעולם, הרי בְּנִיכּוּן דְגִדְלָתוּן בְּצַעֲרָא
 בניכם שגדלתם בצער ובקושי, וְאַעֲלִיתוּן לוֹן בְּהִימְנוּתָא סְגִי דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 והכנסתם אותם באמונתו הגדולה של הקדוש ברוך הוא, הָא מִיתוּ וְהָא אֲתַקְטְלוּ הרי
 מהם מתו בדבר, ומהם נהרגו בחרב, וְהָא אֲזִלוּ בְּגִלוּתָא בִּין שְׁנֵיאֵיהוֹן יְדִיהוֹן מְהִדְקֵן
 לְאַחֹרָא ומהם הלכו בגלות בין שונאיהם כשידיהם קשורות לאחוריהם, מִיִּיתִין בְּכַפְנָא
 ומהם מתים ברעב, וּבְתִיּהוֹן אֲתוּקְד ובתיהם נשרפו, אֵן רַחְמִין דִּילְכוּן איפה הם הרחמים
 שלכם, אֵן מְהִימְנוּתָא דִּילְכוּן איפה הנאמנות שלכם, קוּמוּ אִיתְעֲרוּ לְגַבְיֵיהוּ קוּמוּ
 והתעוררו אל בניכם ותראו את צערם.

מִיָּד אֲתַעֲרוּ אַבְהֵן וְאַמְהֵן מִיד נתעוררו האבות ואמהות שהיו מרכבה למלכות ולשלש
 מדות חג"ת, וְאַזְלוּ לְגַבֵּי מֹשֶׁה והלכו אל משה שהיה בסוד הדעת למעלה מהם,
 אָמְרוּ לֵיהּ לִמְשָׁה, מֹשֶׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא מִשָּׁה הֲרוּעָה הֲנֵאמֵן, אֵן אֵינוֹן בְּנִין איפה
 הם הבנים, אֵן שְׂבֻקָתָ לּוֹן איפה עזבת אותם, מִיָּד אִיתְעַר מֹשֶׁה וְאַזְל עִמְהוֹן לְגַבֵּי
 יְהוֹשֻׁעַ מִיד התעורר משה והלך עמהם אל יהושע, שהוא היה מושרש במלכות בסוד פני
 לבנה, אָמַר לֵיהּ מִשָּׁה לִיהוֹשֻׁעַ בְּנֵי אַבְהֵן אֵלִין, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בני האבות האלו, שהם
 בני ישראל, דְּפַקְדֵּנִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלֵיהוֹן שִׁפְקֵד אותי הקדוש ברוך הוא עליהם,
 וְשְׂבֻקִית לּוֹן בִּידְךָ ועזבתי אותם בידך, אֵן אֵינוֹן איפה הם.

אָתִיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר הַשִּׁיב יְהוֹשֻׁעַ וְאָמַר, רַפִּינוּ מֹשֶׁה, בְּאַרְעָא קִדִּישָׁא שְׂבֻקִית
 לּוֹן עזבתי אותם בארץ ישראל, שהיא סוד המלכות, וּפְלִיגִית לּוֹן אַרְעָא עַל
 פּוּם עֲדָבָא כְּמָה דְּפַקְדֵּנִי וחלקתי להם את הארץ על פי הגורל כאשר צויתני, וְכָלְהוּ

לֹון אֲרָעָא עַל פּוּם עֲדָבָא כְּמָה דְּפִקְדָּתֵנִי, וְכִלְהוּ שְׁבָקִית גְּבַר עַל
אֲחִסְנָתִיהָ וְעַל עֲדָבֶיהָ.

מִיָּד אֲזַלוּ פּוּלְהוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא, וְאַשְׁפְּחוּ לָהּ דְּאֲתַחֲרָבָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּמַע
בְּהָ קָלָא, עָאלוּ לְבֵי מְקַדְשָׁא, וְחִמּוּ דְּאֲתוּקְד, עֲבְדוּ בְּהָ הִסְפִּידָא,
עַד דְּאֲשַׁתְּמַע קָל מְרִירוּ דְּבִכְיָה לְרוּם שְׁמִיָּא, וְכָל מְלֹאכֵי עֵילָאֵי בְּכוּ
עֲמַהוּן לְעֵלָא.

אִיתַעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַתָּא לְגַבִּיהוּן, וְאַשְׁפַּח לֹון מְמַרְרִין בְּקָל
בְּכִיָּה, גּוּ עֲפָרָא דְּמְקַדְשָׁא, אָמַר לֹון, רְחִימִין דְּנַפְשָׁאֵי מָה
אַתּוּן הָכָא, (שם י"א טו) מָה לִּידִידֵי בְּבִיתִי.

טענות אברהם אבינו לפני הקב"ה

קָם אֲבָרְהָם סָבָא בְּקַדְמִיתָא, וְאָמַר קָמִיָּה, מָאֲרִי דְּעֵלְמָא, אַתָּ יָדַעְתָּ

מתוק מדבש

שְׁבָקִית גְּבַר עַל אֲחִסְנָתִיהָ וְעַל עֲדָבֶיהָ וְאֵת כּוֹלֵם עֲזַבְתִּי אִישׁ אִישׁ עַל נַחֲלָתוֹ וְעַל
גּוּרְלוֹ, ר"ל כּל שֶׁבֵט עַל מְקוּם רְמִיזָתוֹ וּמְקוּם רוּחַנִיתוֹ וּבַחִינָתוֹ בַּמַּלְכוּת.

מִיָּד אֲזַלוּ פּוּלְהוּ לְאַרְעָא קְדִישָׁא מִיָּד הִלְכוּ כּוֹלֵם לַאֲרֵץ הַקְּדוּשָׁה, וְאַשְׁפְּחוּ לָהּ
דְּאֲתַחֲרָבָא וּמִצְאוּ אוֹתָהּ שֶׁנַּחֲרָבָה, (הֵינּוּ הַנְּחִינָה הַאֲחֻרֹנָה שֶׁנִּמְלָכּוֹת, שְׁנָה הוּא סוּד הַסּוּרִינִן
וְהַגְלוּת), דְּלֹא אֲשַׁתְּמַע בְּהָ קָלָא וְלֹא נִשְׁמַע בְּהָ קוֹל מַחֲמַת רוּב הַשְּׁמַמוֹן, עָאלוּ לְבֵי
מְקַדְשָׁא וּנְכַסּוּ לְבֵית הַמְּקַדֵּשׁ, (שְׁהוּא נְחִינָה פְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַמַּלְכוּת), וְחִמּוּ דְּאֲתוּקְד וּרְאוּ
שֶׁנִּשְׂרַף בְּדִינֵי אֵשׁ הַגְּבוּרָה הַחֲזוּקָה, עֲבְדוּ בְּהָ הִסְפִּידָא וְעִשּׂוּ כּוּ הַסְּפֵד, לְעוֹרֵר אֵת הַרְחַמִּים
הָעֵלְיוֹנִים, עַד דְּאֲשַׁתְּמַע קָל מְרִירוּ דְּבִכְיָה לְרוּם שְׁמִיָּא עַד שֶׁנִּשְׁמַע קוֹל מְרִירוֹת הַבְּכִיָּה
לְרוּם הַשְּׁמַיִם, בְּסוּד שְׁעָרֵי דְּמַעָּה הַנִּפְתָּחִים עַל יַדֵּי מִי הַדְּמַעוֹת, וְכָל מְלֹאכֵי עֵילָאֵי בְּכוּ
עֲמַהוּן לְעֵלָא וְכֹל מְלֹאכֵי מַעֲלָה שֶׁבַּהִיכְלוֹת הָעֵלְיוֹנִים בְּכוּ עִמָּהֶם לְמַעֲלָה.

וְהִנֵּה עַל יַדֵּי אֱלוֹ הַבְּכוּיֹת אִיתַעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַתָּא לְגַבִּיהוּן הַתְּעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא הַבִּינָה שֶׁהִיתָה מְסוּלַקְתָּ מֵהֶם, וּבֹא אֵלֵיהֶם, וְאַשְׁפַּח לֹון מְמַרְרִין
בְּקָל בְּכִיָּה גּוּ עֲפָרָא דְּמְקַדְשָׁא וּמִצָּא אוֹתָם מְמַרְרִים בְּקוֹל בְּכִיָּה בְּתוֹךְ עֲפֵר הַמְּקַדֵּשׁ,
אָמַר לֹון אִמַר לְהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְחִימִין דְּנַפְשָׁאֵי מָה אַתּוּן הָכָא אֲהוּבֵי נַפְשֵׁי
מָה אַתֶּם נִמְצָאִים כֹּאן, מָה לִּידִידֵי בְּבִיתִי.

מִיָּד קָם אֲבָרְהָם סָבָא בְּקַדְמִיתָא קָם אֲבָרְהָם הִזְקֵן בְּתַחֲלִילָה, לְעוֹרֵר אֵת מַדַּת הַחֶסֶד, כִּי
אֲבָרְהָם שֶׁהוּא בַּחֶסֶד הוּא רֹאשׁ הַמְּדַבְּרִים בְּכֹל מְקוּם, וְאָמַר קָמִיָּה מָאֲרִי דְּעֵלְמָא
וְאִמַר לְפָנַי אֲדוֹן הָעוֹלָם, אַתָּ יָדַעְתָּ דְּאֲזַלִּיתָ קָמָךְ בְּאוֹרַח קְשׁוּט אַתָּה יָדַעְתָּ שֶׁהִלְכְּתִי

דְּאֲזַלִּית קָמָךְ בְּאוֹרַח קְשׁוּט, עֶשֶׂר זְמַנִּין נְסִית לִי וְקִיַּמִּית בְּכֹלָא, בְּנִי
 אֵן אֵינּוֹן, לֹא שְׁמַעְנָא קָל מְלִיהוֹן בְּאַרְעָא דְאוּמִית לִי לְקִיַּמָּא לְהוֹן בְּהָ.
 אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִי אֲבִרְהֶם רְחִימָא דְנַפְשָׁאִי, (ש) וּבִשְׂר קְדָשׁ
 יַעֲבֵרוּ מַעְלִיךְ, בְּטִילוּ מִיַּנְיֵיהוּ בְּרִית קְדִישָׁא, וּפְלָחוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְעַל
 דָּא אֵיתְקַפֵּת רוּגְזָאִי בְּהוֹן, וּבְגִינְךָ אוּרִיכְנָא לֹון כְּמָה זְמַנִּין, וְלֹא תָבוּ קְדָמִי.
 כִּיּוֹן דְּשָׁמַע אֲבִרְהֶם כֶּךָ, אָמַר יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֶךָ כָּל אֵינּוֹן חוּבִיְהוֹן
 בְּיַנְי עַמְמִיא, עַד דִּיהָא רַעְוָא דִּילָךְ לְאַתְבָּא לֹון לְגַבְךָ, וְכֵן פְּלָהוּ
 כְּגוֹוְנָא דָּא, וְאֲזַלוּ לְהוּ.

טענת רחל אמנו לפני הקב"ה

אֲשַׁתְּאֲרַת תַּמָּן רַחֵל, וְאֲרִימַת קָל בְּכִיָּה בְּמִרְרֵיהּ דְּתַמְרוּרִים, אָמַר לָהּ קְדָשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, רַחֵל, מָה אַתְּ מַבְכָּה, אָמְרָה קַמִּיה וְלֹא אֲבַכָּה, בְּנִי

מתוק מדבש

לפניך בדרך אמת, כי עֶשֶׂר זְמַנִּין נְסִית לִי וְקִיַּמִּית בְּכֹלָא עֶשֶׂר פַּעֲמִים נְסִית אוֹתִי וְעַמְדַּתִּי
 כְּכוֹלֵם, וְעַתָּה בְּנִי אֵן אֵינּוֹן בְּנִי אֵיפֵה הֵם, לֹא שְׁמַעְנָא קָל מְלִיהוֹן בְּאַרְעָא דְאוּמִית
 לִי לְקִיַּמָּא לְהוֹן בְּהָ לֹא שְׁמַעְתִּי קוֹל דְּבִרְיָהֶם, בְּאַרְץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לִי לְקִיַּים אוֹתָם בְּהָ.

אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵאבְרָהֶם, אִי אֲבִרְהֶם רְחִימָא דְנַפְשָׁאִי הוּי אֲבִרְהֶם אַהוּב
 נַפְשִׁי, וּבִשְׂר קְדָשׁ יַעֲבֵרוּ מַעְלִיךְ דְּהֵינּוּ בְּטִילוּ מִיַּנְיֵיהוּ בְּרִית קְדִישָׁא שְׁבַטְלוּ
 מֵהֶם אֶת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, וּבִזָּה פִּגְמוּ אֶפִּילוּ בְּמַדַּת הַחֶסֶד הַמִּתְגַּלָּה בְּפִה הַיְסוּד, וְעוֹד וּפְלָחוּ
 עֲבוּדָה זָרָה וְעַבְדוּ לְעַבּוּדָה זָרָה, וּבִזָּה פִּגְמוּ בְּמַדַּת הַמַּלְכוּת שְׁבַה נּוֹגַע פִּגְם עֲבוּדָה זָרָה,
 וְעַל דָּא אֵיתְקַפֵּת רוּגְזָאִי בְּהוֹן וְעַל כֵּן חָרָה אִפִּי בְּהֶם, וּבְגִינְךָ אוּרִיכְנָא לֹון כְּמָה
 זְמַנִּין וּבִשְׁבִילְךָ הֶאֱרַכְתִּי אִפִּי לְהֵם כְּמָה פַּעֲמִים, ר"ל שְׁנַשְׁתַּמְשַׁתִּי בְּמַדַּת הַחֶסֶד לְהֶאֱרִיךְ אִפִּי
 אוּלַי יִשׁוּבוּ וְיִתְקַנוּ פִּגְם נַפְשָׁם, אֲבָל וְלֹא תָבוּ קְדָמִי וְלֹא שָׁבוּ לְפָנַי בְּתִשׁוּבָה, וְלֹא נִתְקַנּוּ.

כִּיּוֹן דְּשָׁמַע אֲבִרְהֶם כֶּךָ כִּיּוֹן שְׁשַׁמַּע אֲבִרְהֶם כֶּךָ, אָמַר, יִמְחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֶךָ כָּל
 אֵינּוֹן חוּבִיְהוֹן בְּיַנְי עַמְמִיא ר"ל שִׁיְהִיּוּ בְּגִלוֹת בֵּין הָעַמִּים עַד שִׁירְצוּ אֶת עוֹנָם,
 וְיִמְחוּ עוֹנוֹתֵיהֶם מֵעֲלֵיהֶם, וְיִלְבְּנוּ וְיִתְקַנוּ אֶת מַדַּת הַחֶסֶד עַל יַדֵּי עוֹנֵי הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ בֵּין
 הָאוֹמוֹת, עַד דִּיהָא רַעְוָא דִּילָךְ לְאַתְבָּא לֹון לְגַבְךָ עַד שִׁיְהִיּוּ רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ לְהַחְזִיר
 אוֹתָם וּלְהַשִּׁיבָם אֵלֶיךָ, וְכֵן פְּלָהוּ כְּגוֹוְנָא דָּא וְכֵן כֹּל הָאֲבוֹת עֵנוּ וְאָמְרוּ כַּעֵין שַׁעֲנָה
 אֲבִרְהֶם, וְאֲזַלוּ לְהוּ וְהִלְכוּ לְהֵם.

אֲשַׁתְּאֲרַת תַּמָּן רַחֵל נִשְׂאָרָה שֵׁם רַחֵל שְׁהִיא סוּד הַשְּׂכִינָה, וְאֲרִימַת קָל בְּכִיָּה בְּמִרְרֵיהּ
 דְּתַמְרוּרִים וְהֵרִימָה קוֹל בְּכִיָּה בְּמִרְרֵיהּ גְּדוּלָה, אָמַר לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

אֵן אֵינוֹן, וּמָה חֲטָאֵן לְגַבְרָה, אָמַר לָהּ עֲאָלוּ צָרְתִי לְקַמָּאֵי, וְאָעִילוּ לָהּ בְּבֵיתִי, מִיָּד אָמְרָה וְכִי לֹא עֲבָדִית אֲנָא יְתִיר, דְּאָעִילְנָא צָרְתִי בְּבֵיתִי.

דְּתַנֵּן, בְּשַׁעֲתָא דְכְּתִיב (בראשית כט יב) וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָה הוּא, אָמַר הַזְדוּוּגִי לְגַבְאֵי, אָמְרָה לִיָּה אֵין, אָבַל אַחְתָּא אֵית לִי קְשִׁישָׁא מִינָאֵי, וּמִסְתַּפִּינָא מֵאָבָא דְרַמְאָה אֵיהוּ, מִיָּד וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָה הוּא, בְּרַמְאֻתָּהּ, מִיָּד יָהֵב לָהּ סִמְנִין, פִּיּוֹן דְּעֵאלַת לֵאָה בְּהַהוּא לִילֵיא, אָמְרָה רַחֵל הַשְׁתָּא מִתְּפַסְפָּא אַחְתִּי, אֲזַלַת וּמְסָרָה לָהּ סִמְנִין. וְעַל דָּא אָמְרָה לְגַבֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲנָא לֹא עֲבָדִית יְתִיר, דְּאָעִילְנָא

מתוק מדבש

רַחֵל, מָה אַתְּ מִבְּכָה לְמָה אַתְּ בּוֹכָה כָל כַּךְ, אָמְרָה קַמִּיָּה אִמְרָה רַחֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא אָבְכָה וְכִי לֹא אִבְכָּה, בְּנֵי אֵן אֵינוֹן בְּנֵי אֵיפָה הֵם, וּמָה חֲטָאֵן לְגַבְרָה וּמָה חֲטָאוּ לְפָנֶיךָ, אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲאָלוּ צָרְתִי לְקַמָּאֵי וְאָעִילוּ לָהּ בְּבֵיתִי הַכְּנִיסוּ צָרְתִי שְׁהִיא הַעֲבוּדָה זָרָה לְפָנֵי, וְהַכְּנִיסוּ אוֹתָהּ בְּבֵיתִי, וּבֹזָה פִּגְמוּ כַךְ רַחֵל מִמֶּשׁ שְׁמַדְתְּךָ מִדַּת הַמַּלְכוּת, מִיָּד אָמְרָה רַחֵל, וְכִי לֹא עֲבָדִית אֲנָא יְתִיר דְּאָעִילְנָא צָרְתִי בְּבֵיתִי וְכִי לֹא עֲשִׂיתִי אֲנִי יוֹתֵר שֶׁהִכְנַסְתִּי אֶת צָרְתִי בְּבֵיתִי, וּבֹזָה גִרְמָתִי שֶׁהִבְנִיָּה שְׁהִיא סוּד לֵאָה נֶאֱחָזַת בִּיעֲקֹב סוּד הַתְּפָאֶרֶת, וְזֶה יִסְפִּיק לָהֶם לְהַאֲרִיךְ אִפְךָ לָהֶם, וְלִיסְרֵם בְּדֶרֶךְ אַחֲרַת עַד שִׁישׁוּבוּ.

דְּתַנֵּן שְׁלַמְדוּנוּ, בְּשַׁעֲתָא דְכְּתִיב בְּשַׁעֲהָ שְׁכַתוּב וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָה הוּא, אָמַר יַעֲקֹב לְרַחֵל, הַזְדוּוּגִי לְגַבְאֵי תְנַשְׂאֵי אֵלֵי, אָמְרָה לִיָּה רַחֵל, אֵין כֵּן אֲנִי רוּצָה, אָבַל אַחְתָּא אֵית לִי קְשִׁישָׁא מִינָאֵי אֲבַל יֵשׁ לִי אַחוֹת גְּדוּלָה מִמֵּנִי, וּמִסְתַּפִּינָא מֵאָבָא דְרַמְאָה אֵיהוּ וְאֲנִי יִרְאָה מֵאֲבִי שְׁהוּא רַמָּאֵי, וִירְצָה לְהַחֲלִיף אֶת אַחוֹתֵי הַגְּדוּלָה בְּמִקְוֵי, מִיָּד וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָה הוּא, בְּרַמְאֻתָּהּ גַּם אֲנִי יִכּוֹל לְרַמּוֹת כְּנַגַּד רַמָּאֵי כְמוֹתוֹ, מִיָּד יָהֵב לָהּ סִמְנִין מִיָּד נָתַן יַעֲקֹב לְרַחֵל סִמְנִינִים (הַמְנוּאֵלִים נִסְפֵר מִסַּד לְאַנְרֵסָה מֵעֵין צ' נִסְר ס"ו), שְׁתַּעֲשֶׂה כְּשִׁיבִיאוּ אוֹתָהּ לְהַתְּחַבֵּר אֵלָיו, כְּדֵי שְׁלֹבֵן לֹא יַחֲלִיפְנָה בְּלֵאָה, פִּיּוֹן דְּעֵאלַת לֵאָה בְּהַהוּא לִילֵיא כִּיּוֹן שְׁנַכְנַסָּה לֵאָה בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה לְהַתְּחַבֵּר עִם יַעֲקֹב, אָמְרָה רַחֵל כַּךְ חֲשַׁבָה בְּדַעְתָּהּ, הַשְׁתָּא מִתְּפַסְפָּא אַחְתִּי עַתָּה תַּחֲבִישׁ וְתַתְּבֹזָה אַחוֹתִי, שִׁיעֲקֹב יִכִּיר שְׁהִיא לֵאָה, לְפִי שְׁלֹא תַעֲשֶׂה אוֹתָם הַסִּמְנִינִים שְׁמִסֵּר לָהּ יַעֲקֹב, וְכֵדִי לְהַצִּיל אוֹתָהּ מִבְּזִיוֹן אֲזַלַת וּמְסָרָה לָהּ סִמְנִין הַלְכָה רַחֵל וּמְסָרָה אֶת הַסִּמְנִינִים לְלֵאָה, שִׁיחֻשׁוּב יַעֲקֹב שְׁהִיא רַחֵל (וְעֵיין מִס' מְגִילָה דף יג רע"ג).

וְעַל דָּא אָמְרָה לְגַבֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעַל זֶה אִמְרָה רַחֵל לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֲנָא לֹא עֲבָדִית יְתִיר דְּאָעִילְנָא צָרְתִי בְּבֵיתִי וְכִי אֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי יוֹתֵר שֶׁהִכְנַסְתִּי אֶת צָרְתִי בְּבֵיתִי, וְאֵת דְּכְּתִיב בָּךְ וְאֵתָּה שְׁנֵאֵמַר כַּךְ רַחוּם וְחַנּוּן אַרְךָ אַפִּים הַזְּכוּרָה

צָרְתִי בְּבֵיתִי, וְאֵת דְּכֶתִיב בָּךְ (שמות לד ו) רַחוּם וְחַנוּן אַרְךָ אַפִּים, הִנֵּה לָךְ לְאַעֲבָרָא עַל חוֹבֵיהוֹן.

וּבְכָל מָה דְאָמַר לָהּ לֹא קִבְּלִית תְּנַחוּמִין, הֲדָא הוּא דְכֶתִיב (ירמיה לא ד) קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגוּמַר פִּי אֵינְנוּ, לֹא בַעֲתָ לְקַבְּלָא תְּנַחוּמִין, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין פִּי אֵינְנוּ פִּיּוּמִין קְדָמָיִן לְאַשְׁרָאָה בִּינֵיהוּ, וְהָא אֶסְתַּלַּק לְעֵלָא, וּבְגִין דְּכִי אֵינְנוּ בְּגוּ בְּנֵהָא, לֹא קִבְּלִית תְּנַחוּמִין, עַד דְּאוּמֵי לָהּ דְכֶתִיב (שם פסוק טו) פֹּה אָמַר יְהו"ה מְנַעֵי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה.

מתוק מדבש

ג' מדות האלו מפני שהקדוש ברוך הוא מתנהג עמהם זו אחר זו, כי אם האדם אינו צדיק גמור שיש בידו סיפוק ליטול בדין, אז נותן לו הקדוש ברוך הוא מצד הרחמים, והיינו מדת "רחום", ואם אין לו זכות כלל, מתנהג עמו הקדוש ברוך הוא במדת "חנון" שנותן לו על צד החן כחנם, ואם הוא רשע, אז מתנהג עמו הקדוש ברוך הוא במדת "ארך אפים" שמאריך לו אפו עד שישוב, ובשלב מדות האלו מתנהג הקדוש ברוך הוא עם ישראל, לכן יספיקו שלא יגלו, אלא ייסרם הקדוש ברוך הוא בדרך אחרת עד שישובו, לכן אמרה רחל הִנֵּה לָךְ לְאַעֲבָרָא עַל חוֹבֵיהוֹן הִיא לָךְ לַעֲבוּר עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, ולא להגלותם בגלות.

וּבְכָל מָה דְאָמַר לָהּ לֹא קִבְּלִית תְּנַחוּמִין ובכל מה שהקדוש ברוך הוא אמר לרחל לא קבלה תנחומים, הֲדָא הוּא דְכֶתִיב וְהוּא קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה פִּי אֵינְנוּ דהיינו לֹא בַעֲתָ לְקַבְּלָא תְּנַחוּמִין לא רצתה לקבל תנחומים, מְאִי טַעְמָא מהו הטעם, בְּגִין "פִּי אֵינְנוּ" פִּיּוּמִין קְדָמָיִן לְאַשְׁרָאָה בִּינֵיהוּ לפי שהקדוש ברוך הוא אינו שורה בין ישראל כבימים הראשונים, וְהָא אֶסְתַּלַּק לְעֵלָא והרי נסתלק למעלה, וּבְגִין דְּכִי אֵינְנוּ בְּגוּ בְּנֵהָא ולפי שהקדוש ברוך הוא אינו שורה בין בניה של רחל, לֹא קִבְּלִית תְּנַחוּמִין לפיכך לא קבלה רחל תנחומים, ר"ל שאם היה בית המקדש קיים וישראל היו נשאים בארץ ישראל והשכינה והקדוש ברוך הוא עמהם, אף אם יכלה מקצתם בדבר או ברעב וחרב רח"ל, אינו רעה כל כך כמו הגלות, שגרמה סילוק התפארת מעל המלכות, והיא מתגרשת אחריהם בגלותם.

עַד דְּאוּמֵי לָהּ עַד שִׁנְשַׁבַּע לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיגָאֵל אֶת בְּנֵיהּ יִשְׂרָאֵל, דְּכֶתִיב כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב פֹּה אָמַר יְהו"ה מְנַעֵי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה "כִּי יֵשׁ שָׂכָר לַפְּעוּלְתְּךָ" עַל שֶׁמִּסְרַת הַסִּימָנִים לְלֵאָה, "נָאֵם ה' וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב", ר"ל בְּגִמּוּל זֶה יִשׁוּבוּ בְּנֵיךָ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב (עֵינִן שֵׁס נְפַרְשִׁי).

כמו שעוררה רחל מלמטה עוררה השכינה מלמעלה

כְּמָה דַּעְבֵּדַת רַחֵל, אוֹף הָכִי שְׂכִינְתָא לְעֵלָא, בְּדַמְתַּרְגָּם, קָל בְּרוּם
שְׂמִיָּיא אֲשַׁתְּמַע שְׂכִינְתָא מִבְּפָה עַל בְּנֵהָא, בְּהֵיא שְׁעָתָא דְּאִיהִי
הוֹת מִבְּפָה, אֲתַעְרוּ לְגַבָּה שְׁתִּין רַבּוּא מִשְׁרִיין עֵילָאִין, וְכִלְהוּ אִיתַעְרוּ
בְּכֵיהָ לְגַבָּה.

בְּהֵיא שְׁעָתָא אֲשַׁתְּמַע קָלָא לְרַקִּיעַ עֲרֻבוֹת, וְאִזְדַּעְזְעוּ מֵאֲתָן אֶלְף
עֲלָמִין, דִּהּוּ גְּנִיזִין מִן יוֹמָא דְּאֲתַבְּרִי עֲלָמָא, עַד דְּאֲשַׁתְּמַע
הָהוּא קָלָא לְרוּם שְׂמִיָּיא, וּמֵאֲן אִיהוּ, דָּא (יחזקאל א כב) רַקִּיעַ פְּעִין הַקְּרַח
הַנּוֹרָא, דְּאִיהוּ עַל גְּבֵי הַחַיּוֹת.

מתוק מדבש

הנה כְּמָה דַּעְבֵּדַת רַחֵל כמו שעשתה רחל למטה, אוֹף הָכִי שְׂכִינְתָא לְעֵלָא כן עשתה
השכינה למעלה, בְּדַמְתַּרְגָּם כמו שפירש התרגום, קָל בְּרוּם שְׂמִיָּיא אֲשַׁתְּמַע קול
ברום השמים נשמע, שְׂכִינְתָא מִבְּפָה עַל בְּנֵהָא השכינה מצדה על צנייה, בְּהֵיא
שְׁעָתָא דְּאִיהִי הוֹת מִבְּפָה צְאוֹתָה שְׁעָה שֶׁהַשְׂכִּינָה הִיא מִצְדָּה, אֲתַעְרוּ לְגַבָּה שְׁתִּין
רַבּוּא מִשְׁרִיין עֵילָאִין נתעוררו אליה ששים רבוא מחנות מלאכים העליונים שהם מלאכי
השלום, וְכִלְהוּ אִיתַעְרוּ בְּכֵיהָ לְגַבָּה וכולם נתעוררו בצנייה אליה.

הנה כתוב (ישעיה לג ז), הן אֲרַלְסֵם לַעֲקוּ חוֹזָה, הם מלאכי השכינה, מלאכי שלום מר יצמיון, הם מלאכי
הקדוש צרוך הוא, והענין הוא שיש מלאכים של הקדוש צרוך הוא והם זכרים, ויש מלאכים של השכינה
והם נקבות, ומלאכי השכינה הם ששים רבוא כנגד נשי ישראל שהיו צמדבר, ומלאכי הקדוש צרוך הוא גם
הם ששים רבוא כנגד אנשי בני ישראל, וכשצית המקדש היה קיים הייתה השכינה מעוררת להם שמחה והיו
שמחים ומתעיידיים צמודה, ועמה שנחבר הצית היא מעוררת אנהה וצבי, וכולם צובים עמה. (רמ"ק)

בְּהֵיא שְׁעָתָא אֲשַׁתְּמַע קָלָא לְרַקִּיעַ עֲרֻבוֹת צְאוֹתָה שְׁעָה נִשְׁמַע הַקּוֹל לְרַקִּיעַ שֶׁל עֲרֻבוֹת
שֶׁהוּא רַקִּיעַ הָעֲלִיּוֹן, וְאִזְדַּעְזְעוּ מֵאֲתָן אֶלְף עֲלָמִין וּנְדַעְזְעוּ מֵאֲתָן אֶלְף עוֹלָמוֹת,
הם סוד חכמה וצנייה הכלולות עשר מעשר עד מאתים אלף, ו"נודעזעו" היינו שנתפעלו על
שלא היו יכולים לעורר את מדת הרחמים, דִּהּוּ גְּנִיזִין מִן יוֹמָא דְּאֲתַבְּרִי עֲלָמָא שהיו
גנוזים מיום שנברא העולם, ר"ל הם גנוזים מתפארת שממנו הוא צריאת העולם, עַד דְּאֲשַׁתְּמַע
הָהוּא קָלָא לְרוּם שְׂמִיָּיא עד שנשמע הקול לרום השמים שהוא צנייה הדעת המתרוממת
עד החכמה והכתר, וּמֵאֲן אִיהוּ וְאִיהוּ וְאִיהוּ וְאִיהוּ זהו רַקִּיעַ שֶׁהוּא סוֹד הַדַּעַת, פְּעִין
הַקְּרַח הַנּוֹרָא היינו לוצן רחמים מכתר העליון, דְּאִיהוּ שֶׁהוּא עַל גְּבֵי הַחַיּוֹת דִּהֵינּוּ לַמַּעֲלָה
מחגת"ס הנקראים חיות. ומשם היה צריך להיות התעוררות הרחמים, אלא מפני פגם התחמונים
אין זמן רחמים בעולם, אלא מעט שהשיגו הוא קשר הצנייה עם המלכות כדמפרש ואזיל.

הבטחת השכינה העליונה שהגלות תהיה לתועלת

עַד דְּאַתְּגַלִּיאת אִימָא לְבִרְתָּא, וְאַמְרָה לָהּ, מְנַעֵי קוֹלֶךָ, כְּדִין אַתְּפְרֶשֶׁת
מִתְּמִן וְאַזְלַת הִיא וְכָל אוֹכְלוֹסָהָּא בְּגִלוּתָא, וְאַצְטְרִיכוּ לְאַתְּבַדְרָא
לְכַמָּה סְטָרִין, לְמַהוּי גִלוּתָא לְכוּלָּא וְהִיא יִשְׁבָּה בְּדָד.

רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר, אִיכָה, מֵאֵן אָמַר דָּא, הֵהוּא רוּחַ עִילָאָה נְעִימָאָה
(ס"א פְּנִימָאָה) עֲלָמָא דְאַתִּי, וְעַל דָּא תִיבָה דָּא רוּחְנִי אִיהוּ, וְלֹא
אִית בָּהּ שׁוּתְפּוּ כְּלָל, לָא בְּלִישָׁן וְלֹא בְּשִׁינִיין וְלֹא בְּשׁוּפּוּן כְּלָל, אִימָא
שְׂאֵלָה עַל בְּרִתָּהּ, דָּא קְרַקְוֶרָא דְקִיר, אָדוּן רַבּוּן רַב וְשְׁלִיט.

מתוק מדבש

וזה שאמר עד דאתגליאת אימא לברתא עד שנגלתה האם שהיא הצנינה לנתת
שהיא המלכות, ואמרה לה, מנעי קולך מצני ועיניך מדמעה, וזה הצניחה
אותה לגילוי אור הגאולה, וגם שהגלות תהיה לתועלת, כדן אתפרשת מתמן ואזלת
היא וכל אוכלוסיהא בגלותא אז השכינה נפרדה משם והלכה היא וכל המווי
מלאכה גלות, ואצטריכו לאתבדרא לכמה סטרין והורכו המלאכים להתפור לכמה
לדלים, למהווי גלותא לכופא כדי שמהיה הגלות ככל מקומות שנעולם, והיא השכינה
ישבה בדרד.

רַבִּי נְחוּנְיָא אָמַר מֵה שְׁכִמּוֹז אִיכָה הֵנָּה מֵאֵן אָמַר דָּא מִי אָמַר אִיכָה, וְאוֹמַר
הֵהוּא רוּחַ עִילָאָה פְּנִימָאָה עֲלָמָא דְאַתִּי אוֹתוּ רוּחַ הַעֲלִיּוֹן הַפְּנִימִי עוֹלָם
הַבָּא, ר"ל רוּחַ הַעֲלִיּוֹן הוּא הַחֲכָמָה, וְפְנִימִי הוּא הַחֵטֵר, וְעוֹלָם הַבָּא הִיא הַצְּנִינָה,
שְׁכֵת וְחֲכָמָה כְּלוּלִים עִמָּה, וְהִיא קוֹנֵנָה עַל הַמַּלְכוּת וְאִמְרָה "אִיכָה". וְהֵנָּה צ' אוֹתוֹת
אִי ה' שֶׁל אִיכָה הֵם אוֹתוֹת הַיּוֹלָאוֹת מִן הַגְּרוּן, וְצ' אוֹתוֹת כ' י' שֶׁל אִיכָה
יּוֹלָאוֹת מִן הַסִּיךְ, וְחִיךְ וְגִרוּן הֵם סוּד חֲכָמָה וְצִנִּינָה, וְזֶה שְׁאֵמַר וְעַל דָּא תִיבָה דָּא
רוּחְנִי אִיהוּ וְעַל כֵּן חִצְתָּ "אִיכָה" הִיא רוּחִינִי, כִּי אוֹתוֹתֶיהָ הֵם מַחֹ"ב, וְשֵׁם עַדִּין
לֹא נִגְלַמוּ הַאוֹתוֹת אֲלָא צו"א, לְכֵן וְלָא אִית בָּהּ שׁוּתְפּוּ כְּלָל אִין צֵה שׁוֹם שׁוֹתְפּוֹת
מִשְׁאֵר מוֹלָאוֹת הַפֶּה, לָא בְּלִישָׁן וְלָא בְּשִׁינִיין וְלָא בְּשׁוּפּוּן כְּלָל לֹא מִן מוֹלָאוֹת
הַלְשׁוֹן וְלֹא מִן הַשִּׁינַיִם וְלֹא מִן הַשְּׁפָתַיִם כְּלָל, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד דַּעַת וְתַפְאֵרֶת וּמַלְכוּת, אִימָא
שְׂאֵלָה עַל בְּרִתָּהּ הֵאָּם שֶׁהִיא צִנִּינָה שְׂאֵלָה עַל צִנִּינָה הֵאָּם שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, וְהִיא אִמְרָה
אִיכָה, דָּא קְרַקְוֶרָא דְקִיר וְזֶה הִילְלָה שֶׁל הַקִּיר שֶׁהִיא הַצְּנִינָה, שֶׁהִיא אָדוּן רַבּוּן
רַב וְשְׁלִיט דֵּהֵינּוּ הַצְּנִינָה.

יִשְׁבָּה, וְלֹא עוֹמֶדֶת, בַּתְּחִלָּה עוֹמֶדֶת, וְכָל אוֹכְלוֹסִיָּה עוֹמְדִים, הַשְׁתָּא
יוֹשֶׁבֶת וְשׁוֹמְמָה.

בְּדָד, כְּמָה דַּאתְּ אָמַר (ויקרא יג מו) בְּדָד יִשָּׁב, כְּמָאן דְּמִסְאִיב בְּמִסְאָבוּ (משלי
ל כג) וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֻרְתָּהּ, הִיא דִּהְיוֹת מִסְאָבָא יְתָבָא בְּדוֹכְתָּהָ.

ענין הגלות בדי לעבל זוהמת העון

שְׁלַחוּ לְהוּ בְּנֵי בְּבַל לְבְנֵי אַרְעָא קְדִישָׁא, יְאוּת דַּאתּוֹן צְרִיכִין לְמַבְפֵּי,
וְלִכּוֹן יְאוּת לְמִסְפַּד וְלְמַעַבַּד אֲבָלָא, בְּמַחְזִיכּוֹן הִיכְלִין דַּאימָא
חֲרִיבִין, וְאַתְר עֲרֶסָה דַּאתְּהַפֵּךְ בְּאֲבָלָא, וְהִיא לִית תְּמָן וּפְרַחַת מְנַכּוֹן,
וְלֹא (דף קיב ע"א) יְדַעְתּוֹן מִינָהּ, תִּימְרוּן דַּאיְהִי עֲמָנָא גּוֹ גְלוּתָא, וְנַחַתַּת
דִּיּוֹרָה בְּגוּוֹנָא, אִי הָכִי אֲנִן צְרִיכִין לְמַחְדֵּי, דִּהָא יְחֻזְקָאֵל נְבִיאָה חֲמָא

מתוך מדבש

ומה שכתוב איכה "וישבה" צא להורות, כי עתה ישנה המלכות עלי קצלת שפע מלמעלה,
וְלֹא עוֹמֶדֶת ר"ל כי סוד העמידה למעלה הוא קצלת שפע, כמו שכתוב (ישעיה ו
צ) שרפים עומדים, דהיינו זוקפים עלמס להדבק בסיבסם לקבל ממנו שפע, ומפרש בַּתְּחִלָּה
היתה השכינה עוֹמֶדֶת ומקצלת שפע מלמעלה, היא וְכָל אוֹכְלוֹסִיָּה היו עוֹמְדִים לקבל
שפע, חֲזַל הַשְׁתָּא עתה חמר המורכב היא יוֹשֶׁבֶת וְשׁוֹמְמָה עלי קצלת שפע.

ומה שכתוב בְּדָד היינו כמלורע, כְּמָה דַּאתְּ אָמַר כמו שנאמר במלורע בְּדָד יִשָּׁב דהיינו
כְּמָאן דְּמִסְאִיב בְּמִסְאָבוּ כמי שנטמא בטומאת נרעת, ונתקיים זה מה שכתוב
וְשִׁפְחָה כִּי תִירֶשׁ גְּבֻרְתָּהּ היינו דִּהְיָא דִּהְיוֹת מִסְאָבָא יְתָבָא בְּדוֹכְתָּהָ השפחה
שהיא טמאה, יושבת במקומה של המלכות.

שְׁלַחוּ לְהוּ בְּנֵי בְּבַל לְבְנֵי אַרְעָא קְדִישָׁא שלחו להם בני בבל לבני ארץ הקדושה,
יְאוּת דַּאתּוֹן צְרִיכִין לְמַבְפֵּי אמת שאתם צריכים לבכות, וְלִכּוֹן יְאוּת לְמִסְפַּד
וְלְמַעַבַּד אֲבָלָא ולכם ראוי לספור ולעשות אבל, בְּמַחְזִיכּוֹן הִיכְלִין דַּאימָא חֲרִיבִין
בראותכם את היכלותיה של האם שהיא השכינה חריבים, וְאַתְר עֲרֶסָה דַּאתְּהַפֵּךְ בְּאֲבָלָא
ומקום מטתה שהוא קדש הקדשים נתהפך באבל, וְהִיא לִית תְּמָן וּפְרַחַת מְנַכּוֹן והשכינה
אינה נמצאת שם ופרחה מכם ואינה שורה עמכם, וְלֹא (דף קיב ע"א) יְדַעְתּוֹן מִינָהּ ואין
אתם יודעים ממנה איפה היא נמצאת, תִּימְרוּן דַּאיְהִי עֲמָנָא גּוֹ גְלוּתָא, וְנַחַתַּת דִּיּוֹרָה
בְּגוּוֹנָא אם תאמרו שהיא עמנו בגלות, וירדה משכנה בתוכנו, אִי הָכִי אֲנִן צְרִיכִין לְמַחְדֵּי
אם כן היינו צריכים לשמוח, דִּהָא יְחֻזְקָאֵל נְבִיאָה חֲמָא לָהּ הָכָא וְכָל אוֹכְלוֹסִיָּהָ

לָהּ הֵכָא וְכָל אוֹכְלוֹסָהָא, וְדָאֵי עַל דָּא אָנָּן צְרִיכִין לְמַבְכֵי וּלְמַסְפַּד
פְּתַנְיָנָא וְכִיעֵנִי מְדַבְרָא, דְּאִיְהִי אֶתְתְּרַכַּת לְבָר מְהִיכְלָה, וְאָנָּן בְּגְלוּתָא,
וְהִיא אָתַת עֲלֵנָא בְּמִרְרוֹ, וְחֻמַּאת לָנָא בְּכָל יוֹמִין בְּכַמְהָ עָאקוּ, בְּכַמְהָ
נִימוּסִין גְּזָרִין עֲלֵנָא בְּכָל זְמַן, וְלֹא יִכְלַת לְאַעְדָּאָה מִינָּן עָאקִין, וְכָל
אֵינוֹן מַכְתְּשִׁין דְּאָנָּן סְבָלִין.

שְׁלַחוּ לְהוּ בְּנֵי אֲרַעָא קְדִישָׁא, יָאוּת דְּאִימְנָא עֲרַקַת וְאֶתְתְּרַכַּת מְגוּ
הִיכְלָהָא, וְנַחַתַת לְגַבְיִיכוּ בְּמִרְרוֹ וּבְקַל עֲצִיב, פְּאִיתְתָּא דִּיתְבָּא
בְּלֹא דַעְתָּא, וְכַגְבְּרָא דְלֹא יִכִּיל לְשִׁיזְבָּא, וְיָאוּת לְכוּן לְמַסְפַּד.
אֲבָל אָנָּן אִית לָן לְמַבְכֵי וּלְמַסְפַּד בְּנְהִי וּמְרִירוֹ, דְּאָנָּן חֲמָאן בְּכָל
יוֹמָא הִיכְלָא חֲרִיב, וְתַעְלִין דְּמְדַבְרָא עָאֲלִין וְנַפְקִין, וְשָׂרְקִין
יַעֲנִים בְּגוּיָה, וְאָנָּן חֲמָאן וּבְכָאן.

מתוק מדבש

שהרי יחזקאל הנביא ראה אותה ואת כל המוניה כאן בבבל, אבל וְדָאֵי עַל דָּא אָנָּן
צְרִיכִין לְמַבְכֵי וּלְמַסְפַּד פְּתַנְיָנָא וְכִיעֵנִי מְדַבְרָא וְדָאֵי עַל זֶה אֲנוּ צְרִיכִים לִבְכוּת וּלְסַפּוּד
כַּתְנִין וְכִיעֵנִי הַמְדַבֵּר, דְּאִיְהִי אֶתְתְּרַכַּת לְבָר מְהִיכְלָה לְפִי שֶׁהִשְׁכִּינָה נִתְגַרְשָׁה לְחוּץ מֵהִיכְלָה,
וְאָנָּן בְּגְלוּתָא וְאֲנוּ נִמְצְאִים בְּגִלוּת, וְהִיא אָתַת עֲלֵנָא בְּמִרְרוֹ וְהִיא בָּאָה אֵלֵינוּ בְּמִרְרוֹת,
וְחֻמַּאת לָנָא בְּכָל יוֹמִין בְּכַמְהָ עָאקוּ וְהִיא רוּאָה אוֹתָנוּ בְּכָל יוֹם בְּכַמְהָ צְרוּת, בְּכַמְהָ
נִימוּסִין גְּזָרִין עֲלֵנָא בְּכָל זְמַן בְּכַמְהָ חוֹקִים שְׂגוּזִים עֲלֵינוּ בְּכָל זְמַן, וְלֹא יִכְלַת לְאַעְדָּאָה
מִינָּן עָאקִין וְאִינָּה יִכּוּלָה לְהַסִּיר מֵאֲתָנוּ הַצְרוּת, וְכָל אֵינוֹן מַכְתְּשִׁין דְּאָנָּן סְבָלִין וְכָל
אוֹתָם הַמְכוּת וְהִסוּרִים שֶׁאֲנוּ סוֹבְלִים בְּגִלוּת, לְפִי שְׁנִיתָן רְשׁוּת לְמִשְׁחִית לְחַבֵּל, כְּדִי לְעַכֵּל
אֵת זוֹהַמַת הָעוֹן, עַד שִׁרְצָה בְּעַל חוֹב וַיִּגְבַּה אֵת חוֹבוֹ.

שְׁלַחוּ לְהוּ בְּנֵי אֲרַעָא קְדִישָׁא שְׁלַחוּ לָהֶם בְּנֵי אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה לְבְנֵי בָבֶל, יָאוּת דְּאִימְנָא
עֲרַקַת וְאֶתְתְּרַכַּת מְגוּ הִיכְלָהָא אִמַת הוּא שֶׁאֲמַנּוּ בְּרַחַה וְנִתְגַרְשָׁה מִתּוֹךְ הִיכְלָה,
וְנַחַתַת לְגַבְיִיכוּ בְּמִרְרוֹ וּבְקַל עֲצִיב וַיִּרְדָּה אֵלֵיכֶם בְּמִרְרוֹת וּבְקוּל עֲצוּב, פְּאִיתְתָּא
דִּיתְבָּא בְּלֹא דַעְתָּא כִּאֲשֶׁה הַיּוֹשֵׁבֶת בְּלֵי דַעַת, וְכַגְבְּרָא דְלֹא יִכִּיל לְשִׁיזְבָּא וְכִאִישׁ
שֶׁאִינוּ יִכּוּל לְהַצִּיל עֲצוּמוֹ, וְיָאוּת לְכוּן לְמַסְפַּד וְרִאוּי לָכֶם לְהַסְפִּיד.

אֲבָל אָנָּן אִית לָן לְמַבְכֵי וּלְמַסְפַּד בְּנְהִי וּמְרִירוֹ אֲבָל אֲנוּ יֵשׁ לָנוּ לִבְכוּת וּלְסַפּוּד בְּנְהִי
וּמִרְרוֹת, דְּאָנָּן חֲמָאן בְּכָל יוֹמָא הִיכְלָא חֲרִיב כִּי אֲנוּ רוּאִים בְּכָל יוֹם אֵת הִיכְלָה
חֲרִיב, וְתַעְלִין דְּמְדַבְרָא עָאֲלִין וְנַפְקִין, וְשָׂרְקִין יַעֲנִים בְּגוּיָה וְשׁוּעֲלֵי הַמְדַבֵּר נִכְנָסִים
וַיּוֹצֵאִים בּוֹ, וַיַּעֲנִים שׁוֹרְקִים בְּתוֹכוֹ, וְאָנָּן חֲמָאן וּבְכָאן וְאֲנוּ רוּאִים כֹּל זֶה וּבּוֹכִים.

בני א"י נתעוררו לקול יללת השכינה בג' משמרות הלילה

ובְּעוֹד דְּאֵנָן יִתְבִּין נְבוּכִין וְשָׁכִיבִין פּוּמְנָא בַּעֲפָרָא, אֲנָן שְׁמַעִין קָל נְעִימוּ דְרַגְלָהּא בְּתַלְתּ מִשְׁמֵרוֹתָא דְלֵילָיָא, נַחְתַּת וְחִמְתָּא לְהִיכְלָהּא, אִיךְ יִתְבִּין (חֲרִבִין) מִתּוֹקְדָן, אַעְלַת מְהִיכְלָא לְהִיכְלָא מְדוּףָ לְדוּףָ, וְגַעַת וּמִיִּלְלַת וּבְכַת עֲלָנָא וְעַל נַפְשָׁנָא, וְאֲנָן מִתְעַרְיָן לְקָל נְעִימוּ דְבְּכִיִּיתָהּ וַיִּלְלוּתָהּ, וְרוּחָנָא אֲזַלַת אֲבַתְרָהּ וּפְרַח לְגַבָּהּ, וּלְפּוּם שְׁעָתָא פְּרַחַת וְאֲזַלַת, וְלֹא שְׁמַעְנָא וְלֹא יִדְעְנָא מִיָּדִי, דְּהָא אֲזַלַת, וְאַשְׁתְּאַרְנָא נְבוּכִין דְּמִיכִין בְּלֹא רוּחָא בְּלֹא דַעְתָּא, צְעַקִין וְאַמְרִין אִיכָה.

תְּנִינָן בְּכָל לֵילָיָא וְלֵילָיָא קָל מְרִירוֹת דְּכְּאִיבָא דְצִיּוֹן אֲשַׁתְּמַע מְרוּם רְקִיעָא לְתַתָּא וּמִתְתָּא לְרְקִיעָא, בְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ירמיה כה ל) יהו"ה מִמְרוּם יִשְׂאֵג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוּלוֹ שְׂאֵג יִשְׂאֵג עַל גְּבוּהוֹ.

מתוק מדבש

ובְּעוֹד דְּאֵנָן יִתְבִּין נְבוּכִין וְשָׁכִיבִין פּוּמְנָא בַּעֲפָרָא וּבְעוֹד שאנו יושבים נבוכים ומבולבלים, ושוכבים לארץ, ופינו דבוקה בעפר, אֲנָן שְׁמַעִין קָל נְעִימוּ דְרַגְלָהּא בְּתַלְתּ מִשְׁמֵרוֹתָא דְלֵילָיָא אנו שומעים קול נעימות רגלי השכינה בשלש משמרות של הלילה, נַחְתַּת וְחִמְתָּא לְהִיכְלָהּא אִיךְ חֲרִבִין מִתּוֹקְדָן שהיא יורדת למטה ורואה את היכליה איך הם חרבים ושרופים, אַעְלַת מְהִיכְלָא לְהִיכְלָא מְדוּףָ לְדוּףָ והיא נכנסת מהיכל להיכל וממקום למקום, וְגַעַת וּמִיִּלְלַת וּבְכַת עֲלָנָא וְעַל נַפְשָׁנָא וגועה ומיללת ובוכה עלינו ועל נפשינו, וְאֲנָן מִתְעַרְיָן לְקָל נְעִימוּ דְבְּכִיִּיתָהּ וַיִּלְלוּתָהּ ואנו מתעוררים לקול נעימות של בכייתה ויללותה, וְרוּחָנָא אֲזַלַת אֲבַתְרָהּ וּפְרַח לְגַבָּהּ וּרוּחוֹנוּ הוּלֵךְ אחריה ופורח אליה, וּלְפּוּם שְׁעָתָא פְּרַחַת וְאֲזַלַת ולפי שעה פתאום השכינה פורחת והולכת, וְלֹא שְׁמַעְנָא וְלֹא יִדְעְנָא מִיָּדִי ואין אנו שומעים ואין אנו יודעים ממנה כלום, דְּהָא אֲזַלַת כי כבר הלכה, וְאַשְׁתְּאַרְנָא נְבוּכִין דְּמִיכִין בְּלֹא רוּחָא בְּלֹא דַעְתָּא ואנו נשארים נבוכים ומבולבלים נרדמים בלא רוח ובלא דעת, צְעַקִין וְאַמְרִין אִיכָה ואנו צועקים ואומרים "איכה", איה השכינה הנקראת כ"ה.

תְּנִינָן, בְּכָל לֵילָיָא וְלֵילָיָא קָל מְרִירוֹת דְּכְּאִיבָא דְצִיּוֹן אֲשַׁתְּמַע מְרוּם רְקִיעָא לְתַתָּא וּמִתְתָּא לְרְקִיעָא לְמַדְנוּ, כי בכל לילה וילילה קול מרימות מכאנה של ציון נשמע מרום רקיע עד למטה, ומלמטה לרום רקיע, בְּמָה דְאַתְּ אָמַר כמו שנאמר יהו"ה מִמְרוּם יִשְׂאֵג מִשְׁמַע שְׁאוֹתָהּ הַשְּׂאֵגָה נִשְׁמַעַת מִהַמְרוּם לְמַטָּה, וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ

בכל לילה יורדת השכינה למקום המזבח וצועקת בקול מר
 בְּשִׁירוֹתָא דְלִילָא הִיא אֲתַפּוּוֹנַת בְּבִכְיָה, וְשֹׁאֲגַת מְרוֹם רְקִיעָא לְעֵלָא,
 נְחֹתַת לְתַתָּא לְאַתֵּר מְדַבַּח הַחִיצוֹן, וְחֻמַּת הַדּוֹכְתָּהּ חָרִיב
 מְסָאב בְּמִסְאָבוּ, וְכָל אֲתֵר לָא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ, גָּעַת וּמִיִּלְלַת צוֹנַחַת בְּקֶל
 מְרִירוֹ, וְאָמְרַת מְדַבְּחֵי מְדַבְּחֵי פְרָנְסָתִי, דְהָוִית מְרוּיִת לִי בְכַמְהָ נִיסוּכִין
 בְּכַמְהָ עֲלוּוֹן דְכִיּוֹן קְדִישִׁין.

כָּל גְּבָרִין קְדִישִׁין רַבְרַבִּין מְמַנּוּ, הוּוּ מְרוּוֹן וְחֲדָאן מִינְהּ, אֲכַלִּין עֵידוּגִין,
 וּפְלָגִין חוּלְקִיהוֹן בְּרוּמֵי רְקִיעָא, (א"ה צ"ל וְהִשְׁתָּא) יְהָבוּ בָהּ נִיבְלַת
 חֲסִידִים קְדוּשִׁים, בְּנֵי דְאֲתַדְבַּחוּ עֲלֶיהָ וְוִי לִי מְדַמְיָהוֹן, וְכָל גְּבָרִין
 רַבְרַבִּין מְמַנּוּ נְפֻלוּ מְדוּכְתִּיהוֹן.

מתוק מדבש

שהוא צית המקדש, יתן קולו מלמטה לרום רקיע, שֹׁאֲגַת יִשְׂרָאֵל עַל גְּוָהוּ הָרִי נֹכַחַת ג'
 פעמים מלת שאגה, לרמוז על שאגות של שלש משמרות הלילה.

ומפרש בְּשִׁירוֹתָא דְלִילָא הִיא אֲתַפּוּוֹנַת בְּבִכְיָה צמחילת הלילה השכינה מכוונת צנכיה,
 וְשֹׁאֲגַת מְרוֹם רְקִיעָא לְעֵלָא ושואגת מרום הרקיע למעלה, ואחר כך נְחֹתַת
 לְתַתָּא לְאַתֵּר מְדַבַּח הַחִיצוֹן היא יורדת למטה למקום מוצח החילון, וְחֻמַּת הַדּוֹכְתָּהּ
 חָרִיב מְסָאב בְּמִסְאָבוּ ורואה את מקומה שהוא חרצ ונטמא צטומאה, וְכָל אֲתֵר לָא
 אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ ושום מקום טהור לא נמצא בו, גָּעַת וּמִיִּלְלַת צוֹנַחַת בְּקֶל מְרִירוֹ היא
 גועה ומיללת וצועקת בקול מר, וְאָמְרַת, מְדַבְּחֵי מְדַבְּחֵי פְרָנְסָתִי ואומרת, מוצחי מוצחי
 פרנסתי, שהיה עולה המ"ן על ידי הקרבנות, ועל ידי זה היה יורד השפע להשכינה לחלק
 ללצאומיה, דְהָוִית מְרוּיִת לִי בְכַמְהָ נִיסוּכִין בְּכַמְהָ עֲלוּוֹן דְכִיּוֹן קְדִישִׁין שהיית משזיע
 אותי צכמה נסכים צכמה עולות טהורות קדושות, ר"ל צמחילת הלילה השכינה צוכה על
 ציטול עזודת היום, מפני שלערצ היו מחלקים הכהנים את חלקם שקצלו משלתן גצוה,
 וכנגדם קצלו אז חלקם המלאכים למעלה כדמפרש ואזיל.

וזה שאומרת השכינה כָּל גְּבָרִין קְדִישִׁין רַבְרַבִּין מְמַנּוּ, הוּוּ מְרוּוֹן וְחֲדָאן מִינְהּ כל
 המלאכים הגבורים הקדושים, ושרים הממונים, היו מתרווים ושמתים מנך, אֲכַלִּין
 עֵידוּגִין היו אוכלים מעדנים, וּפְלָגִין חוּלְקִיהוֹן בְּרוּמֵי רְקִיעָא והיו מחלקים חלקיהם
 צרומי הרקיע. וְהִשְׁתָּא יְהָבוּ בָהּ נִיבְלַת חֲסִידִים קְדוּשִׁים ועמה נתנו כך הנצלות של
 החסידים הקדושים, בְּנֵי דְאֲתַדְבַּחוּ עֲלֶיהָ, וְוִי לִי מְדַמְיָהוֹן צניי שנשחטו עליך, אוי לי
 מדמיהם, וְכָל גְּבָרִין רַבְרַבִּין מְמַנּוּ נְפֻלוּ מְדוּכְתִּיהוֹן וכל המלאכים הגבורים, ושרים

לְקַל צְוֹחִיהוּן יִתְבִּין לְבַר, צְוֹחִין וּבְכָאן, אֵינוֹן אַרְאֵלִים קְדִישִׁין, דְּאֵת שְׁמִיהּ קְדִישָׁא הָוָה מִתְעַטֵּר עַלֵּיהּוּ, וּבִיהּ אֵינוֹן חֲדָאן וְקִימִין, לְקַל בְּכִיּוֹתֵהוֹן אֵת דָּא פְּרַחָא מַנְיָהּ, וּסְלָקָא לְרוּמֵי מְרוּמִים, וְאֶשְׁתְּאַרוּ בְּנוֹקְבָא דְבְּכָאֵת וּמִיִּלְלַת, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (ישעיה לג ז) הֵן אַרְאֵלִים צְעִקוּ חוּצָה, אַרְאֵלִים בְּלֹא יו"ד, צְעִקוּ חוּצָה.

מְדַבְּחֵי מְדַבְּחֵי, לְבַתֵּר דְּמְרוּיִת לִי בְּנַבְלֹת בְּנֵי חֲסִידִין קְדִישִׁין, דְּמַסְרוּ נַפְשֵׁיהוֹן (וּנְשַׁמְתְּהוֹן) עֲלֵךְ, אֵיתְגַנְיֹת, אֵן אֶשְׁבַּח לָךְ, אֵן אֶשְׁתָּא דְעֲלֵךְ, גַּעַת וּמִיִּלְלַת וּבְכַת בְּקַל עֲצִיב.

מתוך מדבש

הממונים נפלו ממקומם, כענין סוכת דוד הנופלת, והנה אלו המלאכים הם מלאכי השלום שהם פנימה צהיכלות.

ואמר שיש מלאכים שעל ידי הגלות הם נמלאים צחוק, כי דָּקָא צְוֹחִיהוּן לקול נַעֲקָמָא של חסידים הקדושים הנהרגים, יִתְבִּין לְבַר צְוֹחִין וּבְכָאן יוֹשִׁים צחוק וְלוֹעֲקִים וּצוֹכִים המלאכים שהם מחוץ להיכלות, אֵינוֹן אַרְאֵלִים קְדִישִׁין והם הארמאלים הקדושים, דְּאֵת שְׁמִיהּ קְדִישָׁא הָוָה מִתְעַטֵּר עַלֵּיהּוּ שְׁלוֹת מַשְׁמֹה קְדוּשָׁה יְהו"ה הֵימָּה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, שֶׁהִיא אוֹת י' כְּדַלְקָמָן, וּבִיהּ אֵינוֹן חֲדָאן וְקִימִין וְצוֹ הֵיוּ שְׁמַיִם וְעוֹמְדִים, אֲבָל דָּקָא בְּכִיּוֹתֵהוֹן אֵת דָּא פְּרַחָא מַנְיָהּ וּסְלָקָא לְרוּמֵי מְרוּמִים לקול צְכִיִּתָּא על חורבן צִיַּת הַמִּקְדָּשׁ אוֹת זו פְּרַחָה מֵהֶם, וְעֵלְמָה לְרוּמֵי מְרוּמִים, וְר"ל פְּנִימִיּוֹת הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא אוֹת י' עֵלְמָה צְשׁוּרְשָׁה שְׁנַחֲמָנָה, וְאֶשְׁתְּאַרוּ בְּנוֹקְבָא דְבְּכָאֵת וּמִיִּלְלַת והם נִשְׁאָרוּ צוֹכִים כְּנֻקְבָה שְׂצוּכָה וּמִיִּלְלַת על צַעַל נַעֲוִירָה, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שְׁכֵמוֹת הֵן אַרְאֵלִים צְעִקוּ חוּצָה הֵנָּה כְּמוֹת אַרְאֵלִים בְּלֹא יו"ד, לִכֵּן צְעִקוּ חוּצָה על שְׁפַרְחָה מֵהֶם אוֹת י'.

וסוד הענין הוא כי אלו המלאכים הנקראים אראלים הם נמצאים בחוץ מתגרשים עם השכינה כי הם מלאכיה, אבל אינם ביחד עמה, כי אז היו נקראים אראלים עם י' שהיא השכינה, אלא השכינה יושבת בדר, והם נפרדים ממנה, ולכן הם נקראים אראלים בלא י', וענין י' היא נקודה האמצעית של השכינה שאין בה גלות, שעליה נאמר (ישעיה מז ט) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי וְכַבֹּדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן, לִכֵּן נִסְתַּלְקָה ה' מֵהֶם, וְהֵם בְּגִלוֹת עִם הַשְּׂכִינָה בְּסוּד אוֹת ה' שְׁלָה.

וממסכת השכינה לקוּן וְאוֹמַרְת מְדַבְּחֵי מְדַבְּחֵי, לְבַתֵּר דְּמְרוּיִת לִי בְּנַבְלֹת בְּנֵי חֲסִידִין קְדִישִׁין מוֹצְמֵי מוֹצְמֵי, אֲחַר שֶׁהָיוּ אוֹתֵי שְׁנֵי חֲסִידִים קְדוּשִׁים, דְּמַסְרוּ נַפְשֵׁיהוֹן עֲלֵךְ שְׁמַסְרוּ נַפְשֵׁם עֲלֵךְ, אֵיתְגַנְיֹת נִגְמוֹת וְנַחֲצֵלָה הַעֲבֹדָה שְׁעִלְךָ, אֵן אֶשְׁבַּח לָךְ אִיפֹה אֲמַלְא אוֹתְךָ, אֵן אֶשְׁתָּא דְעֲלֵךְ וְאִיפֹה הִיא הַשֵּׁשׁ שֶׁהִיא

ששת אלפים מלאכים יורדים עם השכינה לבבות על ביטול
עבודת המזבח

שְׁתָּא אֲלֵפֵי גַבְרֵי קְדִישִׁין, בְּכָל סִטְרָא דְאַרְבַּע סִטְרֵי עֲלָמָא, אֵינְוֹן
דְּהוּוּ אֲכָלֵי קַרְבָּנָא בְּכָל יוֹמָא, נְחִתֵי בַּהֲדָה, וּמִיִּילְלִין וּבְכִיִּין
עַל מַדְבַּח דְּעֲלֻוֹן, וַיִּתִּיר הוּוּ אֶלָּא אֶתְמַעְטוּ.
וְאֶפִּילוּ אֵינְוֹן דְּקִימִין לְבַר בְּרוּחַ אֲחֶרָא, דְּמַרְוֹן מֵאֵינְוֹן אֵימְרִין
וּפְדָרִין, בְּשִׁירוּתָא דְּלֵילִיא צְוּוּחִין גְּעָאן וּמִיִּילְלִין עַל הַאי
מַדְבַּח, וְוֵי לְחַמְרָא דְּאָבִיד אַבּוּסָה אֶתְר דְּמַתְרֵיהּ מַנְיָה, מֵאֵן חָמֵי נְהִימוּ
דְּגַבְרִין קְדִישִׁין בְּמַטְרוּנִיתָא, מַתְתָּא לְעֵלָא וּמַעִילָא לְתַתָּא.

מתוק מדבש

תמיד יוקדת עליך, נסוד הכתוב (ויקרא ו ז) ואש המזבח תוקד צו, לכן גַּעַת וּמִיִּילְלִית
וּבְכַת בְּקָל עֲצִיב הֵימָה הַשְּׂכִינָה גּוּעָה וּמִלְלַת וְזוֹכָה בְּקוֹל עֲנוּב, עַל צִטּוֹל עֲזוּדַת הַמּוֹזֵבַח.

שְׁתָּא אֲלֵפֵי גַבְרֵי קְדִישִׁין שֶׁשֶׁת אֲלָפִים מִלְּאֲכִים גְּזוּרִים קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם כּוֹנְנֵי הַשֶּׁשֶׁה
קְלוֹת, בְּכָל סִטְרָא דְאַרְבַּע סִטְרֵי עֲלָמָא כֻּל כֹּל מֵאַרְבַּע רֹחוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם
סוּד חַגְמָ"ס, וְסוּד ד' כִּנְפֵי הַמַּיּוֹת, וְאַרְבַּע מַחְנוֹת מִלְּאֲכִים, אֵינְוֹן דְּהוּוּ אֲכָלֵי קַרְבָּנָא
בְּכָל יוֹמָא אוֹתָם שֶׁהֵיוּ אוֹכְלִים חֶלֶק הַרְחוּמֵי מִן הַקֶּרֶן כֻּל יוֹם, נְחִתֵי בַּהֲדָה וּמִיִּילְלִין
וּבְכִיִּין עַל מַדְבַּח דְּעֲלֻוֹן יוֹרְדִים עִם הַשְּׂכִינָה וּמִלְלִים וְזוֹכִים עַל צִטּוֹל עֲזוּדַת מוֹזֵבַח
הָעוֹלָה, וַיִּתִּיר הוּוּ אֶתְמַעְטוּ וְהֵיוּ יוֹתֵר מִשֶּׁשֶׁת אֲלָפִים מִלְּאֲכִים, אֲלָא שְׁנַתְמַעְטוּ.

להבין את מאמר הבא נקדים מה שכתב הרמ"ק, כי יש בחינות רבות בחיצונים, כי הטמאים בעצם הם
ס"ם וּלְיִלִּית והכתות שלהם, שהם גרמו את החורבן, והם שמחים בצער השכינה לפי שהם
רחוקים הרבה מן הקדושה, אבל יש חיצונים שהם קרובים אל הקדושה, שמשם הנשמות של חסידי
אומות העולם, והיא קליפה דקה, אלו וכיוצא בהם גם כן כּוֹנְנֵי בִשְׁעַת חוֹרְבָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מִפְּנֵי שֶׁגַם
הֵם הֵיוּ נוֹזְנִים מִן עֶשֶׂן הָאֲבָרִים וְהַחֲלָבִים שֶׁהֵיוּ שׁוֹרְפִים בְּלִילָה עַל הַמּוֹזֵבַח, וְאֵלּוּ הֵם בְּנֵי מִשְׁמֵרָה
הָרִאשׁוֹנָה שְׁעִלֵיהֶם נֹאמַר חֲמוֹר נוֹעַר, מִפְּנֵי שֶׁאֲבָדוּ אֲבוֹס שְׁלֵהֶם מִקּוֹם פְּרִנְסָתָם, שֶׁהִיא הַמּוֹזֵבַח הַחִיצוֹן.

וְזֶה שֶׁאֲמַר וְאֶפִּילוּ אֵינְוֹן דְּקִימִין לְבַר בְּרוּחַ אֲחֶרָא וְאֶפִּילוּ אוֹתָם הַמִּלְּאֲכִים שְׁעוֹמְדִים
בְּחוּץ צִרוּם אַחַר חֵילוֹנֵי, דְּמַרְוֹן מֵאֵינְוֹן אֵימְרִין וּפְדָרִין שֶׁהֵיוּ מַתְרוּוִים וְנִשְׁעָעִים מֵעֶשֶׂן
הָאֲבָרִים וְהַחֲלָבִים שֶׁל הַקֶּרֶבֶנּוֹת שֶׁהֵיוּ שׁוֹרְפִים עַל הַמּוֹזֵבַח, הֵנָּה בְּשִׁירוּתָא דְּלֵילִיא צְוּוּחִין
גְּעָאן וּמִיִּילְלִין עַל הַאי מַדְבַּח צַחֲמִילַת הַלֵּילָה גַם הֵם הֵיוּ לוֹעֲקִים וְגוֹעִים וּמִלְלִים עַל
צִטּוֹל עֲזוּדַת מוֹזֵבַח הַזֶּה, וְאוֹמְרִים וְוֵי לְחַמְרָא דְּאָבִיד אַבּוּסָה אֶתְר דְּמַתְרֵיהּ מַנְיָה אוֹי
לְחַמּוֹר שֶׁאֲבָד לְזוֹסוּ מִקּוֹם שֶׁהִיא שְׁעָע מִמֶּנּוּ. מֵאֵן חָמֵי נְהִימוּ דְּגַבְרִין קְדִישִׁין דְּמַטְרוּנִיתָא

בַּחצוֹת הַלַּיְלָה יוֹרֵדַת הַשְּׁכִינָה לְמִקּוֹם קוֹדֵשׁ הַקְּדוּשִׁים וְצוּעֶקֶת
בְּקוֹל רֹם

בַּפְּלָגוֹ לַיְלִיָּא עָאֵל לָגוּ הָהִיא נְקוּדָה דְּצִיּוֹן, אֲתֵר דְּבֵית קֹדֶשׁ
הַקְּדוּשִׁים, חֲמַת לִיה דְּאֵתְחָרִיב וְאֵסְתָּאֵב אֲתֵר בֵּית מוֹתְבָה
וְעֵרְסָה, גַּעַת וּמַיִלְלָת, סְלָקָא מִתְתָּא לְעֵלָא וּמַעִילָא לְתַתָּא, אֵסְתְּפֹלַת
בְּאֲתֵר דְּכְרוּבִים, צְוּוּחַת בְּקַל מְרִירוֹ, וְאֵרִימַת קְלָא וְאֵמְרַת, עֵרְסִי
עֵרְסִי אֲתֵר בֵּית מוֹתְבִי, עַל הָאִי דּוּכְתָּא פְתִיב (שיר ג א) עַל מִשְׁפְּבִי
בְּלִילוֹת, מִשְׁפְּבִי, עֵרְסָא דְּמִטְרוּנִיתָא, גַּעַת בְּבִכְיָה וְאֵמְרַת, עֵרְסִי אֲתֵר
מִקְדָּשִׁי, אֲתֵר דְּמַרְגָּלָאִין טְבָאן בִּי פְרוּכְתָּא וְכַפּוּרְתָּא, דְּהוּוּ סְמִכִין
עֲלוּהִי שְׁתִּין אֲלִפִי רְבוּוֹן אֲבִנֵי יָקָר, סְדְרִין סְדְרִין שׁוּרִין שׁוּרִין,

מִתּוֹק מִדְּבַשׁ

(ה"ג הרמ"ק) מִי רֹאֵה אֵת נְהִימַת וּלְלַת הַמַּלְאָכִים הַגְּזוּרִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַמַּלְכָּה, מִתְתָּא
לְעֵלָא וּמַעִילָא לְתַתָּא הַנוֹהֲמִים וְלוֹעֲקִים מִלְמַטָּה לְמַעְלָה וְאַחַר כֵּן מִלְמַעְלָה לְמַטָּה.

וּמִמֶּשֶׁךְ וְאֵמַר כִּי (ה"ג הרמ"ק) בְּפִלְגוֹ לַיְלִיָּא עָאֵלַת לָגוּ הָהִיא נְקוּדָה דְּצִיּוֹן צְחֹלַת
הַלַּיְלָה הַשְּׁכִינָה נִכְנַסַת לַחוּךְ הַנְּקוּדָה שֶׁל צִיּוֹן, אֲתֵר דְּבֵית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים
שֶׁהוּא מִקּוֹם שֶׁל צִיַּת קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, שֶׁשֶׁס הִימָה מִמִּיחַדַּת צִיחוד חֲלוֹת הַלַּיְלָה, חֲמַת לִיָּה
דְּאֵתְחָרִיב וְאֵסְתָּאֵב אֲתֵר בֵּית מוֹתְבָה וְעֵרְסָה וְעַמָּה רֹאֵה שְׁנַחֲרַצ וְנַטְמַח מִקּוֹם צִיַּת
מוֹשְׁבָה וּמַטָּה, לְכֹן גַּעַת וּמַיִלְלָת סְלָקָא מִתְתָּא לְעֵלָא וּמַעִילָא לְתַתָּא הִיא גּוֹעָה
וּמִלְלַת, וּמַחֲמַת לְעֵרָה הִיא עוֹלָה מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאַחַר כֵּן חוֹרַת וְיוֹרֵדַת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה,
אֵסְתְּפֹלַת בְּאֲתֵר דְּכְרוּבִים וְהִיא מִסְתַּכֶּלֶת צִמְקוֹס הַכְּרוּצִים שֶׁהִיוּ צִקְדַשׁ הַקְּדוּשִׁים,
צְוּוּחַת בְּקַל מְרִירוֹ וְאֵרִימַת קְלָא וְאֵמְרַת וְהִיא לוֹעֲקַת צִקוֹל מֵר וּמְרִימָה קוֹלָה
וְאוֹמְרַת, עֵרְסִי עֵרְסִי אֲתֵר בֵּית מוֹתְבִי מַטְמִי מַטְמִי מִקּוֹם צִיַּת מוֹשְׁבִי, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ
הַקְּדוּשִׁים, עַל הָאִי דּוּכְתָּא פְתִיב עַל מִקּוֹם הַזֶּה נֹאמַר עַל מִשְׁפְּבִי בְּלִילוֹת הִנֵּה
מִשְׁפְּבִי הִינֵנו עֵרְסָא דְּמִטְרוּנִיתָא מַטָּה שֶׁל הַשְּׁכִינָה, גַּעַת בְּבִכְיָה וְאֵמְרַת וְהִיא
לוֹעֲקַת צִנְכִיָּה וְאוֹמְרַת, עֵרְסִי אֲתֵר מִקְדָּשִׁי אֲתֵר דְּמַרְגָּלָאִין טְבָאן בִּי פְרוּכְתָּא
וְכַפּוּרְתָּא מַטְמִי, מִקּוֹס מִקְדָּשִׁי, מִקּוֹס שֶׁל הַמַּרְגְּלוֹת הַטּוֹצוֹת, שֶׁהִיוּ צִצִּית הַפְּרוּכַת שֶׁהוּא
הַקֹּדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וְשֶׁס הִימָה הַכַּפּוּרַת, וּמַרְגְּלוֹת הַטּוֹצוֹת הֵס י"צ מַלְאָכִים נוֹשְׂאֵי מַרְכַּבַּת
הַמַּלְכוּת (כְּמוֹצָא צוֹהַר פ' וַיֵּלֵךְ דף קמט רע"ז צ"ט), דְּהוּוּ סְמִכִין עֲלוּהִי שְׁתִּין אֲלִפִי רְבוּוֹן
אֲבִנֵי יָקָר שֶׁהִיוּ סוֹמְכִים עֲלָיו שְׁשִׁים אֲלִפֵי רִצְצוֹת מַלְאָכִים קְדוּשִׁים הַנִּקְרָאִים אֲצִנִּים יִקְרוּת,
סְדְרִין סְדְרִין שׁוּרִין שׁוּרִין מִסְתְּפֹלָאִין דָּא לְדָא שְׁעַמְדוּ סְדְרִים סְדְרִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת,

מִסְתַּכְּלָאן דָּא לְדָא, סְדָרִין דְרִמּוֹנִין מִתְצַעֵן עֲלֵהּ לְאַרְבַּע סְטָרִין,
עֲלָמָא קְיִימָא בְּגִינָהּ.

בחצות הלילה היה הקב"ה מומלא כל בקשות השכינה
רבוץ עֲלָמָא, בְּעֲלֵי הָהּ אֲתֵי לְגַבֵּי, וְהָהּ שָׁכַב בֵּין דְרוּעֵי, וְכָל מַה
דְּבַעֲינָא מִנֵּיהּ, וְכָל בְּעוֹתֵי עֶבֶד בְּעִידָנָא דָּא, פֶּד הָהּ אֲתֵי לְגַבֵּי
וְשָׁבִיק (וְשׁוּי) בִּי מְדוּרֵיהּ, וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין שְׂדֵי.

עֲרָסִי עֲרָסִי, לִית אַתְּ דְּכִיר פֶּד הוּינָא אֲתֵי לְגַבֵּי בְּחֻדָּהּ וּבְשִׁפּוּרָהּ
דְּלָבָא, וְאַיְנוּן רַבִּינָן עוֹלָמִין הוּוּ נְפָקֵי לְקַדְמוֹתֵי, בְּטָשִׁי בְּגַדְפִּיּוּהוּ
בְּחֻדָּהּ לְקַבְּלָא לִי.

מתוק מדבש

ומסתכלים זה לזה, וסדרם הוא כפי צחינתם לחייליהם, והפרוכת והכפורת היו מרכזתם,
ועוד סדרין דרמונין, מתצעען עלה ארבע סטרין סדרים של רמונים שהם מלאכים
אחרים הנקראים רמונים, היו פרושים עליך לארבע רוחות, עֲלָמָא קְיִימָא בְּגִינָהּ העולם
היה קיים בשנילך (כתב צקהלת יעקב (ערך רמונים ב'), כי זהיכל אהבה יש מלאכים הנקראים רמונים,
והם מכניסים אהבה בין ישראל לאזיהם שנשמים, והם יורדים למטה לראות את הימוד הקדוש שמיידים
ישראל ומעידים עליהם למעלה).

עוד אמרה השכינה רבוץ עֲלָמָא, בְּעֲלֵי הָהּ אֲתֵי לְגַבֵּי רבוץ העולם שהיא הצינה, הנה בעלי
שהוא ז"א היה צא אלי צחמות הלילה, וְהָהּ שָׁכַב בֵּין דְרוּעֵי והוא היה שוכב בין זרועותי,
וְכָל מַה דְּבַעֲינָא מִנֵּיהּ וְכָל בְּעוֹתֵי עֶבֶד בְּעִידָנָא דָּא וְכָל מַה שֶׁרִצִּיתִי צָקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ, וְכָל
צָקִשְׁתִּי הִיא עוֹשֶׂה צַעַת הִיא, פֶּד הָהּ אֲתֵי לְגַבֵּי וְשׁוּי בִּי מְדוּרֵיהּ כִּשְׁהִיא צָא אֵלַי צַחְמוֹת
הלילה, וְשֵׁם צִי מִשְׁכְּנוֹ, וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בֵּין שְׂדֵי והיא משתעשע בין שדי.

והנה המשיכה השכינה לקונן ואמרה עֲרָסִי עֲרָסִי לִית אַתְּ דְּכִיר מִטְתִּי מִטְתִּי שְׁהִיא
קדש הקדשים, אֵין אַתְּ זוֹכֵרֵת פֶּד הוּינָא אֲתֵי לְגַבֵּי בְּחֻדָּהּ וּבְשִׁפּוּרָהּ דְּלָבָא
כשהייתי צאה אליך צמחה וצטוץ לב, וְאַיְנוּן רַבִּינָן עוֹלָמִין הוּוּ נְפָקֵי לְקַדְמוֹתֵי וְאוֹתָם
הנערים דהיינו הכרוצים שהם צ' מלאכים מט"ע וסגד"ל היו יוצאים לקראתי, בְּטָשִׁי
בְּגַדְפִּיּוּהוּ בְּחֻדָּהּ לְקַבְּלָא לִי והיו מכים צנפיהם צמחה לקבל אותי, וענין הכאה זו
הוא סוד התעוררות אלו המלאכים אל הימוד, וצנפתי שני הכרוצים האלו נכללים כל הכחות
של מלאכי העשיה והיחירה.

העפר שבקודש הקדשים קם ממקומו בבוא השכינה לקראת
היחוד בחצות ליל

עֲפָרָא דְבָךְ הָהוּה קָם מְדוּכְתִיּהּ, וְחָזוּ אֵיךְ אֵיתְנִשְׁפָּא אַרְוֵנָא דְאֹרִיתָא דִּהְוֹת
הָכָא, מְהֵכָא נְפָקָא מְזוּנָא לְכָל עֲלָמָא, וְיַנְהוּרָא וּבִרְכָאן לְכָלָא.

אֲשַׁגַּח עַל בְּעֵלֵי לִית הָכָא, אֲשַׁגַּח לְכָל סִטְר, בְּעֵידְנָא דָּא פִד הָהוּה
אֲתִי בְּעֵלֵי לְגַבִּי, וְסַחְרָנִיָּה פְּמָה בְּנִין חֲסִידִין, וְכָל אֵינּוֹן עוֹלָמְתָאן
זְמִינִין לְקַבְּלָא לִיָּה.

וְהוֹינָא שְׂמַעִין מִרְחִיק קָל זוּגִין דְּפַעְמוֹנִיָּה מְקַשְׁקְשִׁין בֵּין רַגְלֵי, בְּגִין
דְּאֲשַׁמַּע קָלִיָּה עַד דְּלָא יַעוֹל לְגַבִּי, כָּל עוֹלִימְתָאן דִּילֵי מְשַׁבְּחָן
וְאוֹדֵן קָמֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְבַתֵּר אֲזֵלִין כָּל חַד עַל בֵּי מוֹתְבִיָּה,
וְהוֹינִין יְחִידָאִין מְחַבְּקֵן בְּנִשְׁקִתְנָא בְּרַחֲמֵי.

מתוק מדבש

ועוד אמרה השכינה עֲפָרָא דְבָךְ הָהוּה קָם מְדוּכְתִיּהּ העפר שבקודש הקדש היה קם ממקומו
(כמד צקהלת יעקב ערך עפר), ו"ל עפר אשר צרקע המשכן הם המלכים דמימו שנפלו צבריאה,
שהשכינה יורדת לעפר לצרר הצרורים של אלו המלכים), וְחָזוּ אֵיךְ אֵיתְנִשְׁפָּא אַרְוֵנָא דְאֹרִיתָא
דִּהְוֹת הָכָא ועמה ראו איך נשכח ארון התורה שהיה כאן, ועוד מְהֵכָא נְפָקָא מְזוּנָא לְכָל
עֲלָמָא מכאן היה יוצא מזון לכל העולם, וְיַנְהוּרָא וּבִרְכָאן לְכָלָא ואור וצרכות לכל העולמות.

אֲשַׁגַּח עַל בְּעֵלֵי לִית הָכָא אֲנִי רוּחָה לְהַשְׁגִּיחַ וְלְהַסְתַּכַּל עַל צַעֲלֵי, וְאֵינּוּ כְּאֵן, אֲשַׁגַּח
דְּכָל סִטְר אֲנִי מַסְתַּכַּל לְכָל נֵד, בְּעֵידְנָא דָּא פִד הָהוּה אֲתִי בְּעֵלֵי לְגַבִּי עַמַּת
הַזֹּאת צַחֲוֹת הַלֵּילָה כְּשֶׁהִיא צַעֲלֵי צֹא אֵלַי, וְסַחְרָנִיָּה פְּמָה בְּנִין חֲסִידִין וְסַצִּיבוּ צֹא כְּמָה
נִשְׁמוֹת שֶׁל צַנִּים חֲסִידִים, וְכָל אֵינּוֹן עוֹלָמְתָאן זְמִינִין לְקַבְּלָא לִיָּה וְכָל הַמַּלְאָכִים שֶׁלִּי
הַנִּקְרָאוֹת נַעֲרוֹת הֵינּוּ מוֹכְנוֹת לְקַבַּל אוֹתוֹ.

וְהוֹינָא שְׂמַעִין מִרְחִיק קָל זוּגִין דְּפַעְמוֹנִיָּה מְקַשְׁקְשִׁין בֵּין רַגְלֵי וְהֵימֵי שׁוֹמַעַת מִרְחוֹק
אֵת קוֹל הַזְּוִיגִים שֶׁל הַפַּעְמוֹנִים שֶׁצְּשׁוּלֵי מַעֲלֵוּ שֶׁהֵינּוּ מִקְשָׁקְשִׁים צִין רַגְלֵי, (וְהוּא סוּד הַזְּוִיגִים
הַנִּכְנָסִים עִם הַכֶּהֵן צִנִּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהוּא הַשׁוֹשְׁבִין הַמֵּימֵד כְּנוֹדַע), בְּגִין דְּאֲשַׁמַּע קָלִיָּה עַד דְּלָא יַעוֹל
לְגַבִּי כְּדִי שֶׁאֲשַׁמַּע קוֹלוֹ עֵרַס שִׁיבָא אֵלַי, כָּל עוֹלִימְתָאן דִּילֵי מְשַׁבְּחָן וְאוֹדֵן קָמֵי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְאֵזוּ כָּל הַנַּעֲרוֹת שֶׁלִּי הֵינּוּ מִשְׁצַחֲוֹת וּמוֹדוֹת לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ צֵרוּךְ הוּא, לְבַתֵּר אֲזֵלִין
כָּל חַד עַל בֵּי מוֹתְבִיָּה וְאַחַר כֵּךְ הֵינּוּ הוֹלְכוֹת כָּל אַחַת לְבִית מוֹשְׁבָה, כִּי עַל שַׁעַת הַיַּחְוּד נִאֲמַר
(ויקרא טו יז) וְכָל אִדָּם לֹא יִהְיֶה צֹאֵהֵל מוֹעֵד, וְהוֹינִין יְחִידָאִין וְהֵינּוּ יַחֲדִים צַקְשֵׁר וְיַחְוּד
הַקְּטוֹרֶת, מְחַבְּקֵן בְּנִשְׁקִתְנָא בְּרַחֲמֵי מַחְבָּקִים זֶה אֵת זֶה צַנִּשְׁקוֹת שֶׁלָּנוּ צֹאֵהֵבָה.

דברי הזכרונות שפורשת השכינה לפני הקב"ה

בְּעָלִי בְּעָלִי אֵן פְּנִית, הַשְׁתָּא הוּא עֲדָנָא דְהוּינָא אֲשָׁגַח בָּךְ, אֶסְתַּפְּלִנָּא
בְּכָל סִטְר וְלִית אַנְתָּ, אֵן אֲשָׁגַח עֲלֶךְ וְלֹא אֲתַבַּע בְּגִינְךָ, דָּא הוּא
אֲתַרְךָ בְּעִידָנָא דָּא לְמִיתִי לְגַבִּי, הָא אֲנָא זְמִינָא הָכָא, הָא אֲתַנְשִׁית מִנְּאִי.
לִית אַנְתָּ דְכִיר יוֹמֵי דְרַחֲמֵי, כִּד הוּינָא שְׁכַבְתָּ בְּתוֹקְפָךְ, וּמְחַקְקָא בְּדִיוֹקְנָךְ,
וּדְיֹקְנֵי הָווּת מְחַקְקָא בָּךְ, כְּהָאֵי חוֹתָם דְשִׁבְיָךְ דְיֹקְנֵיהּ בְּגִלְיָפוּ דְכְתָבָא,
הָכִי שְׁבַקְנָא דְיֹקְנֵי בָּךְ, בְּגִין דְתִשְׁתַּעֲשַׁע בְּדִיוֹקְנֵי, בְּעוֹד דְאֲנָא בְּגוּ חִילִי.
גָּעַת בְּכַכְיָה וְצוּחַת, בְּעָלִי בְּעָלִי, נְהִירוּ דְעֵינֵי הָא אִיתְחַשְׁפָּה, לִית אַנְתָּ
דְכִיר כִּד הָוִית אוֹשִׁיט שְׁמַאלְךָ מִתְחוֹת רִישֵׁי, וְאֲנָא מִתְעַנְגָּא עַל
סְגִיאוּ דְשָׁלָם, וַיִּמְיֶנְךָ מְחַבְּקָא בְּאַחוּהּ וּבְנִשְׁיָקִין, וְנִדְרַתְּ (דף קיב ע"ב) לִי

מתוך מדבש

ועתה בְּעָלִי בְּעָלִי אֵן פְּנִית צעלי צעלי איפה פניית ללכת, הַשְׁתָּא הוּא עֲדָנָא דְהוּינָא
אֲשָׁגַח בָּךְ עֵמָה הוּא העת שהייתי מסתכלת בך, אֶסְתַּפְּלִנָּא בְּכָל סִטְר וְלִית
אַנְתָּ ועתה אני מסתכלת לכל נד ואינך נמנא, (ה"ג הרמ"ק) אֵן אֲשָׁבַח לָךְ איפה אמנא
אוֹמֵר, וְלֹא אֲתַבַּע בְּגִינְךָ ואיפה אנקש אותך, דָּא הוּא אֲתַרְךָ בְּעִידָנָא דָּא לְמִיתִי
לְגַבִּי כאן הוא מקומך צעמ הזאת לנא אללי, הָא אֲנָא זְמִינָא הָכָא הֲרִי אני מוכנת
כאן, הָא אֲתַנְשִׁית מִנְּאִי והרי שכחתי ממני.

לִית אַנְתָּ דְכִיר יוֹמֵי דְרַחֲמֵי אֵין אתה זוכר את ימי האהבה, כִּד הוּינָא שְׁכַבְתָּ
בְּתוֹקְפָךְ כשהייתי שוכנת בחיקך, וּמְחַקְקָא בְּדִיוֹקְנָךְ ומקוקה בדיוקנה, וּדְיֹקְנֵי
הָווּת מְחַקְקָא בָּךְ ודיוקני היה מקוק בך, כְּהָאֵי חוֹתָם דְשִׁבְיָךְ דְיֹקְנֵיהּ בְּגִלְיָפוּ
דְכְתָבָא כמו החומס המשאיר לזרמו בחקיקה של הכתב, הָכִי שְׁבַקְנָא דְיֹקְנֵי בָּךְ כן
השארתי דיוקני בך, כִּי אֵין אדם שלם אלל זכר ונקצה, וכדי שלא יהיו חסרים אחר הפרדס
מהיחוד, היה נשלם כל אחד צמלאות חזרו הנכלל בו, וזה שאמר בְּגִין דְתִשְׁתַּעֲשַׁע בְּדִיוֹקְנֵי
בְּעוֹד דְאֲנָא בְּגוּ חִילִי כדי שתשתעשע בצורתי צעוד שאני צמוך חילומי לנהל את העולמות
ולתת להם טרף, ואתה לא תימנא חסר חס ושלוס מן הצרכה הנמשכת אליך מלמעלה.

והנה השכינה אחרי דצריה אלל כלפי הקדוש צרוך הוא גָּעַת בְּכַכְיָה וְצוּחַת געמה צצכיה
ולעקה בְּעָלִי בְּעָלִי, נְהִירוּ דְעֵינֵי הָא אִיתְחַשְׁפָּה צעלי צעלי, אור עיני הנה נחשך,
לִית אַנְתָּ דְכִיר כִּד הָוִית אוֹשִׁיט שְׁמַאלְךָ מִתְחוֹת רִישֵׁי אֵין אתה זוכר כשהיית
מושיט שמאלך ממחת ראשי, צסוד (שיר צ ו) שמאלו מחת לראשי, וְאֲנָא מִתְעַנְגָּא עַל
סְגִיאוּ דְשָׁלָם ואני הייתי מתענגת על רוצ השלוס צעמ היחוד, וַיִּמְיֶנְךָ מְחַבְּקָא בְּאַחוּהּ

דָּלָא תִּשְׁבּוּק רַחֲמֹתָא דִּילֵי לְעֵלְמִין, וְאוֹמִית לִי (תהלים קלו ה) אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁפַּח יְמִינִי, הָא אֵיתְנַשִּׁינָא מִנָּךְ.

לִית אַנְתָּ דְכִיר פִּד קְאִימְנָא לְגַבְךָ בְּטוֹרָא דְסִינִי, שְׁלִימִין שְׁתִּין רַבּוּא, דְקַבִּילוּ לָךְ עַלְיֵיהוּ, וְאַתְעַטְרָנָא לָךְ בְּהוּ יְתִיר מִכָּל עַמְמֵיִא, וְהוּינָא אֲזִלִין אַבְתָּרָךְ לְכָל רַעוּתָךְ, וְהֵהִיא שְׁפַחָה קְטָלָא בְּהוּ לְאַלְפִים וּרְבוּוֹן וְלֹא אֲשַׁגְחָנָא, וְאַתְאֲבִידוּ כְּלָהוּ בְּמַדְבְּרָא, וְשַׁבְּקִית לֹון תַּמָּן, וְאַעִילְנָא בְּנִיהוֹן זְעִירִין לְקַיִמָא קַמָּךְ בְּאַרְעָא דָא, וּבְדִילְנָא לֹון לְקַיִמָא קַמָּךְ בְּגִין רַעוּתָךְ.

טענות השכינה לזכור זכויות ישראל

בְּעַלְי בְּעַלְי, הוּי דְכִיר בְּכֶמְה בְּנִין קְדִישִׁין קְאִימְנָא קַמָּךְ בְּכָל דְרָא וְדָרָא, בְּיוֹמֵי דְדוּד וּשְׁלָמָה בְּרִיה, לִית אַנְתָּ דְכִיר פְּמָה טְבָאן

מתוך מדבש

וּבְנִשְׁיָקִין וַיִּמְיֵךְ הִימָה מַחֲזַקַת אוֹתִי צָסוּד (סס) וַיִּמְיֵנוּ מַחֲזַקְנִי, צָאחֹוה וּצְנַשְׁיָקוֹת, וְנִדְרָתָּ (דף קיב ע"ב) לֵי דִרְגָא תִּשְׁבּוּק רַחֲמֹתָא דִּילֵי לְעֵלְמִין וּנְדַרְתָּ לִי מַלְד הַצִּינָה שְׁלָא תַעֲוֹז אַת אַהֲצַמִי לַעוֹלָם, וְאוֹמִית לֵי וּנְשַׁעַת לִי מַלְד הַמַּלְכוּת אִם אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁפַּח יְמִינִי, וַעֲמָה הָא אֵיתְנַשִּׁינָא מִנָּךְ הִנֵּה נִשְׁכַּחְתִּי מִמֶּךָ.

לִית אַנְתָּ דְכִיר פִּד קְאִימְנָא לְגַבְךָ בְּטוֹרָא דְסִינִי שְׁלִימִין שְׁתִּין רַבּוּא אִין אַתָּה זֹכֵר כַּשְׁעַמְדְתִי לַפְנִיךְ צַהַר סִינִי עַם שְׁסִים רְצוּא שְׁלִימִים יוֹצֵאֵי מִצְרַיִם, דְקַבִּילוּ לָךְ עַלְיֵיהוּ שְׁקִצְלוּ עוֹל מַלְכוּתְךָ עֲלֵיהֶם, וְאַתְעַטְרָנָא לָךְ בְּהוּ יְתִיר מִכָּל עַמְמֵיִא וְהַעֲטַרְתִּי אוֹתְךָ צַהַר יוֹמֵר מַכֵּל הַעַמִּים, שְׁלָא רַעוּ לְקַצֵּל אַת הַתּוֹרָה, וְהוּינָא אֲזִלִין אַבְתָּרָךְ לְכָל רַעוּתָךְ וְהִינֵנוּ הוֹלְכִים אַחֲרֶיךָ לְכֵל רַעוּךָ, כְּמוּ שְׁכַחֲנוּ (יִרְמִיָה ז צ) זַכַּרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אַהֲצַמִי כְּלוּלֹוּמִיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי צַמְדָּרָא, וְהֵהִיא שְׁפַחָה קְטָלָא בְּהוּ לְאַלְפִים וּרְבוּוֹן וְאוֹתָהּ הַשְׁפַּחָה שְׁהִיא הַלִּילִי"ת הַטְּמֵאָה, הִימָה הוֹרַגַת צַהַר לְאַלְפִים וּרְצוּצוֹת, עַל יַדֵּי שְׁהַכְשִׁילָה אַת יִשְׂרָאֵל צַעוֹן הַעֲגֵל וְהַמַּרְגְּלִים, וְרָא אֲשַׁגְחָנָא וְלֹא יוֹכַלְתִּי לַהֲשִׁיגַת עֲלֵיהֶם לַהֲצִילֵם, וְאַתְאֲבִידוּ בְּרַעוּ וְאַתְעַטְרָנָא עַד שְׁנַאֲצְדוּ כֵּל יוֹצֵאֵי מִצְרַיִם מֵעַשְׂרִים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה צַמְדָּרָא, וְשַׁבְּקִית לֹון תַּמָּן וַעֲוַצְתִּי אוֹתָם סַס, (ה"ג הרמ"ק, וכן להלן) וְאַעִילְנָא בְּבִנְיָהוֹן עַנְבִּיבִים זְעִירִין לְקַיִמָא קַמָּךְ בְּאַרְעָא דָא וּנְכַסְתִּי עַם צַנִּיחַס עַנְפִּים קַטְנִים לַעֲמוּד לַפְנִיךְ צַאֲרֵךְ הַזֹּאת, וְגַדִּילְנָא לֹון לְקַיִמָא קַמָּךְ בְּגִין רַעוּתָךְ וּגְדַלְתִּי אוֹתָם שִׁיעַמְדוּ לַפְנִיךְ צַשְׁצִיל לַעֲשׂוֹת רַעוּךָ.

עוֹד הַמְשִׁיכָה הַשְׁכִּינָה לְקוֹנֵן וְאַמְרָה בְּעַלְי בְּעַלְי, הוּי דְכִיר בְּכֶמְה בְּנִין קְדִישִׁין קְאִימְנָא קַמָּךְ בְּכָל דְרָא וְדָרָא בְּיוֹמֵי דְדוּד וּשְׁלָמָה בְּרִיה אִנֵּה מַזְכוּר צַכְמָה צַנִּים קְדוּשִׁים עַמְדְתִי לַפְנִיךְ צַכֵּל דוֹר וְדוֹר צַיִמֵי דוֹד וּשְׁלָמָה צַנּוּ, לִית אַנְתָּ דְכִיר פְּמָה

דַּעֲבָדוּ קַמֶּךָ, יֵאוֹת לָךְ לְמִידְבַּר חוֹבִין, וְלֹא תִדְבַר זְכוּוֹן, אִיךָ
אֶתְהַפֵּכֶת עֲלֶיךָ.

בְּעִינָא עֲלֶיךָ, לֵית אַנְתָּ, בְּעִינָא עַל בְּנֵי לֵית אֵינוֹן, בְּעִינָא עַל קְדוּשָׁתָא
דְּאַתְר דָּא, הָא אַסְתָּאב, כֹּל עַלְמָא הוּוּ בְּשָׁלֵם בְּגִין אַתְר דָּא,
כְּלָבִין לֹא נְבַחִין בְּעִידְנָא דָּא, כּוּלְהוּ הוּוּ בְּשָׁלֵם.
גְּעָה וּמְיִלְלָת, וְכֹל אֵינוֹן אוּכְלוּסִין לְעֵלָא, וּכְלָבִים צְוֹחִין לְתַתָּא.

בתחילת משמרה ג' מיללת השכינה במקום מזבח הקטורת
על חסרון השפעתו

בְּשֵׁרוּתָא דְּמִשְׁמְרָה תְּלִיתָאָה, נְפַקַת וְאַתְתָּ קְיִמָּא עַל אַתְר דְּמִדְבַּחָא
דְּקַטוֹרַת בּוּסְמִין, גְּעַת וּמְיִלְלָת, וְסִלְקַת לְעֵלָא, וְאַשְׁפָּחָא

מתוק מדבש

טְבָאן דַּעֲבָדוּ קַמֶּךָ וְכִי אִין אַתָּה זוכר כמה מעשים טובים עשו לפניך, יֵאוֹת קָיָךְ
לְמִידְבַּר חוֹבִין וְלֹא תִדְבַר זְכוּוֹן וְכִי יִפֵּה לָךְ לזכור את העונות ולא תזכור את הזכויות,
אִיךָ אֶתְהַפֵּכֶת עֲלֶיךָ אִין נהפכה מדת רחמך עלינו לרע, לזכור את העונות ולא את
הזכויות, הֵלֵא א"ל רחום וחנון אתה.

ועוד אמרה השכינה כלפי צעלה ז"א בְּעִינָא עֲלֶיךָ לֵית אַנְתָּ אַזְקַשׁ אֹתָךְ, וְאִינְךָ, בְּעִינָא
עַל בְּנֵי לֵית אֵינוֹן אַזְקַשׁ אַתְּ צַנִי, וְאִינְס, בְּעִינָא עַל קְדוּשָׁתָא דְּאַתְר דָּא הָא
אַסְתָּאב אַזְקַשׁ רַחֲמִים עַל קְדוּשַׁת הַמִּקּוֹס הַזֶּה שֶׁל צִיַּת הַמִּקְדָּשׁ, הָרִי נִטְמָא, בְּלֹא עֲלִמָּא
הוּוּ בְּשָׁלֵם בְּגִין אַתְר דָּא כֹּל הָעוֹלָם הִיא צִלּוּס צִשְׁבִּל הַמִּקּוֹס הַזֶּה, כְּלָבִין קָיָא
נְבַחִין בְּעִידְנָא דָּא אִפִּילוּ הַכְּלָבִים שֶׁהֵם הַחִילוּנִים, לֹא הָיוּ נּוֹצְחִים צַעַת הַהִיא, כִּי הַשְׂכִּינָה
הִיא מִשְׁפַּעַת לָהֶם שִׁפְעַ מוּזוֹס, בּוּדְהוּ הוּוּ בְּשָׁלֵם כּוֹלֵס הָיוּ צִלּוּס.

אחר דצריה האלו, (ה"ג הרמ"ק) גְּעַת וּמְיִלְלָת הִיא גוּעָה וּמִלְלַת עַל מִיעוּט הַשִּׁפְעָה,
וְכֹל אֵינוֹן אוּכְלוּסִין עֲלֵיךָ עִם כֹּל הַמוֹנֵי מִלְּאִכְיָה לְמַעְלָה שֶׁהֵם נִעְרוּתִיָּה, וְכִיִּבִּיָּים
צְוֹחִין לְתַתָּא וְגַם הַכְּלָבִים שֶׁהֵם הַחִילוּנִים הָיוּ לוֹעֲקִים לְמַטָּה, וְהֵיוּ סוּד מִשְׁמֵרָה שְׁנִיָּה
שֶׁזֶה כְּלָבִים לוֹעֲקִים הַזֶּה, שֶׁמִּצְקִים אֶת מוּזוֹס.

בְּשֵׁרוּתָא דְּמִשְׁמְרָה תְּלִיתָאָה צַחֲלִילַת מִשְׁמֵרָה הַשְּׁלֵשִׁית נְפַקַת וְאַתְתָּ קְיִמָּא עַל
אַתְר דְּמִדְבַּחָא דְּקַטוֹרַת בּוּסְמִין הִיא יוֹלָאָה וְצִלָּה וְעוֹמַדַת עַל מִקּוֹס
הַמּוֹצֵחַ שֶׁל קַטוֹרֶת הַסְּמִים, לְפִי שֶׁקָּשַׁר יַחַד זֶה נַעֲשֶׂה צִסוּד הַקַּטוֹרֶת, גְּעַת וּמְיִלְלָת
וְסִלְקַת עֲלֵיךָ וְשֵׁם הִיא גוּעָה וּמִלְלַת, וְעוֹלָה מִשֵּׁם לְמַעְלָה, וְאַשְׁפָּחָא חַד כְּרוּב

חַד פְּרוּב מְאִינֻן תְּרִין פְּרוּבִין דְּהוּוּ בְּהֶדְהָ, וּמַהֲהוּא זְמַנָּא לָא הָוָה לָהּ אֶלָּא חַד, וְהָהוּא רַבֵּינָא עוֹלִימָא דְאַשְׁתָּאָר יִנְקָא מִינָהּ בְּכִיָּיה וַיִּלְלוּתָא.

הַקב"ה מנחם את שבינתו בכל יום באור חסד הבוקר
פְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַדְמֵן לְגַבְהָ, וְנַחֲתִית אֶצְלָהּ וּמְמַלֵּל עִמָּהּ, וְעַל דָּא כְּתִיב (ירמיה לא טו) כֹּה אָמַר יְהוָה מְנַעֲי קוֹלֶךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ.

וְעַל דָּא תְּנִינֻן, תִּינּוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ, וְאַשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ.

מתוק מדבש

מְאִינֻן תְּרִין פְּרוּבִין דְּהוּוּ בְּהֶדְהָ וְהִיא מוּנַחַת רַק כְּרוּב אַחַד שְׁהוּא מַט"ט מַאוּתָם צ' כְּרוּצִים שְׁהִם מַט"ט וּסְנַד"ל שְׁהוּ עִמָּהּ, וּמַהֲהוּא זְמַנָּא לָא הָוָה לָהּ אֶלָּא חַד וּמוֹמֵן חוֹרֶצֶן צִית הַמְקַדֵּשׁ לֹא הִיתָה מוּנַחַת לַמַּעֲלָה אֶלָּא אַחַד, לְפִי שְׁמַלְאֵךְ סְנַד"ל גְּלַה עִם יִשְׂרָאֵל, וְהָהוּא רַבֵּינָא עוֹלִימָא דְאַשְׁתָּאָר יִנְקָא מִינָהּ בְּכִיָּיה וַיִּלְלוּתָא וְאוּמוֹ הַנַּעַר הַעֵלֶם שְׁהוּא מַט"ט שְׁנַשְׂאָר לְצַדוֹ, הוּא יוֹנֵק מִהַשְׁכִּינָה צִיָּה וַיִּלְלָהּ, הַמּוֹרִים עַל דֵּינִים קָשִׁים וְחֻזְקִים.

הַעֲנִין שֶׁל צ' הַכְּרוּצִים שְׁהִם צ' הַמַּלְאָכִים מַט"ט וּסְנַד"ל הַנּוֹכְרִים לְעִיל בְּמַאֲמַר הַזֶּה, כְּתִב רַמְ"ק, שְׁמַט"ט הוּא מַרְכָּבָה לז"א לֵכֵן הוּא לֹא גְלַה, וּסְנַד"ל הוּא מַרְכָּבָה לַמַּלְכוּת לֵכֵן הוּא גְלַה עִמָּהּ, וְלֵכֵן צַעֲלוֹת הַמַּלְכוּת לַמַּעֲלָה אֵינָה מוּנַחַת אֶלָּא כְּרוּב אַחַד שְׁהוּא מַט"ט, כִּי סְנַד"ל הוּא צַעֲשִׂיה עִם הַשְׁכִּינָה לְהַחֲלֹשׁ צוֹ בְּגִלוֹת.

פְּדִין כְּשֶׁהַשְׁכִּינָה עוֹלָה לַמַּעֲלָה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַדְמֵן לְגַבְהָ אִזוּ הַקְּדוֹשׁ צְרוּךְ הוּא שְׁהוּא הַצִּינָה מוּזְמֵן אֶלְלָהּ וּגְלַה אֲלֵיהָ, (ה"ג רַמְ"ק) וַיִּנְחִיב לָהּ וּמִיַּמִּינָהּ עֲפָהּ וְהוּא מְנַחֵם אוֹתָהּ צָרוּר חוּט שֶׁל הַחֶסֶד הַמַּתְעוֹרֵר צַבָּקָר, וּמְדַבֵּר עִמָּהּ, וְאִזוּ הַשְׁכִּינָה מַתְנַחֲמַת, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעַל זֶה נֹאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הֵינִי הַצִּינָה, מְנַעֲי קוֹלֶךָ מִבְּכִי דֵּהֵינִי מִדִּין הַקֶּסֶף שְׁנַמְתָּק עַל יַדֵּי הַתְּפָאֶרֶת הַנִּקְרָא קוֹל, וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה הִם סוּד נֶלֶח וְהוּד, עַל יַדֵּי קִיּוּם מַנּוּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הֵנָּה צְבֻיָּתָם מַעוֹרְרִים אֶת כּוֹלָם לַמַּעֲלָה, וּמַתְקַצְנִים לַמַּעֲלָה צָאוּר שֶׁל הַחֲכָמָה וְהַצִּינָה, אֶלָּא שְׁאִינוּ יוֹרֵד הַשֶּׁפַע לַמַּטָּה, וְאַחַר כֵּךְ יֵהִי מֵאִיר הַכֹּל לַמַּטָּה צָסוּד "נֹאם ה'", שְׁהוּא מֵאֲמַר הַצִּינָה צָסֵם אֲרִיךְ אֲנִפִּין, כִּי יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֶךָ נֹאם ה' וְשָׂצוּ צִנִּים לְגִבּוֹלָם.

וְעַל דָּא תְּנִינֻן וְעַל זֶה לַמַּדְנָו (בְּמַס' צְרוּת דף ג ע"א) כִּי צַמְשִׁמְרָה הַשְּׁלִישִׁית תִּינּוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ הוּא מַט"ט הַיּוֹנֵק אֶת הַדֵּינִים מִהַשְׁכִּינָה, וְאַשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ דֵּהֵינִי הַשְׁכִּינָה עִם צַעֲלָה ז"א.

(עד הַכָּא פְּתִיחָתָא), מִכָּאן וּלְהֵלָאָה שִׁירוּתָא דְמַגִּילַת אֵיכָה).

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבְּנָן פְּתַחֵי הָאֵי קְרָא (קהלת יב א-ו) וּזְכוּר אֶת בּוֹרְאֵךְ
בִּימֵי בְּחֻרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה, הָאֵי קְרָא
אוֹקִימְנָא לִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל כַּד הָווּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, וּזְכוּר אֶת בּוֹרְאֵיךְ, הָוֵי
דְּכִיר כָּל אֵינּוֹן טָבְאֵן וְכָל אֵינּוֹן אֲתִין וְנִסִּין דְּעַבְד לָךְ קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּיוֹמִין קְדָמָאִין, כַּד הָווּת רַבֵּיא בְּמַהִימְנוּתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (הושע
יא א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ.

בִּימֵי בְּחֻרוֹתֶיךָ, בְּזַמְנָא דְּאִיהוּ אֵיתְרַעֵי בְּךָ מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא. עַד
אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה, יוֹמִין דְּיִשְׁלִטוּן בְּךָ שְׂאָר עַמִּין,
וְיִבְדְּרוּן לָךְ בְּכָל עַמְמֵיא.

מתוק מדבש

עַד הַכָּא פְּתִיחָתָא עַד כֵּאֵן הִיָּה הַפְּתִיחָה לְמַגִּילַת אֵיכָה, מִכָּאן וּלְהֵלָאָה שִׁירוּתָא
דְּמַגִּילַת אֵיכָה מִכָּאן וְלֵהֲלֵאָה מִתְחִיל הַבִּיאור שֶׁל מַגִּילַת אֵיכָה.

פִּירוּשׁ הַפְּסוּק הַמּוּבָא לְהֵלֵן זְכוּר אֶת בּוֹרְאֵיךְ אֶת הַמְּקוֹם בְּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר בְּרָא אוֹתְךָ, בִּימֵי בְּחֻרוֹתֶיךָ
זְכוּר אוֹתוֹ בִּימֵי הַבְּחֻרוֹת בְּעוֹד שֵׁשׁ כַּח בִּידֵךְ לִלְכַת בְּדוּרְכֵי ה' לְעַבְדוֹ, עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ
יְמֵי הָרַעָה טַרַם שִׁיבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה שֶׁהֵם יְמֵי הַזְּקֵנָה וְתִשׁוּת הַכַּח, כִּי אִז יִקְשֶׁה מְאֹד יוֹתֵר מִימֵי הַבְּחֻרוֹת,
וְאִז וְהִגִּיעוּ שְׁנַיִם אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵין לִי בְּהֵם חֶפֶץ כִּי מְגוּדֵל הַחֲלָשׁוֹת יִבְחַר אוֹ בְּמִיתָה. (מְלוּזוֹת)

אֵיכָה יִשְׁבָּה בְּדָד, רַבְּנָן פְּתַחֵי הָאֵי קְרָא הַחֲכָמִים פְּתַחוּ לְפָרֵשׁ פְּסוּק זֶה, כְּמָה שְׁכַתּוּב
וּזְכוּר אֶת בּוֹרְאֵיךְ בִּימֵי בְּחֻרוֹתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה הֵנָּה הָאֵי קְרָא
אוֹקִימְנָא לִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל כַּד הָווּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא פְּסוּק זֶה בִּיאָרוּ אוֹתוֹ הַחֲכָמִים, עַל יִשְׂרָאֵל,
כְּשֶׁהֵיוּ בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, כִּי מָה שְׁכַתּוּב וּזְכוּר אֶת בּוֹרְאֵיךְ הֵינּוּ הָוֵי דְּכִיר כָּל אֵינּוֹן טָבְאֵן
וְכָל אֵינּוֹן אֲתִין וְנִסִּין דְּעַבְד לָךְ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּיוֹמִין קְדָמָאִין זְכוּר אֶת כָּל אוֹתָם
הַטּוֹבוֹת וְכָל אוֹתָם הָאוֹתוֹת וְהַנְּסִים שֶׁעָשָׂה לָךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּימֵי קֶדֶם בְּהִיוֹתְךָ בְּמִצְרַיִם,
כַּד הָווּת רַבֵּיא בְּמַהִימְנוּתָא כְּשֶׁהִיִּית עַדִּיין נַעַר בְּאַמוּנָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי
נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ בְּעוֹד שֶׁהִיָּה יִשְׂרָאֵל בְּנַעֲרוֹתוֹ מִשְׁעוּבַד בְּמִצְרַיִם אֶהְבֵּתוֹ, (מְלוּזוֹת).

וְמָה שְׁכַתּוּב בִּימֵי בְּחֻרוֹתֶיךָ הֵינּוּ בְּזַמְנָא דְּאִיהוּ אֵיתְרַעֵי בְּךָ מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא בְּזַמֵּן
שֶׁהוּא בְּחַר בְּךָ מִכָּל הָעַמִּים שְׁבַעוּלָם, דְּהֵינּוּ בְּשַׁעַת מִתָּן תּוֹרָה. וְמָה שְׁכַתּוּב עַד אֲשֶׁר
לֹא יָבֹאוּ יְמֵי הָרַעָה הֵינּוּ יוֹמִין דְּיִשְׁלִטוּן בְּךָ שְׂאָר עַמִּין עַד שֶׁלֹּא יָבֹאוּ יְמֵי הַגְּלוּת
שִׁישְׁלִטוּ בְּךָ שְׂאָר עַמִּים, וְיִבְדְּרוּן לָךְ בְּכָל עַמְמֵיא וּיְפִיצוּ אוֹתְךָ בְּכָל אַרְצוֹת הָעַמִּים.

בחדשי אדר ניסן אייר סיון בחר הקב"ה בישראל ועשה
עמהם נסים

בַּיָּמִי בַּחֲוֹרוֹתֶיךָ, יוֹמֵינִי דִשְׁתָּא דְאֵינוֹן בְּרִירִין לָךְ, וְנִטְרִירוּ דְלַעְלָא עֲלֶיךָ,
וְאֵינוֹן אַרְבַּע יָרְחֵי דִשְׁתָּא, אָדָר נִסָּן אֵייר סִינֹן, אֲלִין אֵינוֹן יוֹמֵינִי
דְבַחַר קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְיִשְׂרָאֵל, וְעַבְד בְּהוֹן עֲמַהוֹן נִסִּין, וּכְנֻסַת
יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרָא בְּבַעֲלָה וְאַתְקַרִּיבַת בְּהַדְיָה.

עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרָעָה, יָמֵי הַזְקָנָה, יָמֵי הָרָעָה מִמָּשׁ, וְאֵינוֹן
תַּמּוּז אָב טֵבֵת, שְׁבַט אָף עַל גַּב דְּלָא אִיתְגַּלְיָא כָּל כֶּף, וְסִימָן
(משלי י יג) וְשִׁבְט לָגו חֶסֶר לָב.

וְהִגִּיעוּ שָׁנִים, שָׁנִים דְּגְלוּתָא דְאֲזִלִין יִשְׂרָאֵל מְטוּלְטְלִין, וְלִית בְּהוּ

מתוק מדבש

ועוד בא לרמז מה שכתוב בַּיָּמִי בַּחֲוֹרוֹתֶיךָ היינו יוֹמֵינִי דִשְׁתָּא דְאֵינוֹן בְּרִירִין לָךְ ימי
השנה שהם ברורים וטובים לך, וְנִטְרִירוּ דְלַעְלָא עֲלֶיךָ ושמירה העליונה יש עליך,
וְאֵינוֹן אַרְבַּע יָרְחֵי דִשְׁתָּא והם ארבעה חדשים בשנה אָדָר נִסָּן אֵייר סִינֹן, אֲלִין
אֵינוֹן יוֹמֵינִי דְבַחַר קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְיִשְׂרָאֵל אלו הם הימים שבהם בחר הקדוש
ברוך הוא בישראל, וְעַבְד בְּהוֹן עֲמַהוֹן נִסִּין ועשה בהם עמהם נסים, באדר נס פורים,
בניסן נס של יציאת מצרים, באייר ירידת המן, בסיון הנס של מתן תורה, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל
מִתְעַטְרָא בְּבַעֲלָה וְאַתְקַרִּיבַת בְּהַדְיָה ואז כנסת ישראל שהיא השכינה היתה מתעטרת
בבעלה ז"א ומתקרבת אליו, כי כל אלו הדי' חדשים הם תיקון השכינה ויחודה עם ז"א,
ואין שליטת הסטרא אחרא, והקליפות הם נכנעות ומתבטלות.

ומה שכתוב עַד אֲשֶׁר לֹא יָבֹאוּ יָמֵי הָרָעָה היינו (ה"ג הרמ"ק) יָמֵי הָרָעָה מִמָּשׁ, וְאֵינוֹן
והם שלשה חדשים תַּמּוּז אָב טֵבֵת שבהם מתענים על חורבן ירושלים והמקדש, והם
ימי הרעה ששולטים הקליפות ונאחזות בהם, (ה"ג הרמ"ק) וְשִׁבְט אָף עַל גַּב דְּלָא אִיתְגַּלְיָא
כָּל כֶּף וחדש שבט הוא גם כן ימי הרעה אף על פי שלא נגלתה בו הרעה כל כך, וְסִימָן
והסימן מה שכתוב וְשִׁבְט לָגו חֶסֶר לָב (חסר לב אינו שמע לדברי המוכיחו עד שילקה בשבט)
הרי שבט הוא לשון עונש. וחדשי אלול תשרי חשון כסלו, הם ימים בינונים, יש בהם רעה
וטובה, והטובים מיוחדים, והרעים הם נפרדים כדי שלא יחריבו את העולם.

ומה שכתוב וְהִגִּיעוּ שָׁנִים אשר תאמר אין בהם חפץ (ה"ג הרמ"ק) אֲלִין אֵינוֹן שָׁנִין
דְּגְלוּתָא דְאֲזִלִין יִשְׂרָאֵל מְטוּלְטְלִין וּמְנַדְדִין אלו הם השנים של הגלות שישראל
הולכים מטולטלים, וְלִית בְּהוּ חֶפֶץ ואין בהם חפץ, כמו שכתוב אשר תאמר אין לי בהם

חֲפִץ, דְּתַנִּינָן, זְמִינִין בְּיוֹמָא דְגְלוּתָא, דְּלֹא יִשְׁתַּפַּח בִּידָא דְבַר נָשׁ (חֲפִץ)
לְמִיזְבֵּן בְּשׁוּקָא, וּכְדִין תְּכַלָּה פְּרוּטָה מִן הַפִּיס.

בעלי המשנה שבא"י האירו פני השכינה

עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא קְלִסְתָּר פְּנִים שְׁל שְׂכִינָה, מְלַעֲיָלָא
וּמַתָּתָא, מַתָּתָא מֵאן אֵינּוֹן, מְאֲרֵי מַתְנִיתִין דְּהוּוּ בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל,
פְּטִישֵׁי דְפְרֻזְלָא, מְהַדְקִין טְנָרִין וְתַלְשִׁין טוּרִין רְמָאִין.
וְהָאֹר זֶה תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלָמִי, דְּנִהִיר נְהוּרָא דְאֹרִיתָא, לְבַתָּר דְּאִתְּבַטַּל
דָּא, כְּבִיכּוּל אֲשַׁתְּאָרוּ בְּחִשׁוּכָא, דְּכַתִּיב בְּמַחֲשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי,
זֶה תְּלֻמוּד בְּבָלִי, דְּאֲזַלִּין בֵּיהּ בְּנֵי עֲלָמָא בְּמַחֲשָׁפִים.

מתוק מדבש

חֲפִץ, וּפִירוּשׁוֹ דְּתַנִּינָן כִּי לַמְדֵנוּ זְמִינִין בְּיוֹמָא דְגְלוּתָא דְלֹא יִשְׁתַּפַּח בִּידָא דְבַר נָשׁ
לְמִיזְבֵּן בְּשׁוּקָא עַתִּידִים יִשְׂרָאֵל בִּימֵי גְלוּתָא שְׁלֹא יִהְיֶה נִמְצָא בִּיד אָדָם פְּרוּטָה לְקִנּוּת
בְּשׁוּק מַה שְׁצָרִיךְ לֵאכּוּל, וּכְדִין וְאִז תְּכַלָּה פְּרוּטָה מִן הַפִּיס, וְאַחַר כֵּן יֵבֵא מִשִׁית,
כַּמְחֻז"ל (נַמְס' סְנֵהֲרִין דָּף ל"ו ע"ב) אֵין בֵּן דּוֹד בֹּא אֵין שִׁיכְלָה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס.

פִּירוּשׁ הַפְּסוּק הַמּוּבָא לְהַלֵּן עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשֶּׁמֶשׁ וְהָאֹר שֶׁל הַיּוֹם, וְהִירַח וְהַכּוֹכָבִים שֶׁל הַלַּיְלָה,
וּר"ל טֵרֵם שֶׁתַּחֲלָה וְתִפּוּל לְמִשְׁכָּב, כִּי הַחֹלָה כְּשִׁיקְשָׁה עֲלֵיו הַחֹלִי נִרְאֶה לוֹ כְּאִילוֹ חֲשַׁכּוֹ לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ
וְהָאֹר וְגו', וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגִּשָׁם יַחְזְרוּ הָעֵבִים לְבֹא לְהַחֲשִׁיךְ הָאֹרֶה אַחַר יְרִידַת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁהִיא אִז
מֵעַט אֹרֶה, ר"ל אַחַר שִׁירוּיַח לוֹ מֵעַט מִן הַחֹלְשָׁה וְרֵאָה הָאֹר, יַחְזוֹר לְהַחֲלֹשָׁה וַיַּחֲשֹׁךְ לוֹ. (מְלֻדוֹת)

וּמָה שְׁכַתּוּב עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֹׁף הַשֶּׁמֶשׁ הֵיינו דָּא קְלִסְתָּר פְּנִים שְׁל שְׂכִינָה מְלַעֲיָלָא
וּמַתָּתָא זֶהוּ תוֹרַר הַפְּנִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה הַמְאִירוֹת אוֹתָהּ מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה, וּמִפְרֵשׁ
מַתָּתָא מֵאן אֵינּוֹן מִי הֵם הַמְאִירִים אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה לְמַטָּה, וְאוֹמֵר מְאֲרֵי מַתְנִיתִין דְּהוּוּ
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל הֵם בְּעֲלֵי הַמְשָׁנָה שֶׁהִיוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, פְּטִישֵׁי דְפְרֻזְלָא מְהַדְקִין טְנָרִין
וְתַלְשִׁין טוּרִין רְמָאִין שֶׁהִיוּ פְּטִישֵׁי בְרוּז שֶׁהִיוּ מַכְתִּתִּים וְשׁוֹבְרִים סְלַעִים וְעוֹקְרִים הַרִים
הַגְּבוּהִים בְּפִלּוּס, וּמְלַמְעֵלָה הִיא הָאֵרֶת ז"א הַמְאִיר אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה כְּדִלְקָמֵן.

וּמָה שְׁכַתּוּב וְהָאֹר, זֶה תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלָמִי דְּנִהִיר נְהוּרָא דְאֹרִיתָא זֶהוּ תְּלֻמוּד יְרוּשְׁלָמִי
שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִימוּד פִּירוּשׁ הַמְשָׁנוֹת לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהֵאִיר לָהֶם אֶת אֹר הַתּוֹרָה, כִּי
לִימוּדָם הִיָּה בְּנַחַת וְאוֹר, מִפְּנֵי שְׁאוּרֵי שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיָּה מַחֲכִים אוֹתָם, לְבַתָּר דְּאִתְּבַטַּל
דָּא וְאַחַר שֶׁנִּתְבַּטַּל אוֹרוֹ שֶׁל תְּלֻמוּד יְרוּשָׁלַיִם, כְּבִיכּוּל אֲשַׁתְּאָרוּ בְּחִשׁוּכָא כְּבִיכּוּל נִשְׁאָרוּ
יִשְׂרָאֵל בַּחֲשֶׁךְ, דְּכַתִּיב כְּמוֹ שְׁכַתּוּב בְּמַחֲשָׁפִים הוֹשִׁיבֵנִי וְאִמְרוּ חו"ל (נַמְס' סְנֵהֲרִין דָּף
כ"ד ע"ב), זֶה תְּלֻמוּד בְּבָלִי שֶׁהוּא דֶּרֶךְ לִימוּד פִּירוּשׁ הַמְשָׁנוֹת לְיוֹשְׁבֵי בָבֶל, דְּאֲזַלִּין בֵּיהּ
בְּנֵי עֲלָמָא בְּמַחֲשָׁפִים שְׁכַנֵּי הָעוֹלָם הוֹלְכִים בּוֹ בַּחֲשֶׁךְ, כְּפִרְש"י שְׁאִין נּוֹחִין זֶה עִם זֶה

וְהִירַח, אֵלַיִן אֵינּוֹן הַבְּרִייתוֹת, דִּהּוּ נְהִירִין נְהִירוֹ דְּחֻכְמָה סְתִימָאָה.

ע"י דיבורי התנאים והאמוראים שבא"י היו משיגים עתידות

וְהַפּוֹכְבִּים, אֵלַיִן אֵינּוֹן מְשֻׁפְּלִים דִּהּוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, כָּל אֵינּוֹן
תְּנָאִים וְאַמּוֹרָאִים, דְּכָל עֲלָמָא קְיִימָא בְּגִינְיָהּוּ, דְּכַד הוּ
קְיִימִי פְּחָדָא, הָוָה אָמַר בְּרַ נֶשׁ לְחַבְרִיָּה, מְגוּ מְלָה דָּא דְּפָרַח מְפּוּמּוּי,
אֲנָא חָמָא מַה דִּיהָא יוֹמָא דָּא אוֹ לְמַחַר כְּף וְכָף.

דְּבַר אַחַר, עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֶׁף הַשְּׁמֶשׁ, נְהִירוֹ דְּקִלְסֶתֶר פְּנֵי שְׂכִינָה,
דִּהּוּ נְהִיר לָהּ בְּכָל יוֹמָא, וּמַהֲהוּא נְהִירוֹ עֲלָמָא אֲתַקְיִים, וְיִשְׂרָאֵל
שָׂרָאן עַל אַרְעָא לְרוּחְצֵנוּ.

וְהָאֹר, אוֹר שְׁפָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, דִּהּוּ נְהִיר
מְסִיפִי עֲלָמָא לְסִיפִי עֲלָמָא, וְאַתְגְּנִיז, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

מתוך מדבש

ותלמודם ספק בידם, ור"ל אחר שגלתה השכינה אורה נחשך בתלמוד בבלי, ולזה אנו
נוהגים כבני בבל, כי אנו במחשכים בסוד גלות השכינה.

ומה שכתוב וְהִירַח, אֵלַיִן אֵינּוֹן הַבְּרִייתוֹת אֵלּוֹ הֵם הַבְּרִייתוֹת, דִּהּוּ נְהִירִין נְהִירוֹ
דְּחֻכְמָה סְתִימָאָה שֶׁהֵיוּ מְאִירוֹת אוֹר שֶׁל חֻכְמָה הַסְּתוּמָה, שֶׁהֵיוּ בָהֶם סוּדוֹת הַתּוֹרָה.

ומה שכתוב וְהַפּוֹכְבִּים, אֵלַיִן אֵינּוֹן מְשֻׁפְּלִים דִּהּוּ בְּאַרְעָא קְדִישָׁא אֵלּוֹ הֵם הַמְּשַׁכִּילִים
שֶׁהֵיוּ בֶּאֱרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְהֵינּוּ כָּל אֵינּוֹן תְּנָאִים וְאַמּוֹרָאִים דְּכָל עֲלָמָא קְיִימָא
בְּגִינְיָהּוּ כֹּל אוֹתָם הַתְּנָאִים וְהַאֲמוּרָאִים שֶׁכֹּל הָעוֹלָם קִיִּים בּוֹכּוֹתָם, דְּכַד הוּוּ קְיִימִי פְּחָדָא
כִּי כִשְׁהֵיוּ עוֹמְדִים בִּיחַד, הָוָה אָמַר בְּרַ נֶשׁ לְחַבְרִיָּה הִיָּה אָדָם אוֹמֵר לְחַבְרִי, מְגוּ מְלָה
דָּא דְּפָרַח מְפּוּמּוּי מִתּוֹךְ דִּיבּוּר זֶה שִׁיעָא מִפִּיךָ, אֲנָא חָמָא מַה דִּיהָא יוֹמָא דָּא אוֹ
לְמַחַר כְּף וְכָף אֲנִי רוֹאֵה מַה שִּׁיְהִיָּה הַיּוֹם אוֹ לְמַחַר כֵּךְ וְכֵךְ, כִּי אוֹתוֹת הַרוּחָנוּת הֵיוּ
מִתְּגַלְּמוֹת בְּאוּרֵי וְעַל יָדָם הֵיוּ מְשִׁיגִים עֵתִידוֹת.

דְּבַר אַחַר פִּירוּשׁ אַחַר עַל מַה שֶׁכְּתוּב עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֶׁף אוֹר הַשְּׁמֶשׁ שֶׁהוּא סוּד ז"א,
וְהֵינּוּ נְהִירוֹ דְּקִלְסֶתֶר פְּנֵי שְׂכִינָה הָאוֹר שֶׁל תּוֹאֵר פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, דִּהּוּ נְהִיר לָהּ בְּכָל
יוֹמָא שׁז"א הִיָּה מְאִיר לָהּ בְּכָל יוֹם, וּמַהֲהוּא נְהִירוֹ עֲלָמָא אֲתַקְיִים וּמֵאוֹתוֹ הָאוֹר הָעוֹלָם
מִתְּקִיִּים, וְיִשְׂרָאֵל שָׂרָאן עַל אַרְעָא לְרוּחְצֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל הֵיוּ שׁוֹרִים וְיוֹשְׁבִים עַל הָאֶרֶץ לְבַטַח.

ומה שכתוב וְהָאֹר וְהָאֹר הֵינּוּ אוֹר שְׁפָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, דִּהּוּ
נְהִיר מְסִיפִי עֲלָמָא לְסִיפִי עֲלָמָא, וְאַתְגְּנִיז שֶׁהִיָּה מְאִיר מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף

(תְּהוּ) נָהִיר וְאַפִּיק מִיְנִיהַ חֵד חוּטָא דְקַדְשָׁא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאַחִיד לְסִיְהָרָא, וּבִהָהוּא זִמְנָא פְתִיב, הָשִׁיב אָחֹר יְמִינוּ.

מעַת הַחֹרְבֵן בְּמִלּוּ מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם שֶׁהֵם ד' מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה

וְהִירָח, דְּכֹתִיב (ישעיה א כא) צֶדֶק יִלִּין בָּהּ, וְהַפּוֹכְכִים, מְלָאכֵי הַשָּׂרֵת שֶׁהָיוּ בָּאִים בָּהּ, וִידוּעִים אֶצְלָהּ, וּבִטְלוּ מְקִיּוּמֶיהוּ, וְאַלִּין אִיקְרוּן מְלָאכֵי שְׁלוֹם. וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגָּשָׁם, דְּכֹתִיב (שם לג ז) מְלָאכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יִבְכְּיוּן.

בַּיּוֹם שִׁזְעוּ שְׁמַרֵי הַבַּיִת, אֲלִין תְּלַת בְּתֵי דִינִים, דְּהוּוּ אוֹלְפֵי

מתוך מדבש

הָעוֹלָם, וּנְגַנּוּ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָהִיר וְאַפִּיק מִיְנִיהַ חֵד חוּטָא דְקַדְשָׁא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא ז"א הָאִיר וְהוּצִיא מִמֶּנּוּ חוּט אַחַד שֶׁל חֶסֶד שְׁבִימִין דְּרַךְ הַיְסוּד, וְאַחִיד לְסִיְהָרָא וְאַחַז וְתִיקֵן בּוֹ אֶת הַלְבָנָה שֶׁהִיא הַמְּלֻכּוֹת, וּבִהָהוּא זִמְנָא פְתִיב וּבַעַת שֶׁל הַחֹרְבֵן כְּתוּב הָשִׁיב אָחֹר יְמִינוּ שֶׁהוּא הַחוּט שֶׁל חֶסֶד שְׁבִימִין.

וּמָה שְׁכֹתוּב וְהִירָח הֵיינו הַמְּלֻכּוֹת דְּכֹתִיב בִּירוּשָׁלַיִם צֶדֶק יִלִּין בָּהּ וְצֶדֶק הִיא הַנְּהַגַת הַדִּין מִצַּד הַמְּלֻכּוֹת. וּמָה שְׁכֹתוּב וְהַפּוֹכְכִים הֵיינו (ר"ג רמ"ק) שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְלָאכֵי הַשָּׂרֵת שֶׁהָיוּ בָּאִים בָּהּ אֶל הַשְּׂכִינָה וִידוּעִים אֶצְלָהּ כִּי הֵם ד' מַחְנוֹת שְׂכִינָה שֶׁבְּרָאשׁם מִיכָאֵל גְּבִרְיָאֵל אֹרִיאֵל רִפְאֵל, וְתַחַת כָּל אַחַד שְׁנַיִם שְׁנַיִם מְלָאכִים, וּבִטְלוּ מְקִיּוּמֶיהוּ וּבַחֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּטִלוּ מְקִיּוּמָם, וְאַלִּין אִיקְרוּן מְלָאכֵי שְׁלוֹם וְאֵלוּ הַמְּלָאכִים נִקְרָאִים מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם, כִּי הֵם מְלָאכֵי מַמְשַׁלַת הַיּוֹם. וּמָה שְׁכֹתוּב וְשָׁבוּ הָעֵבִים אַחַר הַגָּשָׁם הֵיינו דְּכֹתִיב מְלָאכֵי שְׁלוֹם מֵרַ יִבְכְּיוּן כִּי עֲבִימִין הֵם סוּד הָעֵינַיִם שִׁישׁ בְּהֵם גּוֹוִנִים כַּעֵין הַגּוֹוִנִים שֶׁל שֵׁם ע"ב הַיּוּצֵא מִפְּסוּקֵי וִיס"ע וִיב"א וִי"ט, וּמָה שְׁכֹתוּב אַחַר הַגָּשָׁם, כִּי הַבְּכִיָה הִיא רַחֲמִים בְּדִין כַּעֲנַן הַגָּשָׁם.

פִּי הַפְּסוּק הַמוּבָא לַהֲלֵן, כִּי כְּתוּב לַעֲיֵל שִׁיחֶשֶׁךְ לְאָדָם אֹר הַשֶּׁמֶשׁ, וְזֶה יִהְיֶה בַּיּוֹם שִׁזְעוּ (עֵינִין רַעַד וְרַמְתָּ) שׁוֹמְרֵי הַבַּיִת בַּיּוֹם שִׁיחֲלַשׁ מְאֹד וִירַתְתּוּ שׁוֹמְרֵי הַבַּיִת, שֶׁהֵם הַיְדִים וְהַזְּרוּעוֹת שֶׁהֵם שׁוֹמְרֵי הַגּוֹף שֶׁלֹּא יֵגַע בּוֹ דְּבַר רַע, וְכִשְׂאֵדָם נַחֲלַשׁ מְאֹד מִרַתְתִּין יְדֵי וְזְרוּעוֹתָיו, וְהַתְּעוֹתָיו (עֵינִין עוֹט וְעוֹס) אֲנַשִּׁי הַחִיל הֵם הַשׁוֹקִים שׁוֹבְלִים אֶת הַגּוֹף הַנִּשְׁעֵן עֲלֵיהֶם, וּבִימֵי הַחֹלְשָׁה כִּאִילוּ נִתְעַקְמוּ וְאִין לָהֶם עוֹד כַּח לַעֲמוּד, וּבִטְלוּ הַטּוֹחַנוֹת הֵם הַשִּׁנַיִם הַטּוֹחַנוֹת אֶת הַמַּאכֵל, וּבִימֵי הַחֹלְשָׁה בְּטִלִים הֵם מִן הַטְּחִינָה, כִּי מַעֲטוֹ הֵם מִן הַטְּחִינָה וְאִינֵם יְכוּלִים לַטְחוֹן הַרְבֵּה, וְחִשְׁכוּ הַרוּאוֹת בְּאֵרוֹבוֹת הֵם הָעֵינַיִם הַרוּאוֹת דְּרַךְ פְּתִיחַת חוּרֵי הָעֵינַיִם, בַּעַת הַחֹלְשָׁה כִּהוּ וְחִשְׁכוּ. (מְלוֹדוֹת)

וּמָה שְׁכֹתוּב בַּיּוֹם שִׁזְעוּ שְׁמַרֵי הַבַּיִת הֵיינו אֲלִין תְּלַת בְּתֵי דִינִים אֵלוּ הֵם ג' בְּתֵי דִינִים, הֵם ג' פְּעָמִים כ"ג אֲשֶׁר בְּבֵית דִּין שֶׁל ע"א סְנֵהֲדִרִין, עִם נִשְׂיָא וְאֵב בֵּית דִּין,

תּוֹרָה בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית, וְהִתְעוֹתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל, אֵלֹהֵי סִנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה
וְסִנְהֶדְרֵי קֶטְנָה.

וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת, אֵלֹהֵי פְהֵנִים וְלוֹיִם, וְכָלְהוּ מִשְׁמְרוֹת דְּהוּוּ קִיַּיְמֵי בִירוּשָׁלַיִם.
וְחָשְׁכוּ הָרְאוֹת בְּאַרְבוֹת, אֵלֶיךָ נְבִיאִים וְצוֹפִים דְּהוּוּ חֲמָאן בְּנְבוּאָה
וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

מעַת הַחֹרְבָן וּבִיטוּל הַעֲבוּדָה נִנְעְלוּ שַׁעְרֵי תַפְלָה
וְסִגְרוּ דְלֵתִים בְּשׁוֹק, דְּבִנְי נְשָׂא צְוֹחִין, וְלִית מָאן דִּיתִיב עֲלֵייהוּ,
דְּהָא פִל תְּרַעִין נִנְעְלוּ, מִן יוֹמָא דְאַתְחָרַב בֵּי מְקַדְשָׁא וּבִטְלִית
עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵינָא.

מתוק מדבש

דְּהוּוּ אוֹלְפֵי תּוֹרָה בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית שֶׁהָיוּ מִלְמָדִים תּוֹרָה בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית, וְלִכְן הֵם נִקְרָאִים
שׁוּמְרֵי הַבַּיִת. וְמָה שֶׁכָּתוּב וְהִתְעוֹתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל, אֵלֹהֵי סִנְהֶדְרֵי גְדוֹלָה וְסִנְהֶדְרֵי קֶטְנָה
שֶׁהָיוּ בִירוּשָׁלַיִם, עַל שֵׁם הַכְּתוּב (שְׁמוֹת י"א כ"א) וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכֹּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל.

וְמָה שֶׁכָּתוּב וּבִטְלוּ הַטְּחָנוֹת שֶׁהֵם הַשִּׁינִים שֶׁבָּהֶם טוּחָנִים אֶת הַמֵּאֵל, אֵלֹהֵי פְהֵנִים וְלוֹיִם
שֶׁאֲכָלוּ מִשְׁלַחַן גְּבוּהָ מִבְּשַׂר הַקֶּרְבָּנוֹת וְתִרְוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת, וְכָלְהוּ מִשְׁמְרוֹת דְּהוּוּ
קִיַּיְמֵי בִירוּשָׁלַיִם וּבְכָלֵם כֹּל מִשְׁמֵרַת כְּהוֹנָה וְלוֹיָה שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים בִירוּשָׁלַיִם, וְקִבְלוּ אֶת
חֻקֵּם מִשְׁלַחַן גְּבוּהָ.

וְמָה שֶׁכָּתוּב וְחָשְׁכוּ הָרְאוֹת בְּאַרְבוֹת שֶׁהֵם הָעֵינַיִם הַרוֹאוֹת דֶּרֶךְ אֲרוּבוֹת, אֵלֶיךָ נְבִיאִים
וְצוֹפִים דְּהוּוּ חֲמָאן בְּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֵלֹהֵי הַנְּבִיאִים וְהַצּוֹפִים שֶׁהָיוּ
רוֹאִים בְּנְבוּאָה וּבְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

פִּי הַפְּסוּק הַמּוּבָא לְהַלֵּן, שְׁרוּמוֹ עַל יַמֵּי הַחוֹלְשָׁה כְּדַלְעִיל, שֶׁאֵין וּסְגָרוּ דְלֵתִים בְּשׁוֹק הֵם הַשְּׁפֵתִים
שֶׁהֵם בְּמִקּוֹם מְגוּלָה כְּמוֹ הַשּׁוֹק, וּבַעַת הַחוֹלְשָׁה הֵמָּה סְגוּרִים, בְּשִׁפְלָה קוֹל הַטְּחָנָה בְּעִבּוּר שֶׁנִּשְׁפַל
קוֹל הַטְּחָנָה, הֵם הַשִּׁינִים שֶׁבִטְלוּ אוֹ מִן הַטְּחִינָה, וְלִכְן סְגָרוּ הַשְּׁפֵתִים, הוֹאִיל וְאִינוּ מִשִּׁים בָּהֶם הַמֵּאֵל,
וַיִּקּוּם לְקוֹל הַצִּפּוּר יָדוּעַ שֶׁהַמֵּאֵל מוֹלִיד הַשִּׁינָה, וּבְהַעֲדָר הַמֵּאֵל יִקְיַן לְדַבֵּר קֵל כְּמוֹ קוֹל הַצִּפּוּר,
וַיִּשְׁחוּ (עֵינֵי הַשְּׁפֵלָה) כֹּל בְּנוֹת הַשִּׁיר הוּא הַגְּרוּן שֶׁבּוּ הָיָה מִשׁוֹרֵר לְפָנֵים, וּבַעַת הַחוֹלְשָׁה יִשַׁח וַיִּשְׁפִּיל
קוֹלוֹ עַד שֶׁלֹּא יִשְׁמַע. (מְנֻדוֹת)

וְמָה שֶׁכָּתוּב וְסִגְרוּ דְלֵתִים בְּשׁוֹק דְלֵתִים הֵם הַשְּׁפֵתִים, שֶׁעֲלֵיהֶם מִבְּקָשִׁים אֲדַנְיֵי שְׁפֵתֵי
תַּפְתָּח, וְעַתָּה אַחַר הַחֹרְבָן דְּבִנְי נְשָׂא צְוֹחִין וְלִית מָאן דִּיתִיב עֲלֵייהוּ שְׁבִנֵי
אָדָם צוֹעֲקִים בְּתַפְלָה וְאִין מִי שִׁיִּקְבַל תַּפְלָתָם וַיִּשִׁיב עֲלֵיהֶם, דְּהָא פִל תְּרַעִין נִנְעְלוּ כִּי
כֹל שַׁעְרֵי תַפְלָה נִנְעְלוּ, מִן יוֹמָא דְאַתְחָרַב בֵּי מְקַדְשָׁא וּבִטְלִית עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵינָא
מִן הַיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמְּקֹדֶשׁ וְנִתְבַטְּלָה עֲבוּדַת בֵּית אֱלֹהֵינָא.

בְּשֵׁפֶל קוֹל הַטְּחִנָּה, אֲלֵיךְ אֵינּוֹן פּוֹתְשֵׁי קְטוֹרֶת, דְּהוּוּ יְהִיבֵי קָלָא בְּכָל יוֹמָא בְּכַתְּיִשׁוּ דִּילֵיהּ.

קול השכינה צועק ומעורר את ישראל לתשובה בכל יום
דְּבַר אַחַר, קוֹל הַטְּחִנָּה, קָלָא דְשְׂכִינְתָא צְוּחָא בְּכָל יוֹמָא (ירמיה ג כב)
שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים, וְלִית מָאן דִּישְׁגַח בָּהּ.

וְיִשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר, אֲלֵיךְ אֵינּוֹן דְסִלְקִין בְּדוּכְנָא בְּכָל יוֹמָא, וּמְנַגְּנֵי
נִיגוֹנָא דְשִׁיר, כָּל לְאַסְגָּא מְלֹאכֵי עֵילְאֵי לְעֵלָא, דְהוּוּ מִתְחַלְקֵי
מִשְׁמְרוֹת לְעֵלָא, לְקַבֵּל אֵינּוֹן מִשְׁמְרוֹת לְתַתָּא, שְׁחוּ אֲלֵיךְ דְלְתַתָּא,
כְּבִיכּוֹל אַף אֲלֵיךְ דְלְעֵלָא שְׁחוּ. גַם מְגַבְהַ יִירָאוּ, וְאַף עַל גַּב דְמְגַבְהַ
הוּוּ, נְנָסָא הוּוּ דְחִלְיִן.

מתוק מדבש

ומה שכתוב בְּשֵׁפֶל קוֹל הַטְּחִנָּה שנחלש קול השינים הטוחנים את המאכל, אֲלֵיךְ אֵינּוֹן
פּוֹתְשֵׁי קְטוֹרֶת אלו הם שוחקי וטוחני הקטורת, דְּהוּוּ יְהִיבֵי קָלָא בְּכָל יוֹמָא
בְּכַתְּיִשׁוּ דִּילֵיהּ שהיו נותנים קול בכל יום כשהיו טוחנים ושוחקים אותה, כמו שכתוב
כשהוא שוחק אומר הדק היטב היטב הדק, מפני שהקול יפה לבשמים, ובחורבן בית
המקדש נשקטו.

דְּבַר אַחַר פִּירוּשׁ אַחַר עַל מַה שְׁכָתוּב קוֹל הַטְּחִנָּה הֵינּוּ קָלָא דְשְׂכִינְתָא צְוּחָא בְּכָל
יוֹמָא קוֹל הַשְּׂכִינָה שהיתה צועקת בכל יום, ומעוררת את ישראל לתשובה, ואומרת
שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹכְבִים, אַבְל וְלִית מָאן דִּישְׁגַח בָּהּ ואין מי שישגיח בה וישמע את
הקול וישוב אליו יתברך.

ומה שכתוב וְיִשְׁחוּ כָּל בְּנוֹת הַשִּׁיר פי' הושפלו כל הבנות הממונות על השיר, אֲלֵיךְ אֵינּוֹן
דְסִלְקִין בְּדוּכְנָא בְּכָל יוֹמָא וּמְנַגְּנֵי נִיגוֹנָא דְשִׁיר אלו הם הלויים שהיו עולים על
הדוכן בכל יום ומנגנים נגון של שיר, ובחורבן בית המקדש הושפלו ונתבטלו, ומלת "כָּל"
בנות שיר, לְאַסְגָּא מְלֹאכֵי עֵילְאֵי לְעֵלָא היא באה לרבות את המלאכים העליונים למעלה,
דְהוּוּ מִתְחַלְקֵי מִשְׁמְרוֹת לְעֵלָא, לְקַבֵּל אֵינּוֹן מִשְׁמְרוֹת לְתַתָּא שהיו מתחלקים לשלש
משמרות למעלה, כנגד אותם השלש משמרות למטה, שגם הם הושפלו ונתבטלו משירתם,
כי אם "שְׁחוּ" אֲלֵיךְ דְלְתַתָּא כשהושפלו אלו הלויים שלמטה, או כְּבִיכּוֹל אַף אֲלֵיךְ דְלְעֵלָא
שְׁחוּ כביכול אף המלאכים שלמעלה הושפלו. ומה שכתוב גַם מְגַבְהַ יִירָאוּ דהיינו (ה"ג)
הרמ"ק) אַף עַל גַּב דְמְגַבְהוּ הוּוּ, נְנָסָא הוּוּ דְחִלְיִן אַף עַל פִּי שְׁהִיו גְבוּהִים וְחֻזְקִים, עַם
כל זה היו מפחדים מננס ומכל דבר קטן (ננס הוא אדם שלא גדל קומתו ונשאר קטן הקומה).

הלויים המשוררים מסרו נפשם שלא לשורר לפני האויבים בגלות

שָׁחוּ, אֵינּוֹן בְּנוֹת שִׁיר, בְּגִין דְּהָא שְׁמוֹנִים אֶלְף לְוִיִּים הָיוּ יְדִיהוֹן
מְהִדְקֵן לְאַחוּרָא, כַּד מָטוּ לְנַהֲרוֹת כְּבָל, כְּנֹרִיהוֹן הָיוּ תְּלִיִן
עַל אֵילָנִין, דְּתַמְן הָיוּ שְׁאֵלִין לֹון לְנַגְנָא, וְאַמְרִי (תהלים קלו ד) אֵיךְ נָשִׁיר
אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אֲדַמַּת נָכַר, נָשְׁכוּ בְּשִׁנְיָהוֹן בּוֹהֲנֵי יְדִיהוֹן, וְכָרְתוּ
לֹון, וְלֹא יָכִילוּ לְנַגְנָא, וְקָטְלוּ לֹון.

וְחַתְּחַתִּים בְּדַרְךָ, דְּהָא הָיוּ אֲזֵלִין בְּרִיחִיִן עַל צוּאֲרִיהוֹן, וּמְהִדְקָא דְּהָהּ
תְּקִיף, הָיוּ נִפְלוּ אֶצְבְּעוֹתֵיהוּ בְּאוּרְחָא, (דף קיג ע"א) וְיִרְמֶה הָהּ

מתוך מדבש

ועוד מה שכתוב שָׁחוּ, אֵינּוֹן בְּנוֹת שִׁיר הם הלויים שהיו משוררים בכנורותיהם בבית
המקדש, ובעת שנכבדו אדון הולך אותם בכל הושפלו, בְּגִין דְּהָא שְׁמוֹנִים אֶלְף
לְוִיִּים הָיוּ יְדִיהוֹן מְהִדְקֵן לְאַחוּרָא כי שמונים אלף לויים היו ידיהם קשורות
לאחוריהם כשהלכו בגלות בכל, כַּד מָטוּ לְנַהֲרוֹת כְּבָל כְּנֹרִיהוֹן הָיוּ תְּלִיִן עַל
אֵילָנִין כשהגיעו לנהרות בכל היו תולים את כנורותיהם על האילנות, כמו שכתוב על
נהרות בכל שם ישבנו וגו', על ערבים (אילני ערצים, כמו ערצי נחל) בתוכה תלינו כנורותינו,
דְּתַמְן הָיוּ שְׁאֵלִין לֹון לְנַגְנָא כי שם היו מבקשים מהם האויבים לנגן, כמו שכתוב
כי שם שאלונו שובינו דברי שיר וגו' שירו לנו משיר ציון, וְאַמְרִי והם השיבו אֵיךְ
נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְהוָה עַל אֲדַמַּת נָכַר. מה עשו נָשְׁכוּ בְּשִׁנְיָהוֹן בּוֹהֲנֵי יְדִיהוֹן
וְכָרְתוּ לֹון היו נושכים בשיניהם את בוהנות ידיהם וחתכו אותם, וְלֹא יָכִילוּ לְנַגְנָא
ולא יכלו לנגן, וְקָטְלוּ לֹון והאויבים הרגו אותם.

פי' הפסוק המובא להלן, כי כשבא ימי הזקנה וחולשה, אז גם מגבוה ייראו גם מגבשישיות
גבוהות שברחובות הוא דואג לצאת לשוק פן ישל, וחתחתים (לשון חמת ופחד) בדרך אימות
וחתות הרבה יש לו בדרך, וינאץ (לשון הנלו הרמונים) השקד היינו אילן של שקדים, ור"ל
שתקפוץ הזקנה עליו כשקד זה הממהר להניץ לפני כל האילנות, ויסתבל (לשון סבל ומשא כנד)
החגב כמו עגב, והיינו העגבות, שיהיו עגבותיו דומות עליו כסובל משא כבד, ותפר (לשון הפרה
וציטול) האביזונה (לשון תאוה כמו (דנריס א כו) ולא אצטוס) פי' ותתבטל ממנו תאות חמדת
נשים, כי הולך האדם את בית עולמו כי אז הולך ומתקרב האדם לבא אל בית עולמו, שהוא
הקבר אשר ישכב שם עד עולם, וסבכו בשוק הסופדים ואחר מותו יסבכו הסופדים בשוק לעורר
עליו קנות ויללות. (כש"י ומנודות)

ומה שכתוב וְחַתְּחַתִּים בְּדַרְךָ שהיה להם חתת ופחד בדרך דְּהָא הָיוּ אֲזֵלִין בְּרִיחִיִן
עַל צוּאֲרִיהוֹן כי היו הולכים לגלות בכל בריחים על צואריהם, וּמְהִדְקָא דְּהָהּ
תְּקִיף ומזה שהיה המשא ארוק על ידיהם ואצבעותיהם בְּאוּרְחָא

לְקִיט לֹזֶן בְּטִלְיָתִיהָ, וְנָשִׁיק לֹזֶן וּבָכִי עֲלֵיָהּ, וַהֲוֶה אָמַר לָהּ, בְּנִי וְלֹא
אָמַרְתִּי לָכֹו (ירמיה יג טו) תָּנֹו לִיהו"ה אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד בְּטָרֶם יַחְשִׁיף וְגֹמֵר,
וְעַל דָּא כְּתִיב (שם ט ט) עַל הַהָרִים אָשָׂא בָכִי וְנָהִי וְעַל נְאוֹת מְדָבָר קִינָה.

שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים בְּכ"א יוֹמֵי בֵּין הַמְצָרִים

וַיִּנְאֹץ הַשָּׁקֵד, מִן יוֹמָא דְנִצְיִן אֵילָנָא (דא) לְבָלְבִין, עַד יוֹמָא דְעֵבִיד אֵיפָא,
חַד וְעֵשְׂרִים יוֹמָא נִינְהוּ, כְּפִי מְשַׁבְּעָה עֶשֶׂר מִתְמוֹז עַד תְּשַׁעָה בָּאָב,
חַד וְעֵשְׂרִים יוֹם בִּינְיָהוּ, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב (שם א יא) מִקַּל שָׁקֵד אָנִי רוֹאֶה.
וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲגָב, דְּאֲתִיְהַב מְטוּלָא עַל כְּתָפוּי דְזֶרְעָא דְדוֹד. וְתַפֵּר הָאֲבִיוֹנָה,
דְּאֲתַבְּטַל עֵבִידַת בֵּית אֱלֹהֵינָא.

מתוק מדבש

היו נופלות אצבעותיהם בדרך, (דף קיג ע"א) וַיִּרְמְיָה הָוֶה לְקִיט לֹזֶן בְּטִלְיָתִיהָ וַיִּרְמִיָהוּ
הַנְּבִיא הִיָּה מִלְקֵט אוֹתָם בְּטִלְיָתוֹ, וְנָשִׁיק לֹזֶן וּבָכִי עֲלֵיָהּ וְנִשַּׁק אוֹתָם וּבָכָה עֲלֵיהֶם (כמנ
הרמ"ק, תימה דהא ירמיהו כהן היה, ואפשר שהומר לו מלמעלה, כדליתא במדרש. אי נמי אולי היה דינס
כמת מנזה שאין לו קוצרים, שמנזה לכסן להטמא אליו), וַהֲוֶה אָמַר לָהּ וְהִיָּה אוֹמֵר לָהֶם, בְּנִי,
וְלֹא אָמַרְתִּי לָכֹו וכי לא אמרתי לכם תָּנֹו לִיהו"ה אֱלֹהֵיכֶם כְּבוֹד כְּבוֹדוֹ לָהּ וְהַכְּנִיעוּ
אֶת עַצְמְכֶם לַפְּנִי, בְּטָרֶם יַחְשִׁיף עַד שֶׁלֹּא יַחְשִׁיךְ עֲלֵיכֶם חוֹשֶׁךְ הַגְּלוּת בַּעֲבוּר מַרְבִּית הַצְּרוּת,
"וּבְטָרֶם יִתְגַּנְפוּ רַגְלֵיכֶם עַל הָרֵי נִשְׁף" פ"י טרם יכו רגליכם באבני מכשול כשתלכו בגולה על
הָרֵי חֶשֶׁךְ, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעַל זֶה נֹאמַר עַל הַהָרִים כְּשֶׁהֲלַכְו שֶׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת אָשָׂא
בָּכִי וְנָהִי כִי כְּשֶׁלֹּו שֶׁם בַּאֲבֵי נֶגֶף, וְעַל נְאוֹת מְדָבָר שְׁגַם שֶׁם הֲלַכְו בְּגִלוּה, "אֲרִים" קִינָה.

ומה שכתוב וַיִּנְאֹץ הַשָּׁקֵד הֵינֵנו מִן יוֹמָא דְנִצְיִן אֵילָנָא דָּא לְבָלְבִין מִיּוֹם שֶׁאֵילֵן
הַשָּׁקֵד מִתְחִיל לְצִיץ וּלְבָלֵב פְּרָחִים, עַד יוֹמָא דְעֵבִיד אֵיפָא עַד הַיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה פִּירוּת,
חַד וְעֵשְׂרִים יוֹמָא נִינְהוּ הֶם כ"א יוֹם, כְּפִי מְשַׁבְּעָה עֶשֶׂר מִתְמוֹז שֶׁנִּבְקַעָה בּוֹ חוֹמַת
יְרוּשָׁלַיִם, עַד תְּשַׁעָה בָּאָב שֶׁנִּחְרַב בּוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, חַד וְעֵשְׂרִים יוֹם בִּינְיָהוּ יֵשׁ בִּינְיָהֶם
כ"א יוֹם, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מִקַּל שָׁקֵד מֵאֵילֵן שֶׁגְּדִלִים בּוֹ שִׁקְדִים אָנִי
רוֹאֶה פ"י שֶׁהָרָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִירְמִיָּה הַנְּבִיא שֶׁהִדִּין יָבֵא עֲלֵיהֶם בְּמַהֲיִירוּת כְּמוֹ אֵילֵן
שֶׁקֵד הַמְּמַהֵר לְהוֹצִיא פִירוּת, וְגַם רִמְזוּ לוֹ אֶת הַכ"א יָמִים הַקְּשִׁים שֶׁיֵּשׁ בֵּין י"ז בְּתַמּוֹז עַד
ט' בָּאָב, וְסוּד הַעֲנִיָן הוּא שְׁבָאֵלֹו הַכ"א יָמִים יֵשׁ שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים הַשּׁוֹקְדִים לְרַעָה מִלְּמַעֲלָה.

ומה שכתוב וַיִּסְתַּבֵּל (הוא לשון סגל ומשא) הַחֲגָב רומז לגלות בבל דְּאֲתִיְהַב מְטוּלָא עַל
כְּתָפוּי דְזֶרְעָא דְדוֹד שְׁנִיתָן מִשָּׂא כְּבוֹד עַל כְּתָפוּי שֶׁל זֶרַע דוֹד, כִּי הַחֲגָב אוֹכֵל הַכֹּל
וְאֵינּוּ נוֹשָׂא עוֹל, וְעַתָּה זֶרַע דוֹד שֶׁלֹּא הִיּוֹ לְמוֹדִים לְשִׂאת מִשָּׂא וּבַעוֹל, נִשָּׂא וְסָבֵל עוֹל
וְנִשְׁתַּעֲבְדוּ בָהֶם, וְעוֹד חֲג"ב עִם הַכּוֹלָל כְּמִסְפַּר דו"ד, (ואפשר שְׁבָא לְרִמְזוֹ עַל הַרִיגַת רַבֵּן שְׁמַעוֹן

טעם מניעת שמיעת התפלות מיום החורבן

פִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ, דָּא הוּא פְּכוּד דְּאֶסְתִּלַּק לְעֵלָא, וּבְנֵי נְשָׂא צְוֹחִין וְלִית מֵאן דִּישְׁגַּח בְּהוּ.

עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַפֶּסֶף, אֶתֶר דְּכֶהֱנָא מְקַטִּיר קְטוֹרֶת עַל מַדְבְּחָא דְלִגְאָו. וְתַרְץ גְּלַת הַזָּהָב, דָּא הוּא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, דְּתַמְן פְּרוּבִים דְּדִהָב. וְתִשְׁבֵּר פֶּד עַל הַמְּבוּעַ, דָּא מַלְכוּת בֵּית דָּוִד דְּאִיתְּבַר.

מתוק מדבש

בן גמליאל שהיה מזרע דוד). ומה שכתוב וְתִפְּרֵה אֶבְיֹנוֹהָ היינו דְּאֶתְּבַטַּל עֲבִידַת בֵּית אֱלֹהֵינָא שנתבטלה עבודת בית אלהינו, כי השכינה תאונה לעבודת בית המקדש, וכשנחרב המקדש נמנעה ממנה תאונה ונשארה עניה ואביונה.

ומה שכתוב פִּי הוֹלֵךְ הָאָדָם לְבֵית עוֹלָמוֹ היינו דָּא הוּא פְּכוּד דְּאֶסְתִּלַּק לְעֵלָא זה הוא כבו"ד שהוא ז"א, כי כבו"ד מספרו ל"ב, בסוד ל"ב נתיבות הנשפעות מן החכמה דרך התפארת בסוד היחוד, והוא "האדם" שלמעלה, ועתה בעת החורבן נסתלק ועלה למעלה לכתר, ששם אינן מגיעות התפלות, לכן וּבְנֵי נְשָׂא צְוֹחִין וְלִית מֵאן דִּישְׁגַּח בְּהוּ ובני אדם צועקים בתפלה על צרתם, ואין מי שישגיח בהם וישמע את צעקתם.

פִּי הַפֶּסֶק הַמּוּבָא לְהֵלֶן, שמוסב על המקרא שלמעלה בראשית הענין, שאמר זכור את בוראיך עד אשר לא ירתק (פִּי) שְׁלֵטַת חֶבֶל הַכֶּסֶף טרם שחוט השדרה שהוא לבן ככסף יהיה כשלשלת, כי במות האדם חסר מוחו ומתרוקן ויבש ומתעקם בתוך החוליות ונעשה כשלשלת, ותרועץ (לְשׁוֹן רִלְיָה וְשִׁצְיָה) גולת הזהב פִּי ויתרוצץ מוח הראש שהקרום עליו הוא אדום כזהב, ולא ישקה עוד את חוט השדרה, ותשבר כד על המבוע ותשבר כד מלאה מים על המעיין, ור"ל שתשבר ותקרע כד המרה, ומי המרה ישפכו על הכבד במקום מושבו, ונרוץ (כמו תרון הנזכר, שְׁהוּא לְשׁוֹן שִׁצְיָה) הגלגל אל הבור וישבר הגלגל שדולים בו מים מן הבור, ור"ל שבעת מות האדם יתרוצץ גלגל העין בתוך גומו. (רש"י ומלמוד)

ומה שכתוב עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֶבֶל הַפֶּסֶף היינו (ה"ג הרמ"ק) אֶתֶר דְּכֶהֱנֵי מְקַטְרֵי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין עַל מַדְבְּחָא דְלִגְאָו הוא המקום שהכהנים שהיו בחסד בסוד הכסף, היו מקטירים קטורת סמים על מזבח הפנימי, שהיא קשר שלשלת הפרצופים הנעשה על ידי הקטרת, וכאשר נתבטל ניתק אותו חבל והותר קשריו. ומה שכתוב וְתַרְץ גְּלַת הַזָּהָב היינו דָּא הוּא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים דְּתַמְן פְּרוּבִים דְּדִהָב זה הוא בית קדש הקדשים שנשבר ונחרב, אשר שם היו הכרובים של זהב, ור"ל השכינה נקראת גולה שכל מימי ברכה נשפעים בה, והיא רוכבת על הכרובים של זהב שבקדש הקדשים. ומה שכתוב וְתִשְׁבֵּר פֶּד עַל הַמְּבוּעַ היינו דָּא מַלְכוּת בֵּית דָּוִד דְּאִיתְּבַר זה מלכות בית דוד שנמשח בכד שמן המשחה, שנשברה בחורבן בית המקדש,

וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ פְּשֵׁהִיָּה, דִּיתְחַרְבַּ בֵּי מִקְדָּשָׁא וַיְהִי כַּעֲפְרָא.
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה, דָּא שְׂכִינְתָּא וְאַסְתְּלִקוּתָא
דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן עֲלָמָא.

רַבֵּי יוֹדָאי פְּתַח, בַּיּוֹם שְׁיִזְעוּ שְׁמַרֵי הַבַּיִת, אֵלֶיךָ תִּנְאִים וְאַמּוֹרָאִים,
דְּהוּ נְטָרֵי עֲמָא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, וְאַזְדַּעְזְעוּן מְדוּכְתִּיָּהוּ.

נשמות השבטים נתעברו בעשרה הרוגי המלכות. לתקן עון

מכירת יוסף

וְהִתְעוֹתוּ אַנְשֵׁי הַחֵיל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית מז 1) וַיֵּשׁ בָּם אַנְשֵׁי חֵיל, חוֹבָא

מתוק מדבש

וגם רומז על השכינה הנקראת כד (כמו שכתוב (נרמזים כד מה) והנה נקרא יצאת וכלה על
שמה), שהיא ממלאה מהמבוע שהוא היסוד.

פי' הפסוק המובא להלן, שמוסב על ראשית הענין שבמות האדם וישוב העפר על הארץ כשהיה
פי' הגוף שהוא מעפר ישוב אז על הארץ להיות עפר כמו שהיה בתחילת היצירה, והרוח תשוב
אל האלהים אשר נתנה כי במותו נשמת האדם תשוב אל המקור אשר ממנה נחצבה למעלה, והיינו
אל האלהים אשר נתנה לו בעת הלידה. (מנחות)

ומה שכתוב וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ פְּשֵׁהִיָּה היינו דִּיתְחַרְבַּ בֵּי מִקְדָּשָׁא וַיְהִי כַּעֲפְרָא
שיחרב בית המקדש ויהיה כעפר, ור"ל כי רוח החיים של אבני בית המקדש שחיו
מן השכינה, עתה בחורבנו נסתלק, והאבנים שבו להיות עפר כמו שהיו קודם קדושתן,
אבל לא ממש כשהיו, אלא כעין האדם השב אל העפר ועתיד לקום בתחיה, וזה שאמר
"ויהא כעפרא" ולא עפרא ממש. ומה שכתוב וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה
רוח זה דָּא שְׂכִינְתָּא זו היא השכינה, וְאַסְתְּלִקוּתָא דְרוּחַ נְבוּאָה מִן עֲלָמָא וגם
הסתלקות רוח הנבואה מן העולם.

רַבֵּי יוֹדָאי פְּתַח לפרש מה שכתוב בַּיּוֹם שְׁיִזְעוּ שִׁירְתָּו וּזְדַעְזְעוּ שְׁמַרֵי הַבַּיִת הנה
אֵלֶיךָ תִּנְאִים וְאַמּוֹרָאִים דְּהוּ נְטָרֵי עֲמָא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל אלו הם התנאים
והאמוראים שהיו שומרים את העם בארץ ישראל, וְאַזְדַּעְזְעוּן מְדוּכְתִּיָּהוּ ובחורבן בית
המקדש נודעזעו וגלו ממקומם.

ומה שכתוב וְהִתְעוֹתוּ אַנְשֵׁי הַחֵיל בא לרמוז על עשרה הרוגי מלכות, שנתגלגלו בהם
הנשמות של עשרה בני יעקב על עוון מכירת יוסף, שנקראים אנשי חיל, וזה שאמר
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כמו שנאמר בבני יעקב וַיֵּשׁ בָּם אַנְשֵׁי חֵיל, ואמר כי חוֹבָא דְבְנֵי יַעֲקֹב

דְּבָנֵי יַעֲקֹב דִּהְיוּ אֲנָשֵׁי חֵיל, וְסָבְלוּ עֲוֹת דִּינָא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (איוב ח ג) הָא"ל יַעֲוֹת מִשְׁפָּט, קִבְּלוּ עֲוֹת דִּינָא אֵינֹן אֲנָשֵׁי חֵיל, דְּכֵן אֹרְחוּי דְנַחֲשׁ, לְבַתֵּר דְקָטִיל לְבַר נָשׁ, אֶהְדֵּר וְנִשְׁיָךְ לִיָּה נְשִׁיכוּ בְּלֹא רַחֲמִין, דָּא אִיהוּ עֲוֹת דִּינָא.

שְׁלַחוּ לְהוּ בְנֵי אֶרְעָא קְדִישָׁא, יָאוּת דְאַתּוֹן אִית לְכוֹן לְמַבְפֵּי, כְּמֵאן דְבָכֵי מְרַחֵיק, דְּהָא אָבְלָא וּבְכֵיָה וּמְסַפְדָּא בְנָהֵי וּמְרִירוּ לָא מְטָא לְכוּ, דְּהָא רַחֲצָתוֹן רְגְלִיכוֹן, וְלֹא בְעִיתוּ לְטַנְפָּא לֹון כְּמַלְקְדָמִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שיר ה ג) רַחֲצִיתִי אֶת רְגְלֵי אֵיכְכָה אֶטְנַפֵּם.

תשובת הקב"ה לס"מ על צדקת השבטים וחרטתם על המכירה
אָבְלָא אָנֹן דְשָׁכְנִין בֵּין גְּדָרֵי נַחֲשׁ, וְכַמִּין לָן, בְּכָל יוֹמָא קָטִיל

מתוק מדבש

דִּהְיוּ אֲנָשֵׁי חֵיל הַעוֹן שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב שֶׁהָיוּ אֲנָשֵׁי חֵיל, שֶׁמְכָרוּ אֶת יוֹסֵף, וְסָבְלוּ עֲוֹת דִּינָא וְנִשְׁמַתְם סָבְלוּ עֲוֹת הַדִּין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הָא"ל יַעֲוֹת מִשְׁפָּט פִּי וְדָאֵי שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יַעֲוֹת אֶת הַמִּשְׁפָּט, וְעַם כָּל זֶה מַחֲמַת הַקְּטְרוּג קִבְּלוּ עֲוֹת דִּינָא אֵינֹן אֲנָשֵׁי חֵיל קִבְּלוּ עֲוֹת הַדִּין אוֹתָם אֲנָשֵׁי חֵיל, וְלִכֵּן נֶאֱמַר עֲלֵיהֶם וְהַתְּעוּתוֹ אֲנָשֵׁי חֵיל, דְּכֵן אֹרְחוּי דְנַחֲשׁ כִּי כֵן דְּרָכוּ שֶׁל הַנַּחֲשׁ, לְבַתֵּר דְקָטִיל לְבַר נָשׁ אַחַר שֶׁהוֹרֵג אֶת הָאָדָם, אֶהְדֵּר וְנִשְׁיָךְ לִיָּה נְשִׁיכוּ בְּלֹא רַחֲמִין חוֹזֵר וְנוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ נְשִׁיכוֹת בְּלֵי רַחֲמִים, וְר"ל אַחַר שֶׁשֶׁלֹּט הַס"מ בְּגוֹף רוּצָה לְשִׁלוּט עוֹד בְּנַפְשׁ וְאֶפִּילוּ אַחַר כְּמָה שְׁנַיִם, וּמִפְּרֵשׁ דָּא אִיהוּ עֲוֹת דִּינָא זֶה הוּא עֲוֹת הַדִּין, כִּי בְנֵי יַעֲקֹב כָּבַר מֵתוֹ, וּמִיִּתְתֶּם כִּיפְרָה אֶת עוֹן מְכִירַת יוֹסֵף, וְעַם כָּל זֶה חוֹזֵר הַנַּחֲשׁ שֶׁהוּא הַס"מ לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁגֵּרַם בְּקַטְרוּגוֹ שֶׁנִּתְעַבְּרוּ עֲשֵׂר נִשְׁמוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה בְנֵי יַעֲקֹב בְּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מְלוּכָה וְנִהְרָגוּ בְּמִיתוֹת מִשׁוֹנוֹת כְּדִלְקָמֵן, הָרִי שֶׁנִּשְׁעָשָׂה עֲוֹת הַדִּין, (וְנוֹדַע כִּי בְּנִימִין לֹא הָיָה בְּמְכִירַת יוֹסֵף, וְגַם נִשְׁמַת רַאוּבֵן שֶׁנִּתְעַבְּרָה בְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל נִיצֵל, לְפִי שֶׁרָצָה לְהִצִּיל אֶת יוֹסֵף וְלִהְשִׁיבוֹ אֶל אֲבִיו, לִכֵּן רַק עֲשָׂרָה בְנֵי יַעֲקֹב נִעְשׂוּ בְּעֲשָׂרָה הַרוּגֵי מְלוּכָה, וְנִשְׁמַת יוֹסֵף כִּיּוֹן שֶׁהוּא הָיָה הַסִּיבָה שֶׁהִבִּיא אֶת דְּבַתָּם רַעָה אֶל אֲבֵיהֶם, לִכֵּן גַּם הוּא נִעְשָׂה. (כ"מ"ק וּמִפְּרָשִׁים)

שְׁלַחוּ לְהוּ בְנֵי אֶרְעָא קְדִישָׁא שְׁלַחוּ בְנֵי אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה לֹוֹמֵר לְבָנֵי בָבֶל, יָאוּת דְאַתּוֹן אִית לְכוֹן לְמַבְפֵּי כְּמֵאן דְבָכֵי מְרַחֵיק אִמַּת הוּא שְׁאַתְם יֵשׁ לָכֶם לְבָכוֹת כְּמֵי שְׂבוּכָה מְרַחוּק, דְּהָא אָבְלָא וּבְכֵיָה וּמְסַפְדָּא בְנָהֵי וּמְרִירוּ לָא מְטָא לְכוּ כִּי הָאֵבֶל וְהַבְּכִי וְהַמְּסַפֵּד בְּנָהֵי וּמְרִירוֹת לֹא הִגִּיעַ לָכֶם, דְּהָא רַחֲצָתוֹן רְגְלִיכוֹן כִּי רַחֲצַתֶם רְגְלֵיכֶם, וְר"ל שֶׁעֲשִׂיתֶם תְּשׁוּבָה הַגּוֹנָה, וְלֹא בְעִיתוּ לְטַנְפָּא לֹון כְּמַלְקְדָמִין וְלֹא רְצִיתֶם לְטַנְפֵם כְּבַתְחִילָה, לְחוֹזֵר וְלַחֲטוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רַחֲצִיתִי אֶת רְגְלֵי אֵיכְכָה אֶטְנַפֵּם.

אָבְלָא אָנֹן דְשָׁכְנִין בֵּין גְּדָרֵי נַחֲשׁ אֲבָל אָנֹן הַשׁוֹכְנִים בֵּין גְּדָרֵי הַנַּחֲשׁ שֶׁהִיא מְלוּכָה

וְנָשִׁיף, וְאֶנּוּן חֲמִינֵן בְּעֵינֵינִי עֲוֹת הַדִּין דְּאֲתַעְבִּיד בִּינָנָא בְּאִינוּן אֲנָשִׁי חֵיל, דִּי בְיוֹמֵיהוֹן שְׁתִּיק וְלֹא בָּעָא דִּינָא, דְּדַחֵיל מִינֵייהוּ דְּחִילוֹ סָגִי, וְלֹא יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּיהוּ, וְכִיוֹן דְּעֲבָרוּ לְהֵהוּא עֲלֻמָּא (נ"א דְּאֲתִי) בְּתִיבְתָא, קַיְימָא (נַחֲשׁ) קַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא וְתַבַּע דִּינָא. וְדִיִּיק קָרָא דְּכִתִּיב (שְׁמוֹת כ"א טו) וְגוֹנֵב אִישׁ וּמָכְרוּ וְנִמְצָא בִּידוֹ מוֹת יוֹמָת, אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְנַחֲשׁ, יוֹסֵף לֹא הָיָה אִישׁ, וְנִמְצָא בִּידוֹ וְגוֹמֵר, הָא בִּיְדֵיהוֹן לֹא אֲשַׁתְּפַח, אֲהָדַר וְקָאֵמַר (דְּבָרִים כ"ד ז) פִּי יִמְצָא אִישׁ גּוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמָכְרוּ וַיִּמָּת הַגּוֹנֵב הַהוּא.

מתוק מדבש

רומי הרשעה הגזרת עלינו גזרות רעות, וְכַמִּין לָן וְאוֹרֵב לָנוּ, בְּכָל יוֹמָא קְטִיל וְנָשִׁיף ובכל יום הוא הורג ונושך, וְאֶנּוּן חֲמִינֵן בְּעֵינֵינִי עֲוֹת הַדִּין דְּאֲתַעְבִּיד בִּינָנָא ואנו רואים את עוות הדין שנעשה בינינו, בְּאִינוּן אֲנָשִׁי חֵיל באותם הנשמות של בני יעקב הנקראים אנשי חיל, שנתעברו בעשרה הרוגי מלוכה, דִּי בְיוֹמֵיהוֹן שְׁתִּיק וְלֹא בָּעָא דִּינָא כי בימיהם של בני יעקב שתק המקטרג הס"מ ולא ביקש דין, דְּדַחֵיל מִינֵייהוּ דְּחִילוֹ סָגִי כי ירא מהם יראה גדולה, וְלֹא יָכִיל לְקַיְימָא קַמֵּיהוּ ולא היה יכול לעמוד בפניהם, כי בעודם בעולם הזה היה כח ביחודם לבטל כח הדין ולהשבית את החיצונים, (ה"ג סמ"ק) וְכִיוֹן דְּעֲבָרוּ לְהֵהוּא עֲלֻמָּא דְּאֲתִי וכיון שעברו לעולם הבא, קַיְימָא נַחֲשׁ קַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא וְתַבַּע דִּינָא עַמַּד הַנַּחֲשׁ הַס"מ לפני הקדוש ברוך הוא ותבע דין, כי שם בעולם העליון אין כח בנשמתם לבטל החיצונים, אם התחתונים נותנים להם כח בעונותם, והיה בעיוות הדין, כי בני יעקב עשו תשובה בחייהם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ (נְלֻאֲשִׁית מִנִּי כֹל) "אֲבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ", וְכָתוּב (שֵׁם מֵה ג) "כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵינוּ", וּבִקְשׁוּ מַחִילָה מִיוֹסֵף וְאִמְרוּ לוֹ (שֵׁם נ יו) "אֲנָא שָׂא נָא פִּשְׁעֵנוּ וְחַטָּאתֵנוּ וְגו'" הֲרִי שְׁבוּדָאֵי שְׁבוּ, וְיִסּוּרִים וְדָאֵי נְתִיסְרוּ, וּמִיתָה מִמְרַקַּת אִפִּילוֹ עוֹן חֲלוּל הַשֵּׁם, אִם כֵּן אֵין לוֹ שׁוּם תְּבִיעָה לְפִי הַדִּין.

וְדִיִּיק קָרָא ואמר כי הס"מ דייק את הפסוק דְּכִתִּיב וְגוֹנֵב אִישׁ וּמָכְרוּ וְנִמְצָא בִּידוֹ מוֹת יוֹמָת הֲרִי בני יעקב מכרו את יוסף ומגיע להם עונש מות, אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְנַחֲשׁ שְׁמוֹת הַס"מ, יוֹסֵף לֹא הָיָה אִישׁ דְּהֵינּוּ לֹא הָיָה בֶן עֲשָׂרִים שָׁנָה שְׁנִקְרָא אִישׁ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה, אֲלֵא הָיָה נֶעַר (כְּמוֹ שְׁכָתוּב וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה), וּבְבֵית דִּין שֶׁל מַטָּה לֹא נִתְחַיֵּיבוּ, כִּי עֲדִיין לֹא נִיתְנָה הַתּוֹרָה, (וְסוּד הַדְּבַר כִּי עֲדִיין לֹא עָלָה יוֹסֵף לְזֵרָא שְׁהוּא סוּד אִישׁ, אֲלֵא הִיא נְמַלְכוּת שְׁהִיא סוּד נֶעַר חֶסֶד ה', וְשֵׁם הִיא הַפְּגַם, וּמִיּוֹן שְׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה נִתְקַן הַפְּגַם שְׁנְמַלְכוּת). וְעוֹד כָּתוּב וְנִמְצָא בִּידוֹ מוֹת יוֹמָת, דְּהֵינּוּ שְׁנִמְצָא עֲדִיין הַחֲטָא בִּידָם, וְכֵאֵן הָא בִּיְדֵיהוֹן לֹא אֲשַׁתְּפַח הֲרִי לֹא נִמְצָא עוֹד הַחֲטָא בִּידָם כִּי שְׁבוּ בְּתִשׁוּבָה, אִם כִּי לְפִי הַדִּין אֵין בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה פּוֹטֵר אֶת הָאָדָם אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה, אֲבֵל כֵּאֵן הֲלֹא

תִּמְנִי מֵאֵה שְׁנֵי הָיָה קִימָא הֵהוּא נַחֲשׁ וְתַבַּע דִּינָא, וְאַנְן תְּנִינְן, מֵאֵן
 דְּאִתְחַיֵּיב בְּתַרֵּי דִינִין אֲתַדְּן בְּחַמִּירָא, וּוִי מֵאֵן דְּקַבִּיל עוֹנָשָׁא עַל
 חוֹבוֹי, דְּהָא מִיתָה מְכַפְרָה עַל חוֹבִין, וְאַהֲדַר לְקַבֵּל עוֹנָשָׁא אוֹחְרָא,
 וּוִי דִי הִתְעַוְתוּ אַנְשֵׁי הַחִיל, וְסַמְא"ל וְנַחֲשׁ קִימּוּ (לְתַבְּעָא דִינָא) עַל דָּא.

הס"מ בלבל את העולם לעות הדין בעונש עשרה הרוגי המלכות
 לָן יָאוֹת לְמַכְפֵּי וְלַמְסַפֵּד, דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא אֲשַׁתְּאַרַת בְּדַד מְפָל טְבִין
 דְּהוּוּ בָהּ, בְּהֵיאָא שְׁעַתָּא נַחַת סַמְא"ל וּבִלְבַל עֲלָמָא, וְאַעִיל רוּחָא

מתוך מדבש

היה קודם מתן תורה, ודינם היה מסור לשמים, ושם מועילה התשובה שעשו, כי מה
 שתשובה אינה מועילה בבית דין של מטה, מפני שאין אדם יודע מחשבות החוטא אם
 עשה תשובה כראוי בכל לבו, אבל לפני ה' גלוי הכל, אֶהְדֵּר וְקֶאֱמַר חֲזוּר וְאִמַר הַס"מ
 שבמשנה תורה כתוב פִּי יִמְצָא אִישׁ גֹּזֵב נֶפֶשׁ מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמַּר בּוֹ
 וּמְכָרוּ וּמַת הַגֹּזֵב הֵהוּא הֵנָּה כֵּאֵן לֹא כְּתוּב אִישׁ, רַק "נֶפֶשׁ" שֶׁהוּא אֶפִּילוּ קֵטָן, דִּהִינּוּ
 אֶפִּילוּ מִי שֶׁהוּא עַדִּיין בַּמַּלְכוּת הַנִּקְרָאת נֶפֶשׁ, אֲבָל תְּבִיעַתוֹ הִיתָה בַּעֲוֹת, כִּי הָרִי כִּבֵּר
 תִּיקְנוּ אֶת בַּחֲנִית הַמַּלְכוּת כְּנֹזְכֵר.

ואמר בעל המאמר שקבלה בידינו כי תִּמְנִי מֵאֵה שְׁנֵי הָיָה קִימָא הֵהוּא נַחֲשׁ וְתַבַּע
 דִּינָא שְׁמוֹנֵה מֵאוֹת שָׁנָה עַמְד הַנַּחֲשׁ הַס"מ וְתַבַּע דִּין עַל מַכִּירַת יוֹסֵף, וְאַנְן תְּנִינְן
 ואנו למדנו (נמס' סנהדרין דף פ"א ע"ב), כִּי מֵאֵן דְּאִתְחַיֵּיב בְּתַרֵּי דִינִין אֲתַדְּן בְּחַמִּירָא
 מי שנתחייב בב' דינים נידון בחמור שבהם, והרי השבטים ודאי עשו תשובה, ואם נתחייבו
 יסורים למרק, הרי כיון שמתו קבלו העונש החמור, ופטורים מדינים אחרים, וזה שאמר
 וּוִי מֵאֵן דְּקַבִּיל עוֹנָשָׁא עַל חוֹבוֹי אוִי מִי שֶׁמְקַבֵּל עוֹנֵשׁ עַל עוֹנוֹתָיו, דְּהָא מִיתָה
 מְכַפְרָה עַל חוֹבִין כִּי הַמִּיתָה מְכַפֶּרֶת אֶת הַעוֹנוֹת, וְעַם כֹּל זֶה וְאַהֲדַר לְקַבֵּל עוֹנָשָׁא
 אוֹחְרָא חֲזוּר לְקַבֵּל עוֹנֵשׁ אַחַר, הָרִי הוּא עוֹת הַדִּין, וּוִי דִי הִתְעַוְתוּ אַנְשֵׁי הַחִיל אוִי
 שֶׁנִּתְעוּתוֹ אַנְשֵׁי הַחִיל, וְסַמְא"ל וְנַחֲשׁ שֶׁהוּא הַלִּילִית, קִימּוּ לְתַבְּעָא דִינָא עַל דָּא
 עַמְדוּ לְתַבּוּעַ דִּין עַל בְּנֵי יַעֲקֹב עַבּוּר מַכִּירַת יוֹסֵף.

ועוד ושלחו בני ארץ ישראל לבני בבל, ואמרו לָן יָאוֹת לְמַכְפֵּי וְלַמְסַפֵּד לָנוּ רֵאוּי לַבְּכוֹת
 וְלַסְפּוּד, דְּקַרְתָּא קַדִּישָׁא אֲשַׁתְּאַרַת בְּדַד מְפָל טְבִין דְּהוּוּ בָהּ עַל שְׁעִיר הַקֹּדֶשׁ
 ירושלים נשארה בדר מכל הטובות והצדיקים שהיו בה, בְּהֵיאָא שְׁעַתָּא נַחַת סַמְא"ל
 וּבִלְבַל עֲלָמָא בְּאוֹתָהּ הִשְׁעָה יֵרֵד הַס"מ וּבִלְבַל אֶת הָעוֹלָם, וְאַעִיל רוּחָא דָּא בְּמַעוִי
 דְּהֵהוּא רָשָׁע מְלָפָא דְרוּמִי וְהַכְּנִיס אֶת רוּחַ הַשְּׁטוֹת וְהַעוֹת הַזֶּה בְּלָבוּ שֶׁל אוֹתוֹ הַרְשַׁע
 מֶלֶךְ רוּמִי, וְתַבַּע דִּינָא מִתְקִיפֵי עֲלָמָא וְהוּא תַבַּע דִּין מַאֲבִירִי וְצַדִּיקֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם

דָּא בְּמַעוּי דִּיהוּא רְשַׁע מְלֻכָּא דְרוּמִי, וְתַבַּע דִּינָא מְתַקִּיפִי עֲלֵמָא, וְוִי לְדָא וְוִי לְעֲלֵמָא, עוּוֹת דִּינָא לָא אֲשַׁתְּפַח מִן יוֹמָא דְאֲתַבְּרִי עֲלֵמָא פְּדָא. אִיכָה בְּנִיךְ עֲמוּדִים דְעֲלֵמָא קְיִימִין, סְמֻכִין דְעֲלֵמָא קְיִימָא עֲלִיהוֹן, וְאָנָּת (וְאָנָּת) מִתְעַטְרָא עֲלִיהוֹן בְּכָל יוֹמָא, הֵיךְ הִתְעוּוֹתוֹ עַל יְדוּי דְנַחֲשׁ, הֵיךְ הִתְעוּוֹתוֹ רוּחִין קְדִישִׁין לְאֲתַלְבְּשָׁא בְּלְבוּשֵׁין נוֹכְרָאִין אַחֲרָנִין, לְמִידָן לֹון בְּקֻלְנָא סְגִי, וְוִי לְדָא וְוִי לְעוּוֹתָא דָּא.

הגן עדן כולו האיר מאורות נשמות שבטי י-ה

מֵאֵן חָמָא גּוֹ גְּנָתָא דְעֵדֶן, בְּשַׁעֲתָא דְאֲתַמְסַר דִּינָא לְעֵלָא, עֶשֶׂר מַרְגְּלָאֵן שְׁפִירָאֵן נְהִירוֹ דְכָל גְּנָתָא, בֵּין כָּל אֵינוֹן אֵילָנִין, מִתְפַּשְׁטִין וְנִפְקִין פְּלָהוֹ לְבַר, וְכָל אֵינוֹן אֵילָנִין דְגְּנָתָא דְעֵדֶן צְוּוּחִין וְאֲמַרִין, וְוִי דִּיהִתְעוּוֹתוֹ

מתוק מדבש

עשרה צדיקים שנתעברו בהם נשמות של עשרה בני יעקב, שנהרגו אחר חורבן בית המקדש, וְוִי לְדָא וְוִי לְעֲלֵמָא אוי לזה ואוי לעולם, עוּוֹת דִּינָא לָא אֲשַׁתְּפַח מִן יוֹמָא דְאֲתַבְּרִי עֲלֵמָא פְּדָא עוּוֹת הַדִּין כֹּזֵה לֹא הִיָּה נִמְצָא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

ועל זה קוננה השכינה ואמרה אִיכָה בְּנִיךְ עֲמוּדִים דְעֲלֵמָא קְיִימִין אִיכָה הַצְדִּיקִים עֲמוּדֵי הָעוֹלָם הַעוֹמְדִים, שֶׁהֵם סְמֻכִין דְעֲלֵמָא קְיִימָא עֲלִיהוֹן אֲדָנִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, וְאָנָּת מִתְעַטְרָא עֲלִיהוֹן בְּכָל יוֹמָא וְאֵתָּה ז"א מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, הֵיךְ הִתְעוּוֹתוֹ עַל יְדוּי הַנַּחֲשׁ אִיךְ נִתְעוּוֹתוֹ עַל יְדֵי הַנַּחֲשׁ, הֵיךְ הִתְעוּוֹתוֹ רוּחִין קְדִישִׁין לְאֲתַלְבְּשָׁא בְּלְבוּשֵׁין נוֹכְרָאִין אַחֲרָנִין אִיךְ נִתְעוּוֹתוֹ הַרוּחוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב לְהִתְלַבֵּשׁ בְּסוּד הָעֵבֹר בְּלְבוּשִׁים זָרִים אַחֲרֵיהֶם, וְהֵם הַגּוֹפִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל עֶשְׂרֵה הַרוּגֵי מַלּוּכָה, שֶׁהֵיוּ גּוֹפִים זָרִים לְנִשְׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב, לְמִידָן לֹון בְּקֻלְנָא סְגִי לְדוֹן אוֹתָם בְּבוּזִין גְּדוּל, וְוִי לְדָא וְוִי לְעוּוֹתָא דָּא אוי לזה אוי לעוֹת הַזֶּה. וּמִיד כֶּשֶׁנְּהַרְגוּ הַצְדִּיקִים נִסְתַּלְקוּ נִשְׁמוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב וְחִזְרוּ לְמִרוּמָם, וְנִכְרְכוּ אַחֲרֵיהֶם נִשְׁמוֹת הַצְדִּיקִים בְּעִצְמָן שֶׁקָּבְלוּ הַמִּיתָה.

ואמר מֵאֵן חָמָא גּוֹ גְּנָתָא דְעֵדֶן מִי רָאָה מָה שֶׁהִיָּה בְּגֵן עֵדֶן, בְּשַׁעֲתָא דְאֲתַמְסַר דִּינָא לְעֵלָא בְּשַׁעֲתָא שֶׁנִּמְסַר הַדִּין לְמַעֲלָה, לְמַסּוֹר בִּידֵי מַלְכוּת הַרְשָׁעָה עֶשֶׂר מַרְגְּלָאֵן שְׁפִירָאֵן אֵת עֶשֶׂר מַרְגְּלִיּוֹת יְפוֹת, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת שֶׁל עֶשְׂרֵה בְּנֵי יַעֲקֹב, נְהִירוֹ דְכָל גְּנָתָא שֶׁהֵם הֵיוּ הָאוֹר שֶׁל כָּל הַגֵּן, כִּי כָּל הַגֵּן עֵדֶן הָאִיר מֵאוֹרוֹתֵיהֶם, בֵּין כָּל אֵינוֹן אֵילָנִין בֵּין כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁהֵם הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן, מִתְפַּשְׁטִין וְנִפְקִין פְּלָהוֹ לְבַר שֶׁהֵיוּ מִתְפַּשְׁטוֹת מְלַבּוּשֵׁיהֶן שֶׁבְּגֵן עֵדֶן וְיִצְאוּ כּוֹלָם לְחוּץ מִן הַגֵּן עֵדֶן, וְיִרְדּוּ לְמַטָּה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִתְעַבְּרוּ בְּעֶשְׂרֵה הַרוּגֵי מַלּוּכָה, וְכָל אֵינוֹן אֵילָנִין דְגְּנָתָא דְעֵדֶן צְוּוּחִין וְאֲמַרִין וְכָל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שֶׁהֵם הַנִּשְׁמוֹת

אֲנָשֵׁי הַחֵיל, וְנִטּוּרֵי תַרְעָא דְגַנְתָּא דַּעֲדָן מְזַדְעָזְעִין, אֵינּוּן פְּרוּבִים סְלָקִין וְנִחְתִּין, וְלֹא יְהִי דּוּכְתָא לְאַפְקָא אֵלֶיךָ נְהוּרִין, כִּד אֲתַפְּשִׁטוּ מִגּוּ נְהוּרִין דְּלְבוּשֵׁיהוֹן, וְעֵילְאִין וְתַתְּאִין צְוּוּחִין לְקַדְמוּתְהוֹן, וְאֵינּוּן נִטּוּרֵי חוּמוֹת לַעֲלֵא מְזַדְעָזְעִין, וְכָל חֵיילֵי רוּם שְׁמַיָּא בְּכָאן וּמַיִלְלָן.

מֵאֵן חֲמָא לְאִימְנָא גַּעַת וּמַיִלְלָא, נְחַתַּת לְגַבֵּי פְּרוּבִים נִטּוּרֵי תַרְעִין דְּבַגְנָתָא, וְאֵינּוּן מְזַדְעָזְעִין, סְלָקַת אִימְנָא וְחַד פְּרוּב בַּהֲדָה.

וּכְדִין לֵהִט הַחֲרֵב הַמְתַּהֲפֶכֶת שְׁנָא סְגִי, בְּטַשׁ לְגוּ תַרְעִין, וּנְפָקוּ אֵינּוּן עֶשֶׂר נְהוּרִין, עֵילְאִין וְתַתְּאִין צְוּוּחִין, וְוִי לַעֲלֵמָא וְוִי לְדָא (לְדָרָא).

אֲנָן יָאוֹת לָן לְמַסְפַּד כְּתַנִּים, כִּד נְחַתַּת אִימָא וְלֹא אֲשַׁכַּחַת לּוֹן

מֵתוּק מִדְּבַשׁ

שְׁבַגְן עֵדָן הָיוּ צוּעֻקִים וְאוֹמְרִים, וְוִי דְהַתְּעוּתוֹ אוֹי שְׁנַתְּעוּתוֹ אֲנָשֵׁי הַחֵיל שְׁהֵם בְּנֵי יַעֲקֹב, וְנִטּוּרֵי תַרְעָא דְגַנְתָּא דַּעֲדָן מְזַדְעָזְעִין וּגַם שׁוֹמְרֵי שְׁעָרֵי הַגֵּן עֵדָן הָיוּ מְזַדְעָזְעִים, אֵינּוּן פְּרוּבִים סְלָקִין וְנִחְתִּין שְׁהֵם הַכְּרוּבִים שְׁהָיוּ עוֹלִים וְיוֹרְדִים מִחַמַּת שְׁנֹדְעָזְעוּ עַל הוֹצֵאת נִשְׁמוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב מִגֵּן עֵדָן, וְלֹא יְהִי דּוּכְתָא לְאַפְקָא אֵלֶיךָ נְהוּרִין וְלֹא נִתְּנוּ מִקּוּם לְהוֹצִיא אֶת אֵלוֹ הָאוֹרוֹת שְׁהֵם נִשְׁמוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב מִגֵּן עֵדָן, אֲלֵא כִּד אֲתַפְּשִׁטוּ מִגּוּ נְהוּרִין דְּלְבוּשֵׁיהוֹן כְּשִׁנְתַּפְּשִׁטוּ הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב מִתּוֹךְ לְבוּשֵׁיהֶם הַמְּאִירִים שְׁבַגְן עֵדָן, וְאוֹ וְעֵילְאִין וְתַתְּאִין צְוּוּחִין לְקַדְמוּתְהוֹן הַעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים הָיוּ צוּעֻקִים לְקִרְאָתָם, וְאֵינּוּן נִטּוּרֵי חוּמוֹת לַעֲלֵא מְזַדְעָזְעִין וְאוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַחוּמוֹת שֶׁלְמַעֲלָה הָיוּ מְזַדְעָזְעִים, וְכָל חֵיילֵי רוּם שְׁמַיָּא בְּכָאן וּמַיִלְלָן וְכָל הַצְּבָאוֹת שֶׁל רוּם הַשָּׁמַיִם הָיוּ בּוֹכִים וּמִילְלִים.

מֵאֵן חֲמָא לְאִימְנָא גַּעַת וּמַיִלְלָא מִי רֵאָה אֶת אַמְנוֹ הַשְּׂכִינָה שְׁהִיתָה גּוֹעָה וּמִילְלָת, נְחַתַּת לְגַבֵּי פְּרוּבִים נִטּוּרֵי תַרְעִין דְּבַגְנָתָא, וְאֵינּוּן מְזַדְעָזְעִין הִיא יִרְדָּה אֶל הַכְּרוּבִים שׁוֹמְרֵי שְׁעָרֵי הַגֵּן עֵדָן וְהֵם הָיוּ מְזַדְעָזְעִים, לְכֵן סְלָקַת אִימְנָא וְחַד פְּרוּב בַּהֲדָה עֲלָתָה אַמְנוֹ הַשְּׂכִינָה לְמַעֲלָה וְרַק כְּרוּב אֶחָד הִיָּה עִמָּה, שֶׁהוּא מֵלֶאךְ מִט"ט (כְּמַצֹּחַר לְעִיל).

וּכְדִין וְאוֹ לֵהִט הַחֲרֵב הַמְתַּהֲפֶכֶת, שְׁנָא סְגִי הִיא הִיתָה חֲדָה מֵאֵד, ר"ל שְׁנַתְּעוּרֵר דִּין חֲזַק מִצַּד הַחֲצִיוֹנִים, וְאוֹתוֹ כַּח הַדִּין בְּטַשׁ לְגוּ תַרְעִין דְּפַק עַל הַשְּׁעָרִים שֶׁל הַגֵּן עֵדָן לְפִתְחָם, וּנְפָקוּ אֵינּוּן עֶשֶׂר נְהוּרִין וְאוֹ יִצְאוּ אוֹתָם הָעֶשְׂרָה אוֹרוֹת, שְׁהֵם הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב לְקַבֵּל עוֹנֶשֶׁם, וְאוֹ עֵילְאִין וְתַתְּאִין צְוּוּחִין וְוִי לַעֲלֵמָא וְוִי לְדָרָא עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים הָיוּ צוּעֻקִים, אוֹי לְעוֹלָם אוֹי לְדוֹר הַזֶּה.

וְעַל זֶה אָמְרוּ בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבְנֵי בָבֶל, אֲנָן יָאוֹת לָן לְמַסְפַּד כְּתַנִּים לְנוּ רְאוּי לְסַפּוֹד כְּתַנִּים, כִּד נְחַתַּת אִימָא וְלֹא אֲשַׁכַּחַת לּוֹן תַּמָּן בְּגַנְתָּא כְּשִׁירְדָה אַמְנוֹ שְׁהִיא הַשְּׂכִינָה

תִּמְנָן בַּגִּנְתָּא, וְכָל אֵינֻן נְהוּרִין וּבּוֹסְמִין גְּעָאן וּמְיִלְלָן, כְּדִין גְּעַת
וּמְיִלְלָת, אֵינֻן כְּרוּבִים נְטוּרֵי תְרַעִין בְּכָאן וּמְיִלְלָן, פְּתַחִין בְּכִיָּה,
אֲנָן עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה, דִּיאֹת לָן לְמַבְפֵי עַל כּוּלָּא וְעַל עוֹתָא דָּא.

תּוּ פְתַח (בראשית ג טו-יז) וַיִּצְוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אֲנָא שָׂא נָא פֶשַׁע אַחֶיךָ
וְחִטָּאתָם וְגוֹמֵר, וַיִּכְךָ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹו, חוֹבָא לִיה עֲבָדוּ, וְהוּא
מְכַפֵּר כּוּלָּא, וּמְכַפֵּר עַל חוֹבֵיָהוּ, פִּינָן דְּאִיהוּ מְחִיל, מֵאן אֵית לִיה
לְתַבְעָא עַל חוֹבֵיָהוּ, הָוִי וְהִתְעוּתוֹ אֲנָשֵי הַחִיל, עוֹת הַדִּין סְגִי הָוִה
לְאֵינֻן אֲנָשֵי הַחִיל, וְוִי לָן מֵאן יִנְחָם לָן.

מִפְנֵי סִילּוּק הַשְּׂכִינָה נִשְׂאָר כַּח הַס"מ לְקַטְרֵג וְלַעוֹת הַדִּין
אֲמָאֵי הָוִת עוֹת דִּינָא דָּא, בְּגִין דְּהָא אֵימְנָא אֶתְתַּרְכַּת וְעַרְקַת וְאַזְלַת

מתוק מדבש

ולא מצאה את הנשמות של בני יעקב שם בגן, וְכָל אֵינֻן נְהוּרִין וּבּוֹסְמִין גְּעָאן וּמְיִלְלָן
וּמוֹצֵאת כִּי כָל אוֹתָם הַאוֹרוֹת וְהַבְּשָׂמִים שֶׁהֵם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁבִּגְן עֵדֶן גּוֹעוֹת וּמִלְלוֹת, כְּדִין גְּעַת
וּמְיִלְלָת אִז גַּם הַשְּׂכִינָה גּוֹעָה וּמִלְלָת, וְגַם אֵינֻן כְּרוּבִים נְטוּרֵי תְרַעִין בְּכָאן וּמְיִלְלָן
אוֹתָם הַכְּרוּבִים שׁוֹמְרֵי הַשְּׂעָרִים בּוֹכִים וּמִלְלִים, פְּתַחִין בְּכִיָּה הֵם הִיוּ פּוֹתְחִים בְּכִיָּה,
אֲנָן עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה אֲנּוּ בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא כָל שָׁכֵן, דִּיאֹת לָן לְמַבְפֵי עַל כּוּלָּא
וְעַל עוֹתָא דָּא שְׂרָאוּי לָנוּ לְבַכּוֹת עַל כָּל צַעַר הַשְּׂכִינָה, וּבִפְרֵט עַל הָעוֹת הַזֹּה.

(ס"ג הרמ"ק) תּוּ פְתַחוּ בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ לְפָרֵשׁ מַה שֶּׁכָּתוּב וַיִּצְוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר
אֲנָא שָׂא נָא פֶשַׁע אַחֶיךָ וְחִטָּאתָם וְגוֹמֵר וַיִּכְךָ יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֱלֹו, הִנֵּה חוֹבָא
לִיה עֲבָדוּ הַחֲטָא עֲשׂוּ לְיוֹסֵף, וְהוּא מְכַפֵּר כּוּלָּא וְהוּא הִיָּה מְכַפֵּר וּמוֹחֵל עַל הַכֹּל, שָׁכֵן
דְּרַךְ הַצְּדִיקִים לְמַחֹל מִצַּד עֲצֻמָּן, כָּל שָׁכֵן שֶׁבִקְשׂוּ מִמֶּנּוּ מַחִילָה, וּמְכַפֵּר עַל חוֹבֵיָהוּ וּבוֹדָאֵי
הִיָּה מְכַפֵּר עַל חֲטָאתָם, וְעַתָּה פִּינָן דְּאִיהוּ מְחִיל כִּיּוֹן שְׁהוּא מַחֵל, מֵאן אֵית לִיה לְתַבְעָא
עַל חוֹבֵיָהוּ מִי הוּא שִׁישׁ לוֹ לְתַבּוּעַ עַל חֲטָאתָם, הָוִי הָרִי כִי וְהִתְעוּתוֹ אֲנָשֵי הַחִיל דְּהִיֵּינוּ
עוֹת הַדִּין סְגִי הָוִה לְאֵינֻן אֲנָשֵי הַחִיל עוֹת הַדִּין גְּדוּל הִיָּה לְאוֹתָם אֲנָשֵי חִיל, כִּי מֵאַחַר
שִׁיוֹסֵף מַחֵל לָהֶם הוּא דִּי לְפִטּוֹר אוֹתָם מִדִּין שְׂמִים, וְדִין בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה לֹא הִיָּה עֲדִיין לְפָנֵי
מִתֵּן תּוֹרָה, לְכֵן וְוִי לָן, מֵאן יִנְחָם לָן אוֹי לָנוּ, מִי יִנְחָם אוֹתָנוּ, עַל עוֹת דִּין כּוּזָה.

וְשׁוֹאֵל אִם כֵּן אֲמָאֵי הָוִת עוֹת דִּינָא דָּא לְמַה הִיָּה יְכוּל לְהִיּוֹת עוֹת הַדִּין הַזֶּה,
וּמְשִׁיב בְּגִין דְּהָא אֵימְנָא אֶתְתַּרְכַּת וְעַרְקַת וְאַזְלַת לָהּ לְפִי שְׂאֲמֵנוּ הַשְּׂכִינָה

לָהּ, וּבִגִּין דָּא עוֹת דִּינָא אֲשַׁתְּפַח, דְּאֲשַׁתְּפַחָא בְּלַחֲוֹדָהָא הֵהוּא דְּאֲשַׁטְנָא
עֲלֵנָא, וְלֹא הָוָה מֵאן דִּימְחֵי בִידֵיהּ וְיִטְעוֹן עֲלֵנָא טַעֲנָתָא, וְעַל דָּא
אֲתַמְסְרוּ בִידָהָא כָּל תִּיקוּנֵי דְּאִימָנָא, דְּאֵלוּ אִימָנָא אֲשַׁתְּפַחַת תַּמָּן, לְגוּ
מְשׁוּרַת הַדִּין אֲעֵלַת לוֹן, עַל דָּא הִיא בְּכַתָּא.

עַל דָּא הִיא מְיִילְלָא, עַל בְּנֵהָא דְּאֲתַגְלוּ וּדְּאֲתַקְטְלוּ וּדְּאֲשַׁתְּצִיאוּ עַל
מַגָּן, וּבְדִינֵיהּ לֹא אֲשַׁתְּפַחַת, וְעֵבִיד הֵהוּא נְחָשׁ רְעוּתִיהּ בְּהוּ,
וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיה נ א) וּבִפְשָׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם, שְׁלַחַה אִמְכֶם, דְּלֹא
תְּהָא זְמִינַת בְּדִינִיכוֹן.

אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד, בְּהִיא שְׁעָתָא דְּאִיהִי הוּת נִסְבָּה טַעֲנַת בְּנֵהָא,
וּבְגִינָה אֲתַקְרַע (דף קיג ע"ב) דִּינָא.

מתוק מדבש

הַקְּדוּשָׁה נִתְּגַרְשָׁה וּבְרַחַה וְהִלְכָה לֵה בְּעוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבִגִּין דָּא עוֹת דִּינָא אֲשַׁתְּפַח וּבִשְׁבִיל
זֶה נִמְצָא עוֹת הַדִּין, (ס"ג הרמ"ק) דְּאֲשַׁתְּפַחָא בְּלַחֲוֹדָהָא הִיא דְּאֲשַׁטְיִנַת עֲלֵנָא כִּי
נִמְצָא לְבַדָּה זֹו שֶׁהַשְׁטִינָה וְקִטְרָגָה עֲלֵינוּ, הֵינּוּ הַס"מ שֶׁנִּתְּלַבֵּשׁ בְּנִקְבֹתוֹ הַלִּילִי"ת הַרְשָׁעָה,
וְלִכֵּן וְלֹא הָוָה מֵאן דִּימְחֵי בִידֵיהּ וְיִטְעוֹן עֲלֵנָא טַעֲנָתָא לֹא הִיא מִי שִׁימְחָה בִידָהּ
וְיִטְעוֹן עֲלֵינוּ טַעֲנָה, דֵּהֵינּוּ שִׁימְלִיץ טוֹב וּזְכוּת עֲלֵינוּ, וְעַל דָּא אֲתַמְסְרוּ בִידָהָא כָּל תִּיקוּנֵי
דְּאִימָנָא וְעַל כֵּן נִמְסְרוּ בִידָהּ כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁל אִמָּנוּ, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב שֶׁהֵם תִּיקוּנֵי
הַשְּׁכִינָה לְמַעְלָה, דְּאֵלוּ אִימָנָא אֲשַׁתְּפַחַת תַּמָּן לְגוּ מְשׁוּרַת הַדִּין אֲעֵלַת לוֹן שֶׁאִם אִמָּנוּ
הִיתָה נִמְצָאת שֵׁם, הִיתָה מְבִיאָה אוֹתָם לְפָנִים מְשׁוּרַת הַדִּין, וְר"ל שֶׁהַשְּׁכִינָה הִיתָה עוֹלָה
לְמַעְלָה מִשְׁבַּע סְפִירוֹת, שַׁעַד שְׁבַע סְפִירוֹת הִיא שׁוּרַת הַדִּין, וְהֵינּוּ פְּנִימָה בְּבִינָה שֶׁשֵׁם הוּא
לְפָנִים מְשׁוּרַת הַדִּין, וְאִז הִיא נַעֲשֶׂה יַחֲוֹד הַעֲלִיּוֹן, וְלֹא הִיא פֶּגֶם וְשִׁלִּיטַת הַחִיצוֹנִים, וְלֹא הִיא
מִתְּעַשְׂקוֹת אֵלוּ הַנִּשְׁמוֹת שֶׁל בְּנֵי יַעֲקֹב, עַל דָּא הִיא בְּכַתָּא וְעַל זֶה בּוֹכָה הַשְּׁכִינָה.

עַל דָּא הִיא מְיִילְלָא עַל בְּנֵהָא דְּאֲתַגְלוּ וּדְּאֲתַקְטְלוּ וּדְּאֲשַׁתְּצִיאוּ עַל מַגָּן עַל זֶה הִיא
מִילְלַת, עַל בְּנֵיהּ שְׁגָלוּ וְנִהְרָגוּ וְנִשְׁמְדוּ עַל חֲנֶם, וּבְדִינֵיהּ לֹא אֲשַׁתְּפַחַת כִּי לֹא הִיתָה
נִמְצָאת בְּדִינֵיהֶם שֶׁל עֲשָׂרָה הַרוּגֵי מְלוּכָה כְּדִי לְהַמְלִיץ טוֹב עֲלֵיהֶם, לִכֵּן וְעֵבִיד הֵהוּא נְחָשׁ
רְעוּתִיהּ בְּהוּ עֲשָׂה אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַס"מ כְּרִצּוֹנוֹ בְּהֶם, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעַל זֶה נִאֵמַר וּבִפְשָׁעֵיכֶם
שְׁלַחַה אִמְכֶם, דֵּהֵינּוּ שְׁלַחַה אִמְכֶם לִכֵּן הִיא שׁוֹלַחָה, דְּלֹא תְּהָא זְמִינַת בְּדִינִיכוֹן
כְּדִי שְׁלֹא תְּהִיָּה נִמְצָאת בְּדִינֵיכֶם לְהַמְלִיץ טוֹב עֲלֵיכֶם.

וְעַל זֶמֶן הֵהוּא נִאֵמַר אִיכָה יִשְׁבָּה בְּדַד הִנֵּה יִשְׁבָּה הַשְּׁכִינָה בְּדַד בְּהִיא שְׁעָתָא דְּאִיהִי
הוּת נִסְבָּה טַעֲנַת בְּנֵהָא בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִיתָה צְרִיכָה לְטַעוֹן בְּשִׁבְלֵי בְּנֵיהּ, וּבְגִינָה
אֲתַקְרַע (דף קיג ע"ב) דִּינָא וּבִשְׁבִילָה הִיתָה נִקְרַעַת הַגּוֹר דִּין.

נשמת ראובן שנמלטה מעונש הריגה נתלבשה בר"א הגדול
לתמן ענין ההשלכה לבור

וְכַד אֵינּוֹן עֶשֶׂר מְרַגְלָן נִפְקוּ מִגֵּן עֵדֶן, לְאַתְלַבְּשָׁא בְּלְבוּשֵׁין אַחֲרֵינֵין,
כְּלָהּוּ לְבוּשֵׁין אֶתְמָסְרוּ בִידָא דְנַחֲשׁ, בַּר חַד דְּאִיהוּ רְאוּבֵן, דְּכְתִיב
(בראשית לו כט) וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר.

וְעַל דִּיהֵב עֵיטָא לְמַרְמֵי לְבִירָא, אִיתְפַּס אִיהוּ בְּבִירָא, וְאַשְׁתַּזִּיב, וְדָא
אִיהוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, כַּד תְּפָשׂוּהוּ לְמִינּוֹת, וַיְהִיבּוּהוּ בְּבִירָא,
וְאַשְׁתַּזִּיבַת נִשְׁמָתֶיהָ דְּרְאוּבֵן. (ער כאן)

בְּרוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמַלּוּךְ יְהו"ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

מתוק מדבש

וְכַד אֵינּוֹן עֶשֶׂר מְרַגְלָן נִפְקוּ מִגֵּן עֵדֶן לְאַתְלַבְּשָׁא בְּלְבוּשֵׁין אַחֲרֵינֵין וּכְאִשְׁרֵי אֱלוֹ
הַעֶשֶׂר מְרַגְלֵיּוֹת שְׁהֵם עֶשֶׂר נִשְׁמוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב יֵצְאוּ מִגֵּן עֵדֶן לְהַתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשִׁים אַחֲרֵינֵים,
דְּהֵינּוּ בְּגוֹפִים שֶׁל עֶשְׂרֵה הַרְּוּגֵי מְלוּכָה כְּנ"ל, אִז כְּלָהּוּ לְבוּשֵׁין אֶתְמָסְרוּ בִידָא דְנַחֲשׁ
כֹּל הַלְבוּשִׁים נִמְסְרוּ בִיד הַנַּחֲשׁ, בַּר חַד דְּאִיהוּ רְאוּבֵן חוּץ מֵאֶחָד שֶׁהוּא נִשְׁמַת רְאוּבֵן,
דְּכְתִיב שְׁנֵאמַר בּוֹ וַיֵּשֶׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וַיֹּאמֶר הִילֵד אֵינּוֹ וְאֵינּוּ אֵנָּה אֲנִי בָּא, (וְגַם
נִשְׁמַת נִימִין לֹא נִתְלַבְּשָׁה עֲנֹף אִזֵּי נְדִיק, כִּי לֹא הִיָּה לוֹ חֶלֶק בְּמִכִּירַת יוֹסֵף).

וְעַל דִּיהֵב עֵיטָא לְמַרְמֵי לְבִירָא וְעַל שְׁנַתֵּן רְאוּבֵן עֲצָה לְהַשְׁלִיךְ אֶת יוֹסֵף אֶל הַבּוֹר, אִיתְפַּס
אִיהוּ בְּבִירָא וְאַשְׁתַּזִּיב הוּא נִתְפַּס גַּם כֵּן בְּבוֹר וְנִיצֵל, וְדָא אִיהוּ זוּה הוּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
הַגָּדוֹל שְׁנֵתְלַבְּשָׁה בּוֹ נִשְׁמַת רְאוּבֵן, כַּד תְּפָשׂוּהוּ לְמִינּוֹת וַיְהִיבּוּהוּ בְּבִירָא כְּשֶׁתְּפִסּוּ אוֹתוֹ
לְמִינּוֹת וְנִתְנָהוּ בְּבוֹר (כְּמֵצֹאֵר נִמְס') עֲזוּדָה זוּה דף עז ע"ב, לְפִי שֵׁיעֵץ לְהַשְׁלִיכוֹ לְבוֹר, וְהִיָּה
לוֹ מִיד לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אֲבִיו, לְכֵן בָּא לוֹ אוֹתוֹ הַעֶזֶר, אֲבָל מִיד נִיצֵל וְלֹא נִהַרְג, וְאַשְׁתַּזִּיבַת
נִשְׁמָתֶיהָ דְּרְאוּבֵן וְאִז כְּשֶׁלֹּא נִהַרְג רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נִיצֵלָה נִשְׁמַת רְאוּבֵן. (רמ"ק ומפּרֵשִׁים)

אתן שבח והודאה להקדוש ברוך הוא שעשה עמי חסד ככה

שעזרני להשלים הפירוש על מגילת איכה.

ועתה באתי לבקש עזר מבוראי המחדש חדשים

שיעזרני לבאר כל מלה מתיקונים החדשים.

מתוק מדבש

מאמר עשרה הרוגי מלכות

קיצור העוֹלָה מזהר חדש איכה בענין עשרה הרוגי מלֹוכָה

הנה עשרה הרוגי מלכות שהיו עשרה צדיקי עולם, נתעברו בהם הנשמות של עשרת השבטים בעון מכירת יוסף, ונידונו יחד ונענשו על ידי מלכות הרשעה. ואף על פי שביקשו האחים את מחילת יוסף ומחל להם, עם כל זאת עמד המקטרג שהוא הס"מ וקיטרג עליהם (מהטעם המצואל לקמן), והצליח בקיטרוגו שיהרגו על ידי מלכות הרשעה, כי היתה לו שעת הכושר, מחמת שהשכינה שהיא אם הבנים נתרחקה ונדדה מעל בניה והלכה בגלות, ולכן הס"מ מצא אז פתח פתוח לקטרוגו, אמנם העונש היה רק לגופות הצדיקים ולא לנשמתם, כי בשעת הריגתם פרחו נשמות השבטים שבאו בסוד העיבור וחזרו למקומם בגן עדן, ועמהם יחד פרחו ועלו גם הנשמות של הרוגי המלוכה.

עוד בעניני העשרה הרוגי מלוכה בכלל, ובדבר התיקון הגדול והנישא שנעשה על ידי הריגתם בפרט, עיין בזהר רות כאן דף קט ע"א (נציאלוינו נכרך זה עמ' תרטו, ונמהדורה זו חלק נד עמ' רפג), ומשם ולהלאה, ותרורה צמאונך.

שמות עשרה הרוגי מלֹוכָה וזמן הריגתם

ומי היו העשרה הרוגי מלוכה, הנה במדרשים הרבים לא מצאנו מנוחה, כי זה אומר בכה וזה אומר בכה, יש מדרש שכתוב בו שמות אלו התנאים, ויש מדרש שכתוב בו שמות של תנאים אחרים, אמנם בזמן הריגתם מצאנו כי שני נביאים התנבאו בסגנון אחד (והס, רצו נמי שעהמקנו דצרו לקמן, וספר יוסקין), שכותבים כי לא נהרגו כולם יחד בזמן אחד, והגם שבעלי הפיוטים קיננו עליהם בהמשך אחד, עם כל זאת היה הפסק זמן רב בהריגת כמה מהם להריגת האחרים.

וכאן המקום לציין כי כשם שמצאנו חילוק בשמות הנהרגים, כך מצאנו חילוק גם בשמות השבטים שנתעברו בהם, כי יש חלוקי דעות מי מהשבטים נתעבר במי, ומי הנוסף, שהרי במכירת יוסף השתתפו רק תשעה אחים, והשכינה השלימה לעשרה, ואילו הרוגי המלוכה היו עשרה צדיקים. ולדוגמא נציין, כי בזהר איכה שלפנינו מבואר, כי העשירי שהתעבר היה ראובן, כי אף על פי שלא היה במכירת יוסף שהלך לשמש את אביו, עם כל זה נענש לפי שנתן עצה להשליך את יוסף בבור, ונשמתו נתעברה ברבי אליעזר בן הורקנוס שנענש במה שנאסר בבית הסוהר אך לא נהרג, והטעם כי ראובן לא חטא בעצם המכירה, ועל כן די היה לו בעונש מאסר. אמנם ברבנו בחיי (נלאשית לט א) אתה מוצא

מתוק מדבש

כי גם יוסף חטא והוא היה המשלים לעשרה, ורבינו האריז"ל (לקוטי ש"ס זרכות) סבר כי רבי עקיבא הוא שנענש תחת השכינה שהשלימה לעשרה.

הטעם שנענשו השבטים אחר שביקשו מחילה מיוסף

כאמור שהאחים בקשו מחילה מיוסף, והוא מחל להם, ודעת הזהר כאן במדרש איכה, וגם בפרשת כי תשא (לעיל דף נו ע"א, וזהו"ל שלטו הוא נכרך ב' עמ' שס, וזממהדורה זו חלק נא עמ' ק) שהמחילה היתה מחילה גמורה, רק הס"מ המקטרג מצא פירצה, ובא בטענה שלא הועילה המחילה, אמנם דע כי כל המפרשים בין המקובלים ובין הפשטנים, חקרו לדעת הטעם למה הצליח מעשה שטן בקטרוגו, והגם שהשכינה נדדה ופירצה מצא, עם כל זאת משמע שהיתה לו מעט אחיזה לקטרג, ואם כן מה היא, הנה גאון עולם החיד"א (צנאורו זרית עולם לספר חסידים סימן יא) כתב, כי השבטים חטאו בין כנגד יוסף ובין כנגד הקדוש ברוך הוא, ועל ידי שיוסף מחל להם נתכפר להם על מה שחטאו כנגדו. אבל על מה שחטאו כנגד הקדוש ברוך הוא במכירתו, שעברו על מה שכתוב בתורה כי ימצא איש גונב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא, על זה העון נענשו בתחילה בגלות מצרים, ועוד קבלו גם שאר עונשים, אבל המקטרג לא שקט עדיין עד שפעל במשפט עוול את הריגת עשרת הצדיקים.

ובספר ערבי נחל (פרשת מקץ) כתב, כי לגודל הפגם של מכירת יוסף לא הספיקה המחילה של יוסף, אבל המקטרג לא היה יכול לקטרג על השבטים ולהענישם בחייהם, לפי שהיו צדיקים גמורים בכל דרכיהם ומעשיהם, והם היו לבדם כללות העדה הקדושה בדור ההוא. ובספר דגל מחנה אפרים (פרשת מקץ ד"ה ו"אסוף) כתב, כי גם יוסף ידע שאין כאן מחילה שלימה, ולכן יוסף אסרם במאסר, שיש בו מדה כנגד מדה לעומת חטאם, שמא ואולי יכפר בעדם. ורבינו בחיי (זרע"ט נ יז) כתב, כי הגם שביקשו האחים מחילה מיוסף, ויוסף ניחמם ודיבר על ליבם ככתוב בתורה, עם כל זאת לא מצאנו בכתוב שאמר להם לשון מחילה בפיו, וכאן מצא בעל דין מקום לקטרג לאחר זמן, לסוד תמים דעים. ובספר באר מים חיים (פרשת וישב לו כח) כתב, כי הגם שיוסף מחל, עם כל זאת נענשו בעבור שדנוהו ליוסף בהיותם שונאים לו, ושונא אסור לדון, שהרי נאמר ולא יכלו דברו לשלום. ובספר אגרא דכלה (דף קס"ט ע"א) כתב, דיוסף גלגל עונשם לדור אחרון במכוון, משתי טעמים, הראשון כדי שלא יצטער יעקב בחייו בשבילם, והשני כדי שתהיה זכותם בעונשם שמורה לדור אחרון, ובאמת טעם זה האחרון יש לו מקור בדברי האריז"ל, הובא בביאורנו במדרש רות כאן, ועוד כמה טעמים תראה בספר מדרש תלפיות (דף קע"ט א"ב), ובספרו מדרש האייתמרי (דף קלו ט"א), ועוד תמצא ליקוט בענין זה בהגהות חיים ומזון לזהר חדש (מ"א אות רע"ט), ועיין עליהם.

מתוך מדבש

העונש היה רק לגופי הצדיקים ולא לנשמותם

הנה כן עולה מזהר מדרש איכה שלפנינו, וכן הוא בזהר (פ' פקודי דף רנה ע"א) שגופם נהרגו על ידי הסטרא אחרא, אבל נשמתם עלו מיד למעלה לגן עדן. והאריז"ל (נשער מאמרי רש"י) כתב, כי בגופם שלטו הקליפות על עון מכירת יוסף, אמנם נשמתם עלתה למעלה לצורך הבירור העליון. וכן אנו מוצאים בכל מדרשי חז"ל, ובפיוטים שנתיסדו על ידי הראשונים כמלאכים, כי שלטו בגופם והענישום במיתות אכזריות ונוראות, השם ינקום דמם.

לא נהרגו עשרה הצדיקים בכלל

חידוש גדול אנו מוצאים בפרקי היכלות לרבי ישמעאל כהן גדול (היכלות רמזי פרק ו, נדפס באור המדרשים חלק א' עמ' קיד, ועוד), שבו מפורש כי לא נהרגו עשרה הצדיקים כלל, כי בשעת הדין הוחלפו בתמורתם, וזה לשונו הקדוש בדקדוק.

"אמר רבי ישמעאל, סח לי סוריא"ל שר הפנים, ידידי אומר לך מה עשה הדר טהור, הדר אוריהם, ה' אלהי ישראל, באותה עשה עיינתי וירדתי וטרדתי את לופינוס קיסר מהיכלו שהיה ישן בו בלילה, והילכתי אותו בבית להקת חזירים וכלבים, והכנסתי את רבי חנניה בן תרדיון, וחילמתי והולכתי אותו בבית לופינוס קיסר, למחר באו ההורגים שכועסין על רבי חנניה בן תרדיון, לומד נפלאות יושב ועושה בבית המדרש, ויושב ומלמד לאבירי ישראל תורה, להתיז את ראשו, נדמה להם לופינוס קיסר כרבי חנניה בן תרדיון וחתכו את ראשו, ורבי נחוניא בן הקנה בתוך, ורבי חנניה בן תרדיון קשר כתר מלכותו, והלך ומלך על רומי הרשעה בצורת פניו של לופינוס קיסר ששה חדשים, והרג בה ששת אלפי הגמונים, אלף אלף הגמונים לכל חדש, והעמידו (את לופינוס) בצורת רבי חנניה בן תרדיון לבני רומי הרשעה, ותפשוהו והשליכוהו באש, ומיד שהטילוהו באש תחת רבי חנניה בן תרדיון - לופינוס - שמאחר שהמיתוהו חזרו והחיו אותו בבית דין של מעלה, ותפשוהו והטילוהו באש, והיה בטינוף בית הרשעה, ובמדה הזו (כאשר עשה) לכל עשרת חכמי ישראל, מפני שהכרוז יוצא מערבות רקיע, מכריז ואומר בבית דין של מעלה לומר, מחשבה שחשבה רומי הרשעה על אבירי ישראל לאבדם, זהרריא"ל ה' אלהי ישראל היה מסכים, שאפילו הרהור הלב שרומי הרשעה מהרהרת על בני, חשובה היא להם לפני, כאלו עשו עושה" עכ"ל.

על מאמר זה הסתמכו גדולי המפרשים, שהעתיקו מדרש זה בשלמותו או לפרקים, ויש שדשו בו בהרחבה והאריכו בדרושים, ועייין לדוגמא, ברבנו בחיי (שהעמיק את ממילת המדרש נעיקר, והעמקנו דבריו לקמן), במדרש תלפיות (דף קעה ט"ז נשס מהר"ס גלאנטי, ונדף

מתוך מדבש

ל ע"א נשם ספר היכלות), ובספרו מדרש האיתמרי (דרוש כח דף קלה ע"א), וכן בספר ברית הלוי (לרבי שלמה אלנקנן נסופו דף מד ט"ד), ובספר יוחסין (דף טו ט"ז), ובספר עמק המלך.

אֵלֹו וְאֵלֹו דְּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים

והנה ליישב זאת כי הרי מצינו בכל דברי חז"ל שנהרגו בפועל בגופם, ואילו בהיכלות דרבי ישמעאל שהוא היה בעצמו מהרוגי המלוכה, כתב שלא שלטו כלל בגופם, והוחלפו בשונאיהם שנהרגו תחתם, הנה מצאנו דרוש ארוך לבעל ספר שבט מוסר, בספרו מדרש האיתמרי (דרוש כח), שמכללות דבריו עולה כך, דהנה יש ב' חלקים בכל אדם חלק הטוב וחלק הרע, ויש יכולת ביד הצדיקים לבחור באחד ולהפרידו מחברו, ובזה יעשה חברו משועבד תחתיו לעשות רצונו, וכדוגמת זו מצינו (צוהר פ' כי מלא דף רעו ע"א) באסתר ששהתה עם אחשורוש אמנם לא נטמאה, ועוד הוסיפה קדושה על קדושתה, והיתה שולחת לאחשורוש שדה תמורתה, ששמה היה מוך, ואחשורוש היה סבור כי אסתר היא, ולא כן היה כאמור, וכך היה בעשרה הרוגי מלוכה, שסברו הרשעים כי בהם עושים נקמה, אמנם בפועל לא נגעו בהם לרעה, כי חלקם הרע נתלבש באותם הרשעים והם אשר סבלו הנקמה, ובזה יצדק שאמרו שנענשו בגופם, שהרי חלקם הרע נחשב לחלק מגופם שנענש, וגם יצדק לומר שלא נענשו ובאו זולתם תמורתם, שהרי באמת הפרידו צד הרע מעליהם, עד גדר הפרוד, ומצד זה פקע היחס הרע מעליהם ומעצמם.

(ועיין יסוד זה צוהר חדש פ' יתרו דף מא סוע"ג, ונציאורנו שם נכרך ז (נמהדורה זו חלק ג) עמ' פד-פה ודו"ק).

ובספר ברית הלוי (וכן נרצנו נמי המעומק לקמן), רמז לתרץ בפשטות מדברי ספר היכלות עצמו, שסיים מאמרו ואמר, "כיון שמסרו את עצמם הוה ליה כאילו נענשו", וסיים על כך רבי שלמה אלנקנן וכתב, "ומילין אלין לית לפרסמא להון".

וְלַחֲבִיבַת הַקּוֹדֵשׁ נַסִּיִּים בְּהַעֲתֵקַת דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ בַּחַיִּי

כתב רבינו בחיי בסוף פרשת מקץ, וז"ל: אלו הם עשרה הרוגי מלכות, רבן שמעון בן גמליאל, רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול, רבי עקיבא בן יוסף, רבי יהודה בן בבא, רבי חנינא בן תרדיון, רבי ישבב הסופר, רבי אלעזר בן דמא, רבי חנינא בן חכינאי, רבי חזקיה המתרגמן, רבי אליעזר בן שמוע, עליהם אמר דוד עליו השלום (תהלים ט יג) כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת ענוים. ויש לך לדעת שלא היו בזמן אחד ולא נדונו כלן ביחד.

מתוק מדבש

וכן תמצא בפרקי היכלות (פרק ה), אמר רבי ישמעאל, אותו היום חמישי בשבת היה כשבאת השמועה מכרך גדול שברומי, שצוה לופינוס קיסר ותפשו ארבעה אנשים אלו מאבירי ישראל, רבן שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בן אלישע, ורבי אלעזר בן דמא, ורבי יהודה בן בבא, ומאתים ושמונה אלפים תלמידי חכמים מירושלים פדיון שלהם, וכיון שראה רבי נחוניא בן הקנה גזרה זו, עמד והורידני למרכבה, ובקשתי שאלה מסוריא"ל שר הפנים, ואמר לי, עשרה נכתבו בבית דין של מעלה, ונתנו לו לסמא"ל הרשע שרו של עשו, ואמרו לו, לך והכחד מאבירי ישראל כל נתח טוב ירך וכתף, להשלים גזרת (שמות כ"א טו) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת, ושמורה לו להנקם ממנו, עד שתגיע (ישעיה כד כ"א) יפקד ה' על צבא המרום במרום, בגדיים וכבשים של יום הכפורים.

אמר רבי ישמעאל, כל ההתראות הללו וכל התנאין הללו התרו בו והתנו עם סמא"ל הרשע, והוא אמר קבלתי עלי, ויבחר עשרה מאבירי ישראל, אמר רבי ישמעאל, מה עשה זהוריא"ל ה' אלהי ישראל באותה שעה, לא הספיק לומר לסופר כתוב גזרות ומכות גדולות קשות ועזות ומבהלות ונוראות וכבודות על רומי, מפני חמה שנתמלא על סמא"ל הרשע שקבל עליו כל התנאים הללו, אלא מיד נטל נייר וכתב עליו נקמה זו עתידה ושמורה לרומי הרשעה, תעלה ענן אחד ותעמד למעלה מרומי ששה חדשים, וירד שחין לח על האדם ועל הבהמה ועל הכסף ועל הזהב ועל הפירות וכל מיני מתכות, ואחרי כן תעלה ענן אחרת ותדחה את חברתה, ותעמד במקומה ששה חדשים אחרים, וירד נגע צרעת וספחת ובהרת וכל מיני נגעים על רומי הרשעה, עד שתבא שעה שיאמר אדם לחברו הילך רומי הרשעה בפרוטה, היא וכל אשר בה, ויאמר לו אינה מתבקשת לי, עד כאן בפרקי היכלות.

אבל יש לתמוה ממה שכתוב (נפרק ו), כי רבי חנינא בן תרדיון הוחלף בלופינוס קיסר, ולופינוס קיסר הוא שנשרף, וכן כל השאר, כי כן כתוב שם, וכמדה זאת לכל חכמי ישראל, ושמעתי בזה, כי כשם שהוחלף יצחק באיל, והוקבע לו שכר כאילו הוקרב, וכאילו אפרו צבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים, וכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפשו ונגמר דינם, לכך הם קבלו ענשם, והרי זה כאלו נהרגו.

וידרשו חכמי אמת, כי עשרה הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, וכן הכתוב אומר (ישעיה ס"ד ג) עין לא ראתה אלהי"ם זולתך יעשה למחכה לו.

הזרתו מגן לנו!

הסגולה והשמירה המובהקת ביותר!

23 כרכים מפוארים של

"הזוהר הקדוש" ע"פ "מתוק מדבש"

הפירוש הנפלא שהתקבל בכל תפוצות ישראל
ושם לעצמו למטרה להנגיש את ספר הזוהר לכל יהודי.

קיים בפורמט רגיל 24/17 ס"מ - בינוני 17/12 ס"מ - כיס 16.5/11.5

משלוחים חינם עד הבית לכל חלקי הארץ

1800-350-330 מוקד הזמנות:

עדה הספרים שלוש בארה
www.matokmidvash.com

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובהקות